

Bu sayımızda

**Sosial şəbəkələr
tədrisə zərər vurmur**

→səh.6

**Dünyada hər 3 tələbədən
biri özəl universitetdə
oxuyur**

→səh.6

**Məktəb ənənə və
uğurları ilə tanınmalıdır**

→səh.7

**Daha səriştəli
kadrlar naminə**

→səh.9

Məktəbə gedən yolunuz “elektron” olsun

Birinci sifə elektron sistem vasitəsilə şagird qəbulu məktəblər və müəllimlər üçün sağlam rəqabət mühiti də yaradır

Artıq dördüncü ildir ki, Bakı məktəblərinin birinci sifə qəbulu elektron qaydada həyata keçirilir. Bu ildən, yəni 2018-ci il mart ayının 12-dən Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində, o cümlədən Abşeron rayonunda da qəbulun elektron qaydada keçirilməsinə başlanılıb. Bununla da elektron qəbul məktəblərdə birinci sifə qəbulun 40 faizini əhatə edir. Əhatə dairəsinin genişləndirilməsi tezliklə bütün ölkə ərazisində qəbulun elektron qaydada reallaşdırılacağından xəbər verir.

**Həm qanunvericiliyin,
həm də dövrün tələbi**

Məlumat üçün qeyd edək ki, elektron xidmət “Açıq hökumətin təşviqinə dair Milli Fəaliyyət Planı”nın, “Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 may 2011-ci il tarixli Fərmanının tələblərinə uyğun həyata keçirilir. Yəni, bu, həm qanunvericiliyin, həm də dövrün tələbidir.

Digər tərəfdən, əhaliyə göstərilən bu elektron xidmətin dairəsinin genişləndirilməsi şagird kontingentinin uçot sisteminin təkmilləşdirilməsi məqsədi daşıyır. I sifə şagird qəbulu üzrə müraciətlərin elektron qeydiyyatı sistemi bu prosesin sadələşdirilməsinə xidmət edir.

→Ardı səh.3

Kim sevirse idmanı...

Yaxud dünyanın müxtəlif ölkələrində fiziki tərbiyə dərsləri necə təşkil olunur

Son illərdə ölkəmizdə onlarla irili-xırdalı idman yarışları keçirilib. Azərbaycan ilk Avropa oyunlarına ev sahibliyi edib. İdmanın bütün sahələri diqqət mərkəzindədir. Ancaq hərdən belə bir irad da eşidilir: məktəblərdə fiziki tərbiyə dərsləri lazımdır?

Dünyanın aparıcı dövlətlərinin təhsil sistemlərinə nəzər yetirsək, görürük ki, məktəbdə fiziki tərbiyə dərslərinə əhəddə bir yanaşma var. Sadəcə “fiziki tərbiyə” demək kifayət etmir. Avropada, Yaponiyada, ABŞ-da təhsil ocaqlarında idman milli ideyanın bir hissəsidir. Mübarizə ruhu, dözümlülük, fiziki güc və mədəniyyət, sağlam vətəndaş. Fiziki tərbiyə dərslərinin son məqsədi budur. Yaponiyada müəllim sağlamlığında kiçik problem olan uşağı məktəbi bitirəndək müşayiət edir. Britaniyada fiziki tərbiyə ingilis dili və riyaziyyatla eyni statusa malikdir. ABŞ-da kolleclər idmançı məktəb məzunu uğrunda amansız mübarizə aparırlar. Danimarkada məktəblərdə su idman növlərinə aid 3 fərqli fiziki tərbiyə dərsləri keçilir.

Ümumiyyətlə, dünyanın müxtəlif ölkələrində, əsasən də inkişaf etmiş dövlətlərin məktəblərində fiziki tərbiyə dərsləri necə təşkil olunur? Məktəbdə idmanın yeri nədən ibarətdir?

Dua ilə başlayan idman

ABŞ-da idman milli ideyanın bir parçası kimi səciyyələndirilir, məktəblər isə müxtəlif idman növlərinin milli komandaları üçün baza rolunu oynayır. Ona görə də burada fiziki tərbiyə dərsləri sadəcə dərs deyil, demək olar ki, bütün şagirdlərin cəlb olunduğu miqyaslı sistemdir. Hər bir məktəbin idman üçün bütün lazımı şəraiti var: beysbol,

basketbol, voleybol, futbol (Amerika və Avropa) sahələri. Əksər təhsil ocaqlarında hovuzlar fəaliyyət göstərir. Bütün məktəblər məktəblərarası və regional yarışlarda iştirak edirlər. Bu yarışlar yerli televiziya ilə canlı yayımlanır. Hər bir amerikalıya uşaq yaşlarından idman və sağlamlıq ideyaları təlqin olunur. Teleyaymlar zamanı idmançı məktəblilərin adları ekranda əks olunur. Yəni necə peşəkar futbolda Messi və Ronaldonun adlarını görür, statistikaları ilə tanış oluruq, eynilə məktəbli uşaqlar barədə də yerli TV-lər məlumat verirlər.

→Ardı səh.13

“Peşə təhsili haqqında” qanun layihəsi müzakirəyə çıxarılıb

Martın 15-də Milli Məclisin elm və təhsil komitəsinin “Peşə təhsili haqqında” qanun layihəsi ikinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, elm və təhsil komitəsinin sədri İsa Həbibbəyli məlumat verir ki, bu sənəd Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən birinci oxunuşdan sonra mütəxəssislərin iştirakı ilə geniş müzakirə olunub. Konstruktiv fikir mübadiləsində 5 fəsil, 26 maddədən ibarət qanun layihəsi daha da təkmilləşdirilib.

İclasda “Peşə təhsili haqqında” qanun layihəsinin təkmilləşmiş variantı barədə ətraflı məlumat dinlənildikdən sonra müzakirələr başlandı. Çıxışlarda vurğulanı ki, peşə təhsili haqqında qanunun hazırlanmasından məqsəd ölkəmizdə ali məktəblərə qəbul oluna bilməyən gənclərin həyatının tənzimlənməsi, əmək bazarında öz yerini tuta bilməsidir. Bu sənəd ən işlək qanunlardan biri olacaq və peşə təhsilinin inkişafında mühüm rol oynayacaq.

Sonra Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Famil Mustafayev müzakirədə toxunulmuş bir sıra məqamlara aydınlıq gətirib, suallara cavab verir. O, bölgələrdə peşə təhsilinin inkişafı məqsədilə inşa edilən məktəblər barədə deputatları məlumatlandırır.

Müzakirələrin yekununda “Peşə təhsili haqqında” qanun layihəsi ikinci oxunuşda parlamentin plenar iclasına tövsiyə olunub.

Feyklər elmi araşdırmanın mövzusu oldu

Fransanın “Le Figaro” qəzeti növbəti dəfə internetdə feyk (saxta) xəbərlər mövzusunda araşdırıb. ABŞ-ın Massachusetts Universitetinin alimlərinin “Science” jurnalında dərc olunmuş son tədqiqatlarına əsasən, Twitter sosial şəbəkəsində səhiv məlumatlardan daha çox feyk xəbərlər (fake news) yer alıb. Feyk xəbərlərin ABŞ və Avropada keçirilmiş seçkilərin nəticələrinə təsiri kontekstində Massachusetts Texnologiya İnstitutunun (MIT) məşhur laboratoriyasının üç tədqiqatçısı Twitterdə bütün xəbərlər axınına təhlil etməyə qərar verib. Onlar 2006-cı ildən (Twitter-in yarandığı tarixdən) 2017-ci ilə kimi bu sosial şəbəkədə yer almış 126 min qeydi təhlil ediblər. Bütün bu qeydlər qabaqcadan “Snopes” və “Factcheck” kimi KİV-də və ya sosial şəbəkələrdə istənilən nəşrin etibarlılığının səviyyəsini aşkar edən təşkilatlar tərəfindən yoxlanılıb. Bütün yoxlanılmış sətirlər etibarlılıq üzrə qiymətləndirilib və üç qrupa bölünüb: etibarlı xəbər, qeyri-dəqiq (təhrif edilmiş) xəbər və əsl feyk xəbərlər. Qəzetin qeyd etdiyi kimi, Twitter şirkəti alimlərin bütün zəruri məlumatları verməyə razılıq verib ki, bu da internet dünyasında nadir rast gəlinən hal hesab olunur. Ümumilikdə, alimlər 3 milyon insan tərəfindən şəbəkədə yerləşdirilən 4,5 milyon qeydi tədqiq ediblər. Alimlər bildirirlər ki, bu araşdırma hazırda sosial şəbəkələrin fəaliyyətinin tədqiqinə həsr olunmuş ən ciddi tədqiqatdır.

→Ardı səh.4

Biliyin qiymətləndirilməsinin fəlsəfəsi

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində (ADPU) Pedaqoji Forumun növbəti dinləməsi keçirilib. Təhsil eksperti, Əməkdar elm xadimi, professor Şahlar Əsgərov “Biliyin qiymətləndirilməsinin fəlsəfəsi” mövzusunda məruzə edib. “Dəyirmi masa” formatında təşkil edilən müzakirələrdə ADPU-nun rəhbərliyi, dekanlar, kafedra və şöbə müdirləri, professor-müəllim heyəti, tələbələr, təhsil ekspertləri, qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsilçiləri fəal iştirak ediblər.

təhsil olub. Fikrini 2006-cı ildən bu yana “Google” axtarış sistemində keçirdiyi bir neçə sorğunun nəticələri ilə əsaslandıraraq professor “Qarabağla bağlı problem qalsa da, təhsillə bağlı problemlərimiz nisbətən azalıb” deyib. Onun sözlərinə görə, son bir neçə ildə təhsil sistemi yeni və müasir məktəb şəbəkələri ilə əhatə olunub. Hər məktəb İKT vasitələri ilə təmin edilib. Bu uğurların qazanılmasında Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın diqqət və qayğısına diqqət çəkib.

olub. Təhsilin müxtəlif hadisələr arasında görünməz əlaqəni görmək üçün vasitə olduğunu vurğulayan Ş.Əsgərov hesab edir ki, təhsilin inkişafında ilk növbədə metropol maraqlı deyil. Dünya təcrübəsindən ayrı-ayrı nümunələr göstərən ekspertin qənaəti belədir ki, cəmiyyətin inkişafını istəməyən dövlətlər fərdin inkişafına daha çox üstünlük verir, nəinki kütlənin. Sovet hakimiyyətinin bərqərar olduğu dövərdə də müttəfiq respublikalarda pedaqoji elmlər akademiyası yaradılmadı: “Çünki Elmlər Akademiyası fərdi inkişaf etdirir, Pedaqoji Elmlər Akademiyası isə cəmiyyəti. Ağillı alim metropola ağillı nökdir. Ağillı xalq azadlıq istər”.

Təhsil eksperti Nadir İsrəfilov məruzəçinin bu məsələ ilə bağlı açdığı müzakirəyə qoşularaq qeyd edib ki, Azərbaycanda Pedaqoji Elmlər Akade-

miyasının yaradılması ilə bağlı qərar hələ 1999-cu ildən verilib. 2004-cü ilədək Azərbaycanda Pedaqoji Elmlər Akademiyasının yaradılması prosesi başa çatmalı idi. Proses ləngisə də, bu qərarın da gec-tez reallaşacağına inanıldığını vurğulayıb.

Azərbaycanda güclü universitet niyə yoxdur?

Ş.Əsgərov dünyadakı tanınmış universitetlərə də diqqət çəkib: “ABŞ universitetləri güclüdür, ABŞ isə varlı. ABŞ varlı olduğu üçün burada universitetlər güclü deyil, universitetlər güclü olduğu üçün ABŞ varlıdır. 200 ən yaxşı universitetdən 184-ü Qərbdə, 16-sı yerdə qalan dünyadadır.”

→Ardı səh.4

İki vacib problem: bir Qarabağ, bir təhsil

Professor Ş.Əsgərov bildirib ki, son 25 ildə ölkə qarşısında duran iki vacib problemdən biri Qarabağ, ikincisi də

Pedaqoji Elmlər Akademiyası yaradılmalıdır

Ş.Əsgərovun müzakirəyə çıxardığı məsələlərdən biri də Pedaqoji Elmlər Akademiyasının yaradılması ilə bağlı

Sağlam qidalanma - sağlam gələcək...

Uşaqların qidalanma məsələsi diqqət mərkəzindədir

Səh.12

→Ardı səh.4

RƏSMİ XRONİKA

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva martın 15-də Azərbaycanın paytaxtında "İnklüziv cəmiyyətlərin qurulması üçün fərqliliklərin aradan qaldırılması" mövzusunda işə başlayan VI Qlobal Bakı Forumunun açılış mərasimində iştirak ediblər. Ölkə başçısı İlham Əliyev tədbirdə nitq söyləyib.
- Martın 15-də Prezident İlham Əliyev Makedoniya Respublikasının Prezidenti George İvanov, Moldova Respublikasının Prezidenti İqor Dodon və Albaniya Respublikasının Prezidenti İllir Meta ilə görüşüb.
- Dövlət başçısı İlham Əliyev martın 15-də İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri Məhəmməd Cavad Zərifin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.
- Prezident İlham Əliyevin martın 15-də Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin üzvü Mladen İvaniç ilə görüşü olub.
- Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev martın 15-də Beynəlxalq Türk Akademiyasının prezidenti Darxan Kızırlıyev, həmçinin ELPIDA Assosiasiyasının və Marianna Vardinoyannis Fondunun prezidenti, UNESCO-nun xoşməramlı səfiri xanım Marianna Vardinoyannisə "Dostluq" ordenini təqdim edib.
- Prezident İlham Əliyev martın 15-də Almaniya Federativ Respublikasının Federal Kansleri xanım Angela Merkelə bu vəzifəyə yenidən seçilməsi münasibətilə təbrik məktubu ünvanlayıb.
- Martın 14-də ölkə başçısı İlham Əliyev VI Qlobal Bakı Forumunun işində iştirak edən Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədrləri xanım Vayra Vike-Freyberqanı və İsmail Serageldini, keçmiş dövlət və hökumət

başçılarını, Mərkəzin İdarə Heyətinin üzvlərini qəbul edib.

- Dövlət başçısı İlham Əliyev martın 14-də Türkiyə Respublikasının Baş naziri Binali Yıldırım ilə görüşüb.
- Martın 13-də Prezident İlham Əliyev Rumıniyanın Baş nazirinin müavini xanım Ana Birçallı qəbul edib.
- Dövlət başçısı İlham Əliyev martın 13-də Monteneqro parlamentinin sədri İvan Brayoviçin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.
- Prezident İlham Əliyev martın 13-də Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu Müşahidə Şurasının tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb. Ölkə başçısının həmin gün imzaladığı digər bir sərəncamla Fərid Tahir oğlu Cəfərov Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondunun icraçı direktoru təyin edilib.
- Martın 13-də dövlət başçısı İlham Əliyev Anar Rəsul oğlu Rzayevin "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb və ona anadan olmasının 80 illiyi münasibətilə təbrik məktubu göndərmiş.
- Ölkə başçısı İlham Əliyev martın 12-də ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Gürcüstanın Baş naziri Giorgi Kvirikavili ilə görüşüb.
- Martın 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ATƏT Parlament Assambleyasının sədri Georgi Tseretelinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.
- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 9-da Azərbaycan Mətbuat Şurasının VII qurultayının iştirakçılarına təbrik məktubu ünvanlayıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı (ISESCO) arasında xidmətlərin göstərilməsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumunun təsdiq edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 17-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı (ISESCO) arasında xidmətlərin göstərilməsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında 2017-ci il noyabrın 10-da Rabat şəhərində imzalanmış Anlaşma Memorandumu təsdiq edilsin.

2. Bu fərmanın 1-ci hissəsində göstərilən Anlaşma Memorandumu qüvvəyə mindikdən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi

onun müddəalarının həyata keçirilməsini təmin etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi Anlaşma Memorandumunun qüvvəyə minməsi üçün zəruri olan dövlətdaxili prosedurların yerinə yetirildiyi barədə İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatına bildiriş göndərsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 mart 2018-ci il

Qax, Qəbələ, Oğuz və Şəki rayonlarında təhsil infrastrukturunun inkişafı ilə əlaqədar tədbirlər haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasında təhsil infrastrukturunun yenidən qurulması məqsədi ilə **qərara alıram**:

1. Qax, Qəbələ, Oğuz və Şəki rayonlarında cəmi 956 şagird yerlik modul tipli 15 məktəbin (siyahı əlavə olunur) quraşdırılması məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 22 yanvar tarixli 3593 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"nün 1.11.2-ci yarımbəndində göstərilmiş məbləğin 5056000 (beş milyon əlli altı min) manatı Azərba-

can Respublikasının Təhsil Nazirliyinə ayrılınsın.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 mart 2018-ci il

Qax, Qəbələ, Oğuz və Şəki rayonlarında quraşdırılması nəzərdə tutulan modul tipli məktəblərin siyahısı

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 9 mart tarixli Sərəncamına əlavə

Sıra №-si	Təhsil müəssisələrinin adları	Ayrılan vəsait
1	Oğuz rayonu Baş Daşağıl kənd 96 şagird yerlik modul tipli tam orta məktəbin quraşdırılması	425 000
2	Oğuz rayonu Mollalı kənd 96 şagird yerlik modul tipli tam orta məktəbin quraşdırılması	425 000
3	Oğuz rayonu Xaçmazqışlaq kənd 96 şagird yerlik modul tipli tam orta məktəbin quraşdırılması	425 000
4	Şəki rayonu Aşağı Daşağıl kənd 96 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	425 000
5	Şəki rayonu Daşbulaq kənd 80 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	390 000
6	Şəki rayonu Öyrət kənd 56 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	315 000
7	Şəki rayonu Yeni Göynük kənd 40 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	285 000
8	Şəki rayonu Çapağan kənd 40 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	285 000
9	Qəbələ rayonu Qaradeyn kənd 80 şagird yerlik modul tipli tam orta məktəbin quraşdırılması	390 000
10	Qəbələ rayonu Şəfli kənd 20 şagird yerlik modul tipli ibtidai məktəbin quraşdırılması	230 000
11	Qəbələ rayonu Laza kənd 80 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	390 000
12	Qəbələ rayonu Zərgərli kənd 56 şagird yerlik modul tipli ibtidai məktəbin quraşdırılması	216 000
13	Qax rayonu Çinarlı kənd 40 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	285 000
14	Qax rayonu Fıstıqlı kənd 40 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	285 000
15	Qax rayonu Aşağı Malax kənd 40 şagird yerlik modul tipli ümumi orta məktəbin quraşdırılması	285 000
	Cəmi	5 056 000

Uzunmüddətli hədəflərə doğru

Oruc MUSTAFAYEV

Azərbaycan dövlətinin gənclər siyasətində təhsil strateji sahələrdən biri kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Gündən-gündə iqtisadi potensialı güclənən Azərbaycanda gənclərin təhsilinə, yüksəkixitəslı kadrlar kimi yetişməsinə, onların hərtərəfli şəxsiyyət kimi formalaşmasına mühüm diqqət ayrılır. Prezident İlham Əliyevin martın 7-də imzaladığı Azərbaycan Respublikasında gənclər siyasəti sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında Fərmanı müvafiq sahədə uzunmüddətli hədəfləri müəyyən edir.

Fərmana əsasən, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondunun əsasında "Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu" publik hüquqi şəxs yaradılıb və bu qurumun Nizamnaməsi təsdiq edilmiş. Təsisçinin səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə, Nazirlər Kabinetinə, Fondun özünə həvalə edilmiş. Fərmanda Fondun fəaliyyətinin əsas məqsədi və istiqamətləri müəyyən olunub. Fondun fəaliyyətinin əsas məqsədi gənclər siyasəti ilə bağlı elm, təhsil, mədəniyyət və digər sosial sahələrə yönəlmiş ictimai və sosial əhəmiyyətli, o cümlədən beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilən layihə və proqramları qrant şəklində məqsədli maliyyələşdirməkdən, həmin sahədə konfrans, seminar, festival, olimpiada və digər tədbirlərin təşkilindən, habelə gənclərə maliyyə köməyi nəzərdə tutan layihələri dəstəkləməkdən ibarətdir.

Ölkəmizin gənclər siyasətində təhsilə xüsusi önəm verilir

Gənclərə iş yerləri yaradan işgötürənlər həvəsləndiriləcək

Fərmanda gənclər arasında məşğulluq səviyyəsinin təmin olunması üzrə mühüm bəndlər yer alıb ki, bu da dövlətimiz tərəfindən bu sahəyə artırılan diqqət və qayğının daha bir təzahürüdür. Sənədə əsasən, qurumun dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına formalaşdırılan nizamnamə fondunun məbləği 115 min manat təşkil edir. Gənclər Fondu gənclərin innovativ layihələrinin maliyyələşdirilməsi üçün banklara güzəştli kreditlər ayıracaq. Bununla da işə düzəlməkdə çətinlik çəkən gənclər üçün əlavə iş yerləri yaradan işgötürənlər həvəsləndiriləcək.

Fərmanda mühüm vəzifələrdən biri kimi nəzərdə tutulan aztəminatlı ailələrdən olan tələbə gənclərə təhsil müddətində təhsil müəssisəsinin yataqxanasında yer ayrılması üçün Fondun vəsaiti hesabına, bu Nizamnaməyə uyğun olaraq, maliyyə dəstəyi göstərilir.

Gənclər Fondu publik hüquqi şəxsin Nizamnaməsində qeyd edilir ki, gənclərin məşğulluğunu təmin etmək, eləcə də işə düzəlməkdə çətinlik çəkən gənclər üçün əlavə iş yerləri yaradan işgötürənləri həvəsləndirmək məqsədilə işgötürənlə bağlanmış razılaşma müqaviləsinə uyğun olaraq, gənclərin işə cəlb edilməsini nəzərdə tutan layihələr çərçivəsində gənclərə ödəniləcək əməkhaqqı 1 il

dən çox olmayan müddət ərzində Fondun vəsaiti hesabına qismən maliyyələşdiriləcək.

Startup layihələri maliyyələşdiriləcək

Ölkəmizdə gənclərin elm və texnologiyalar, startup layihələri sahəsində təşəbbüsləri hərtərəfli dəstəklənir. Startapların ölkəmizin gələcək inkişafında mühüm rolunu daşıyır. Fərmana əsasən, Gənclər Fondu istedadlı və fəal gənclərin mükafatlandırılmasını təmin edir, kadr hazırlığını stimullaşdırır, istedadlı gənclərin və gənclər ailələrinin məlumat bankını yaradır, gənclərin təhsili, sağlamlığı, peşəyönümü, məşğulluğu, inkişafı, asudə vaxtının səmərəli təşkili üçün zəruri olan hüquqi, iqtisadi və digər məlumatların toplanması və yayılması üzrə layihələrin həyata keçirilməsinə kömək edir, gənclər siyasətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı infrastrukturun, o cümlədən gənclər evlərinin maddi-texniki bazasının modernləşdirilməsinə və gücləndirilməsinə yardım göstərir.

Eyni zamanda gənclərin təqdim etdikləri innovativ layihələrin (startap) maliyyələşdirilməsi üçün Fondun vəsaiti (qrantlar istisna olmaqla) hesabına Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müəyyən etdiyi qaydada müvəkkil banklar və bank olmayan kredit təşkilatları vasitəsilə güzəştli kreditlər ayrılacaq. Fondun vəsaiti hesabına güzəştli

kreditin alınması ilə bağlı müvəkkil kredit təşkilatlarının müraciətlərinə baxılacaq və keçiriləcək ekspertizanın rəyindən asılı olaraq, həmin müraciətlərin təmin olunması və ya imtinə edilməsi barədə müvafiq qərarlar qəbul ediləcək.

Xaricdə təhsilin maliyyələşdirilməsi üçün yeni imkan

Azərbaycanın istedadlı gənclərinin dünyanın aparıcı universitetlərində təhsil alması ölkəmizdə insan kapitalının inkişafında mühüm hədəflərdən biridir. Bu mənada Gənclər Fondu publik hüquqi şəxsin yaradılması Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsilinin maliyyələşdirilməsi üçün də yeni imkanlar açır. Publik hüquqi şəxsin Nizamnaməsində qeyd edilir ki, Fondun mühüm vəzifələrindən biri tələbələrə ixtisas və təhsil proqramları üzrə ölkənin ehtiyacları nəzərə alınmaqla, Fondun vəsaiti hesabına gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil prosesini, eləcə də beynəlxalq təşkilatlarda təcrübə proqramlarında iştirakını bu Nizamnaməyə uyğun olaraq maliyyələşdirilməsidir. Qeyd edək ki, əvvəllər Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrin ali məktəblərində təhsilini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 oktyabr 2006-cı il tarixində imzaladığı "Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil almasına dair Dövlət Proqramı haqqında" sərəncamına əsasən həyata keçirilirdi. Bu sərəncama uyğun olaraq istedadlı gənclərimizin xaricdə təhsilini nəzərdə tutan "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı" hazırlanıb.

Qeyd edək ki, bu vaxta qədər 5000-dən artıq azərbaycanlı gənc bu proqramdan yararlanıb. Proqramın iştirakçıları artıq ölkəmizin inkişafına öz töhfələrini verməkdədir.

Məktəbə gedən yolunuz “elektron” olsun

← Əvvəlki səh.1

Ruhியə DAŞSALAHLI

Bu yenilik şəffafliqın təmin edilməsi, vaxt itkisinin aradan qaldırılması, cəmiyyətdə informasiya texnologiyalarından istifadə mədəniyyətinin formalaşması baxımından olduqca əhəmiyyətlidir.

Elektron qeydiyyat

Görək elektron sistem nədir? Bu sistemlə ərizə necə qeydiyyatdan keçirilir?

Beləliklə, məktəb yaşına çatmış uşağı olan ailələrdə valideyn övladının hansı məktəbə qoyulacağına qərar verdikdən sonra kompüter arxasına əyləşərək məktəbi, sinfi, müəllimi, hətta təlim dilini seçir və elektron ərizəsini qeydiyyatdan keçirir. Sonra “Şəxsi kabinet”-indən elektron ərizəsini çap edərək, elektron sorğu yerləşdirdiyi məktəbə tələb olunan digər sənədlərlə birgə təqdim edir.

Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərləri, Abşeron rayonu üzrə ərizələrin onlayn qeydiyyatı artıq başlayıb. Bakıda fevral ayının 22-dən, Abşeron rayonu, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində isə martın 12-dən start götürən proses bu il sentyabrın 15-dək onlayn davam edəcək. Ancaq valideynlər bəzi ayrıntılarda diqqətli olmalıdırlar. İyun ayının 14-dək elektron qeydiyyata alınan ərizələr üzrə sənədlər iyunun 20-dən gec olmayaraq məktəbə təqdim olunmalıdır. Əks halda, həmin ərizələr sistemdən silinir və təkrar qeydiyyat imkanı yaranır. İyunun 15-dən sonra elektron ərizəsi qeydiyyata alınan şəxslər üçün sənədlərin məktəbə təqdim olunma müddəti iyul ayı istisna olmaqla, sentyabrın 18-də başa çatır.

Unutmayın, valideynin, yaxud qanuni nümayəndənin uşağın məktəbə qəbul olunması barədə müvafiq qəbz almasından sonra məktəbə yerləşdirilmə başa çatır.

Bu sistem bizə nə verəcək?

Gördüyünüz kimi, elektron sistem vasitəsi ilə ərizələrin qeydiyyatdan keçirilməsi və məktəbə qəbul prosesi olduqca sadə və asandır. Valideyn kompüter arxasına əyləşərək övladı üçün məktəbi, müəllimi, hətta sinfi belə rahatlıqla seçir. Yəni, əhatə dairəsi genişləndirilməkdə olan elektron qəbul ilk növbədə valideynlərin rahatlığına, vətəndaş məmnuniyyətinə xidmət edir.

Sistemin məktəblər üçün də əhəmiyyəti böyükdür. Sınıf və şagirdlərin kompleksləşdirilməsi işi daha optimal həyata keçirilir. Bəzi məktəblərin həddən artıq yüklənməsi, bezilərdən isə şagird azlığı problemi aradan qaldırılır.

Üçüncüsü, şagird qəbulu prosesində əvvəlki illərdə müşahidə olunan neqativ halların qarşısı alınır. Subyektivlik halları aradan qalxır. Birinci sinfə qəbulda vahid və düzgün yanaşma ortaya qoyulur.

Xırda narazlıqlar böyük işi necə kölgədə qoyur?

Maraqlıdır ki, ilk növbədə valideynlərin rahatlığına, vətəndaşların məmnunluğuna hesablanmış bu addım heç də birmənalı qarşılanmır. Ortaya çıxan xırda problemlərdən qaynaqlanan “böyük” narazlıqlar prosesin əhəmiyyətini az qala kölgədə qoyur. Evdə resursların olmaması, valideynlərin kompüter

biliklərinin zəifliyi və başqa səbəblərdən elektron ərizələrin qeydiyyatında yaranan narahatlıqlardan başqa, mikroərazi prinsipinin tətbiqi ilə bağlı da problemlər ortaya çıxır. Bu da problemlərin səbəbini elektron sistemə keçiddə axtarılanlara narazılıq üçün fürsət verir.

Əslində isə elektron sistemə keçiddə 3 illik təcrübə onun tətbiqinin təkmilləşdirilməsinə imkan verir. Valideynlərin hər hansı problemə qarşılaşmalarını üçün bütün tədbirlər görülüb.

Evdə resurslar yoxdursa...

Məsələn, ailələrin hamısında kompüter və ya internet olmaya bilər. Bu məqam elektron qəbul sisteminin tətbiqində nəzərə alınmalıdır. Belə ki, valideyn və ya qanuni nümayəndə özü hər hansı səbəbdən www.mektebeqebul.edu.az saytına daxil olaraq onlayn qeydiyyat apara bilmirsə, Alternativ Qeydiyyat Mərkəzlərinə müraciət edə bilər. Abşeron rayonu, Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərləri üzrə I sinfə elektron sistem vasitəsilə ərizələrin qeydiyyatı məsələlərində məhz vətəndaşlara kömək göstərilməsi məqsədilə müəyyən edilmiş 66 məktəbdə Alternativ Qeydiyyat Mərkəzləri fəaliyyət göstərir. Alternativ Qeydiyyat Mərkəzləri fəaliyyət göstərən məktəblər elə seçilib ki, hər bir vətəndaş rahat şəkildə onları xidmətindən yararlanma bilsin. Məsələn, Bakıda bir rayon daxilində 4-5 Alternativ Qeydiyyat Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Digər rayon və şəhərlərdə də bu amil nəzərə alınır.

Səbail rayonu üzrə 7, 163, 236 nömrəli, Nizami rayonu üzrə 12, 129, 145, 214 nömrəli, Nəsimi rayonu üzrə 19, 44, 247 nömrəli, Yasamal rayonu üzrə 18, 21, 60 nömrəli, Nərimanov rayonu üzrə 57, 82, 177 nömrəli, Xətai rayonu üzrə 17, 24, 116, 165, 191 nömrəli, Sabunçu rayonu üzrə 69, 74, 75, 78, 128, 130, 170 nömrəli, Suraxanı rayonu üzrə 84, 270, 279, 285, 315 nömrəli, Qaradağ rayonu üzrə 110, 180, 195, 228, 274, 288 nömrəli, Xəzər rayonu üzrə 117, 120, 156, 181, 234 nömrəli, Pirallahı rayonu üzrə 235 nömrəli, Binəqədi rayonu üzrə 83, 102, 182, 297, 313 nömrəli tam orta məktəblərdə fəaliyyəti təşkil edilən Alternativ Qeydiyyat Mərkəzləri Bakı şəhər sakinlərinin ixtiyarındadır. Bu məqsədlə Gəncə şəhərində 10, 16, 25, 27, 32 nömrəli tam orta məktəblər, Sumqayıt şəhərində 6, 16, 23, 28 nömrəli tam orta məktəblər, Abşeron rayonu üzrə Xırdalan şəhəri 4 nömrəli və 6 nömrəli, Masazır kənd 3 nömrəli, Mehdiabad kənd 3 nömrəli, Qobu qəsəbəsi 1 nömrəli, Saray qəsəbə 3 nömrəli tam orta məktəblər nəzərdə tutulub.

Mikroərazi prinsipi: nədən narazılıq?

Bakı şəhərində mikroərazi prinsipinin tətbiqi edilməsi, hətta lisey və gimnaziyalara qəbulda belə bu prinsipin tanınması təbəqələşməyə, məktəblərdə qruplaşmalara, aztəminatlı ailələrin bəzi məktəblərə yaxın düşməməsi kimi formalaşmaqda olan təsəvvürlərə kökündən zərbə vurdu. Sosial fərqləri aradan qaldırmağa yönələn bu addım hər uşağın evinin yaxınlığındakı məktəbə getmək hüququ olduğunu cəmiyyətə xatırladı.

Düzdür, ötən il müşahidə olunan bəzi faktlar göstərdi ki, bu islahat bütün təhsil müəssisələrində birmənalı qəbul edilmedi.

Birinci sinfə elektron sistem vasitəsilə şagird qəbulu məktəblər və müəllimlər üçün sağlam rəqabət mühiti də yaradır

Hətta bir sıra təhsil müəssisələri xidməti ərazidə yaşayanların qəbulunda bəzi əngəllər də yaratmağa çalışdı. Məsələn, lisey və gimnaziyalarda ərazi prinsipi ilə sözügedən təhsil müəssisəsinə qəbul olunan uşaqların qarşısına müsabiqə tələbi qoyuldu. Bu cür məsələlər bu il də ortaya çıxmağa bilər. Belə faktların olmaması üçün ilk növbədə valideynlər diqqətli olmalıdır. Elə götürək qeydiyyat prosesini. Valideyn bilməlidir ki, prosesi düzgün həyata keçiribsə, sistem avtomatik olaraq onu qeyd alır, yaxud İşçi Qrup 3 gün ərzində həmin valideynin müraciətinə baxaraq, onun xeyrinə qərar verir. Burada əsas məsələ valideynin səhv etməməsidir. Tutaq ki, hər hansı lisey və ya gimnaziyanın xidməti ərazisində yaşayan valideyn “müsabiqəyə yazıl” düyməsini seçibsə, bu, onun özünün yaratdığı problemdir. Yaxud ola bilər ki, valideyn yaşayış yerinin onun arzuladığı məktəbin xidməti ərazisində olduğunu düşünür. Halbuki onun ünvanı həmin xidməti ərazidə deyil. Belə vəziyyət anlaşılmaqlıqlara və bu səbəbdən doğan narazılıqlara meydan açır.

Xidməti ərazi məsələsi nisbətən mürəkkəb olduğundan onun müəyyənləşməsində bəzən çəşnliqlər, anlaşılmaqlıqlar ortaya çıxır. Çox vaxt valideynlərlə məktəb arasında problemlər də məhz bu məsələdən qaynaqlanır. Qeyd etməliyə ki, məktəblərin xidməti ərazilərini sadəcə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi və Təhsil Nazirliyi müəyyən etmir. Rayon icra hakimiyyətlərinin nümayəndələri ilə birgə həyata keçirilən müəyyənləşdirmə zamanı mikroərazidəki 6 yaşlı uşaqların sayı və məktəb rəhbərliyinin rəyi əsas götürülür. Odur ki, ilk növbədə yaşayış yerinin müəyyən olunmuş xidməti ərazisində yerləşən təhsil müəssisəsinə seçilməsi tələbi lazımdır. Əgər digər ərazidəki bir məktəbi seçmişinizsə və sizin seçdiyiniz məktəbə I sinfə qəbul üzrə mikroərazi prinsipi tətbiq olunursa, bu halda qaydaların tələblərinə əməl etməkdən başqa çıxış yolunuz qalmır. Əgər yaşayış yerinizə ən yaxın ərazidə yerləşən təhsil müəssisəsinə seçərkən belə, yəni də sistemdə övladınızın müsabiqəyə cəlb edilməsi tələbi qoyulursa, rahat şəkildə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinə və Təhsil Nazirliyinə müraciət edə bilərsiniz. Əmin olun ki, hüququnuz tanınacaqdır.

Qeyd edək ki, bölgələrdə mikroərazi prinsipi olmadan süni, yoxsa həqiqi sıxlıq olduğu aydınlaşdırmaq məqsədi ilə Abşeron rayonu, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərində mikroərazi prinsipi tətbiq olunmur. Yalnız Bakı şəhərinin bir sıra məktəblərində I sinfə qəbul ərazi prinsipi əsasında aparılır. Qeyd edək ki, mikroərazi prinsipi tətbiq edilən məktəblər paytaxt üzrə ümumi təhsil müəssisələrinin 10 faizindən də azdır.

Hamının istədiyi məktəbdə təhsil almaq hüququ təmin edilir

Daha böyük problemlərin həllinə böyük ümidlər yaradan bu islahat – ərazi prinsipinin tətbiqi heç valideynlər tərəfindən də birmənalı qarşılanmayıb. Xüsusən, bu il daha çox səslənən “Niyə uşağımı istədiyim məktəbdə oxutdura bilmirəm?” və buna bənzər suallar-

la narazılıq edənələrə də rast gəlinir. Halbuki bu qərar heç kəsin hüququnu məhdudlaşdırmır. Yeter ki, birinin hüququnun təmin edilməsi başqasının hüququnun tapdalanması ilə nəticələnməsin. Yəni, valideynin övladı üçün arzuladığı məktəb yaşadığı ərazidə deyilsə, bu o deməkdir ki, həmin valideyn məktəbin xidməti ərazisində yaşayanların uşaqlarının yerləşdirilməsini gözləməli olacaq. Ərazi prinsipi ilə şagirdlərin qəbulu başa çatdıqdan sonra boş yer qalarsa, başqa ərazidə yaşayan valideynlər də uşaqlarını həmin məktəbə yerləşdirə bilərlər.

Məktəbhazırlıqda oxuyanlara üstünlük

Ölkə ərazisində 5 yaşlı uşaqların məktəbhazırlıq qruplarına cəlb olunması prosesi sürətlənib. Bu il beşyaşlıların artıq 65 faizini əhatə edən məktəbhazırlıq bir çox məsələdə olduğu kimi, birinci sinfə qəbulda da valideynlərin işini asanlaşdırıb. Məsələ bundadır ki, məktəbhazırlıq qruplarında kompleksləşdirilmiş siniflərin I sinfidə də eyni müəllimə həvalə olunması nəzərdə tutulub. Bu qərar verildikdən məhz məktəbhazırlıq qruplarında təhsil alan uşaqların valideynlərinin istəyi nəzərə alınır və 2017-2018-ci tədris ilində məktəbhazırlıq qruplarında dərs deyən, 2018-2019-cu tədris ilində I sinfidə tədris aparması planlaşdırılan müəllimlərin dərs dediyi siniflərə şamil olunub. Beləliklə, məktəbhazırlıq qrupunda təhsil alan uşaq üçün sistem tərəfindən təhsil aldığı məktəb və müəllim avtomatik seçilir. Yəni, məktəbhazırlıqda oxuyarkən uşaqlara şəxsi iş açılır və belə uşaqların birinci sinfə qəbulu üçün valideynlərdən sadəcə elektron ərizəni çap edərək məktəbə təqdim etmək tələb olunur. Valideyn sistemin seçimi ilə razıdırsa, şəxsi kabinetdən ərizəni çap edib, digər müvafiq sənədlərlə birgə məktəbə təqdim edir. Razı deyilsə, şəxsi kabinetə daxil olaraq yerləşdirilməsi sorğusunu siliyə, yenidən məktəb və müəllim seçir. Beləliklə, növbəti tədris ili üzrə Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərləri, eləcə də Abşeron rayonu üzrə məktəbhazırlıq qrupuna cəlb olunmuş 30 mindən çox uşaq avtomatik olaraq birinci sinfə qəbul üçün qeydiyyatdan keçirilib.

Problem yaranarsa...

Elə isə, heç yerə getmədən, məktəblərdə saatlarla vaxt itirmədən, sadəcə kompüter arxasında oturaraq övladının təhsil alacağı təhsil müəssisəsinə, müəllimi seçən valideyn nədən narazıdır? Əvvəllər məktəblər özünün bir müsabiqə mexanizmini tətbiq edər, valideynləri get-gələ salırdı. Subyektiv amillərə əsaslanan tələblər irəli sürülürdü. Narazılıq və narahatlıqlar yaranırdı. Bəlkə valideynlər yəni bu sistemi arzulayırdı? İnanmaq gətirdir. Axı, elektron sistemin tətbiqindən sonra valideynə hər hansı əlavə tələb irəli sürülmür və haqqı olan təhsil hüququ təmin edilir. Bu deyilənlərlə bağlı hər hansı problem yaranarsa, valideynlər bütün hallarla bağlı şəhər və rayon ərazisində fəaliyyət göstərən Apelyasiya Komissiyasına müraciət edə bilərlər. Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (012) 599-12-22 nömrəli telefonu (daxili: 6076; 6124), eləcə də info@baku.edu.gov.az elektron poçt ünvanı, Təhsil Nazirliyinin Telefon Məlumat Mərkəzi (nömrə - 146) iş günü və saatlarında vətəndaşların xidmətindədir.

Gəncə Şəhər Təhsil İdarəsinin (022) 256-15-76 nömrəli telefonu, eləcə də ganja@edu.gov.az elektron poçt ünvanı vasitəsilə Gəncə şəhər sakinləri, Sumqayıt Şəhər Təhsil Şöbəsinin (018) 642-00-88 nömrəli telefonu, eləcə də sumqayit@edu.gov.az elektron poçt ünvanı vasitəsilə Sumqayıt şəhər sakinləri, Abşeron Rayon Təhsil Şöbəsinin (012) 342 29 06 nömrəli telefonu, eləcə də absheron@edu.gov.az elektron poçt ünvanı vasitəsilə rayon ərazisində yaşayan valideynlər əlaqə saxlayaraq istənilən sorğusuna cavab ala bilərlər.

Əziz valideynlər, I sinfə qəbul üzrə hər bir yeniliyin yalnız sizin rahatlığınızı və subyektiv amillərin aradan qaldırılması üçün olduğu unutmayın. Dünyanın bir sıra inkişaf etmiş ölkələrində mövcud olan qaydaların Azərbaycanda da tətbiqi əlavə vaxt itkisinin qarşısını alır, məktəblər və müəllimlər üçün sağlam rəqabət mühiti yaradır, övladlarınızı hər hansı uzaq məktəbə getmək üçün saatlarla yol qət etmədən azad edir. Sözlüm hər mənasında məktəbə gedən yolunuz yaxın və asan (elektron) olsun!

Beynəlxalq proqramın iştirakçıları üçün seminar-dərslər

Paytaxt məktəblərində PISA-2018 beynəlxalq qiymətləndirmə tədqiqatında iştirak edəcək şagirdlər üçün seminar-dərslər təşkil olunur.

Seminar-dərslərin keçirilməsində əsas məqsəd məktəbliləri PISA-2018 beynəlxalq qiymətləndirmə tədqiqatı, həmçinin, qiymətləndirmə zamanı tətbiq edilən qayda və üsullar barədə məlumatlandırmaq, eləcə də şagirdlərdə müvafiq mətnlər üzrə işləmək vərdisləri formalaşdırmaqdan ibarətdir.

Seminar-dərslərdə 2017-ci ilin iyun və dekabr aylarında təşkil olunmuş sınaq qiymətləndirmələrdə yüksək nəticə göstərmiş 2002-

ci il təvəllüdü şagirdlər iştirak edir. Beynəlxalq qiymətləndirmə üzrə koordinatorlar tərəfindən keçirilən seminar-dərslərin aprelin ilk ongünlüyündə yekunlaşdırılması nəzərdə tutulur.

Beynəlxalq qiymətləndirmə tədqiqatının elektron əsaslı olması nəzərə alınaraq məktəblilərin istiqadəsi üçün www.istedad.edu.az saytı da yaradılıb. Saytda Azərbaycan dili, kimya, fizika, biologiya, coğrafiya və riyaziyyat fənləri üzrə simulyativ tapşırıqlar yerləşdirilib.

Qeyd edək ki, paytaxt məktəbliləri bu ilin aprel və mayında PISA beynəlxalq qiymətləndirmə tədqiqatında iştirak edəcək.

Təhsil Nazirliyi, ADA Universiteti və “Mars Academy” MMC-nin birgə təşkilatçılığı ilə mayın 12-də məktəblilər arasında “FIRST LEGO League (FLL) Azərbaycan” mühəndislik və robototexnika yarışı keçiriləcək. “LEGO” şirkəti və “FIRST” (For Inspiration and Recognition of Science and Technology) təşkilatının ortaq layihəsi olan FLL 1999-cu ildən bəri hər il ABŞ-da

təşkil olunan bir yarışdır. Yarış məqsədi ümumtəhsil məktəb şagirdlərinin elm və texnologiyalara olan marağını artırmaq, hətta qlobal problemlərin elmi-texniki həllinə öz töhfələrini verməyə həvəsləndirməkdir.

Hər il dünyanın 88 ölkəsində yarım milyon məktəblinin cəlb olunması ilə keçirilən FLL bu il Azərbaycanda da təşkil olunacaq. Builki yarışın mövzusu “Hidrodi-

Mühəndislik və robototexnika yarışını keçiriləcək

namika”dır. FLL çərçivəsində dörd məktəbdən ibarət olan 12 komanda əsas dəyərlər, layihə təqdimatı, robot dizaynı və robot gücünü sinayacaq.

İştirakçılar medal və sertifikatlar, müxtəlif kateqoriyalar üzrə qalib gələn komandalara isə kuboklarla təltif olunacaqlar. Yarışın mütləq qalibi olmuş komanda cari ilin iyun ayında Estoniyanın paytaxtı Tallində təşkil olunan FLL Yeniyyətələr üçün Beynəlxalq Açıq Çempionatında iştirak edəcək.

MDB məkanında FLL formatında ilk müsabiqə 12 mart 2005-ci ildə Azərbaycanda “Robotlar Missiyası” layihəsi çərçivəsində keçirilib. 2005-2006-cı illərdə 3 Milli Robot Yarışı təşkil olunub və azərbaycanlı məktəblilər 2 dəfə britaniyalı komanda yoldaşları ilə birgə Birləşmiş Krallığın FLL finalında iştirak edəblər.

“FLL Azərbaycan” haqqında daha ətraflı məlumat almaq və qeydiyyat üçün <http://www.fllazerbaijan.org/> internet sahifəsinə müraciət etmək mümkündür.

Biliyin qiymətləndirilməsinin fəlsəfəsi

← Əvvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

16 universitetin 2-si - Boğaziçi və Orta Doğu universitetləri Türkiyədədir. Demək, Türkiyə belə universitetlərin sayını artırır. Bizdə belə universitetlərin yaradılmasının səbəbi nədir? Məncə, forumda həm də bu suala cavab axtarmalıyıq.

Məqsədlə vasitənin yeri bilərəkdən dəyişdirilib

Ş.Əsgərov ayrı-ayrı ixtisaslar üzrə ali təhsil müəssisələrinə ildən-ildən aşağı düşən keçid balına da diqqət çəkib. Fizika ixtisasına 363 balla qəbul həyata keçirildiyini vurğulayan təhsil eksperti ölkədə yaxşı fiziklərin məhz bu səbəbdən yetişmədiyini deyib. Yaxud, təhsildə istifadə edilən terminlərin məqsəddən uzaq olduğunu, hətta bəzən bilərəkdən yayındırıldığını düşünən ekspert hesab edir ki, kommunist li-

der Leninin "Öyrənmək, öyrənmək, yenə də öyrənmək" fikri bilərəkdən "Oxumaq, oxumaq, yenə də oxumaq" kimi ifadə olunub: "Lenin ömründə belə deməz. Oxumaq vasitə, öyrənmək məqsəddir. Azərbaycan xalqına bu fikrin belə çatdırılması məqsəddən yayınmağa xidmət edib. Məqsədlə vasitənin yeri bilərəkdən dəyişdirilib".

Ş.Əsgərov ibtidai təhsil pilləsində "ibtidai" sözü ilə də razılaşmır. Dünyada məktəbə ilk dəfə ayaq basan uşaqların heç bir ölkədə bu cür təhqiredici ifadə ilə adlandırılmadığına diqqət çəkən ekspertin qəti qənaəti belədir ki, sözügedən təhsil pilləsinin də adı mütləq dəyişdirilməlidir: "Bu söz ilk dəfə məktəbə gedən uşaqların təhsilinə zərərdir. Onlar sözün altında əzirlirlər".

Ş.Əsgərovun qaldırdığı problemlərdən biri də xaricdə təhsil məsələsi olub. Onun fikrincə, ailələrin, xüsusən, imkanlı xariclərin övladlarının təhsil üçün xaricə getmələrindən narahat olmalıyıq. O,

bu sahədə dövlətin həyata keçirdiyi siyasəti dəstəkləyərək qeyd edib ki, gənclərimizin təhsil almaq məqsədi ilə xaricə magistr səviyyəsində göndərmələri daha doğrudur. Çünki 4 il ərzində gənclərin düşüncəsinə təsir etmək mümkün olsa da, 2 il ərzində bunu bacarmaq çətindir. Təhsilin mövcud problemlərinin əsasında duran səbəb də toxunan ekspert bunu son 50-100 ildə problemlərin vaxtında həll edilməməsi ilə izah edib.

Şahlar Əsgərovun qiymətləndirmə konsepsiyası

Əvvəlcə qiymətin nə anlama gəldiyinə diqqət çəkən nətiq bunla bağlı mövcud təriflərə nəzər salıb. Şagirdin bilik səviyyəsi haqqında müəllimin rəqəmlərlə ifadə olunmuş rəyi, tələbənin təlim fəaliyyətinin nəticələrinin göstəricisi, mövzunun, fənnin, kursun mənim-səm dərəcəsinin faiz göstəricisinin rəqəmlərlə ifadəsi olan qiymət həm də bildiyimizin bilməli olduğumuza

Təhsilə yanaşmada yeni meyarlar lazımdır

olan nisbətidir.

Ş.Əsgərovun fikrincə, "baş a düşmək" mənim-səmənin alt səviyyəsidir. Baş a düşmək pedaqoji meyar deyil, amma mənim-səmə pedaqoji meyardır.

Məruzəçi deyib ki, təhsilə yanaşmada yeni modellər, meyarlar lazımdır, paradigmaları dəyişmək vacibdir. Tələbələr üçün yeni qiymətləndirmə cədvəlləri yaradılmalı, bu istiqamətdə tədqiqatlar aparılmalı, çoxballı sistemdən birballı sistemə keçilməlidir: "4, 5, 9, 10, 100, 700 ballı qiymətləndirmə skolası Azərbaycan üçün çox deyilmi? Niyə birindən istifadə etməyək? Bu çoxluğa niyə etiraz etməyək?".

Dosent Zahirəli Sadıqov Ş.Əsgərovun "Biliyin qiymətləndirilməsi konsepsiyasını" 90 faiz mübahisəli" hesab edib. Dosent Fəxrəddin Yusifov isə konsepsiyasının müasir qiymətləndirmə standartına uyğun gəlmədiyini söyləyərək, Ş.Əsgərova xatırladı ki, müasir standartlarda sadəcə bilik deyil, bacarıqlar da qiymətləndirilir.

Pedaqoqlar fəallaşmalıdır

"Təhsilin ali məqsədi gənclərə düzgün qərarlar qəbul etməyi öyrətməkdir", - deyən Ş.Əsgərovun fikrincə, bu məqsədə qədər olan məsafənin qısa vaxtda bitməsi üçün tez-tez belə müzakirələr təşkil edilməli, problemlər təhlil olunmalı, çıxış yolları müəyyənləşdirilməli, müvafiq təklif və tövsiyələr hazırlanaraq səlahiyyətli qurumlara təqdim edilməlidir. Bu baxımdan ADPU-nun Forumunun əhəmiyyətinə diqqət çəkərək, bu yolla pedaqoqların cəmiyyətdə fəallığının artıracağına ümid etdiyini deyib.

"Fikirlərimizin platforma əsasında formalaşdırılmasına ehtiyac var"

ADPU-nun rektoru Cəfər Cəfərov Ş.Əsgərovun təklifinə cavab olaraq bildirib ki, Forumun formatı təkmilləşdirilir: "Bu formatda daha geniş auditoriyaya əhatə etməyi düşünürük. Bu dəfə nisbətən məhdud çərçivədə, "dəyirmi masa" formatında görüş baş tutdu. Burada müzakirəyə çıxarılaçaq mövzular çoxdur. Lakin hər hansı məsələ ilə bağlı fikir söyləmədən öncə fikirlərimizin bir platforma əsasında formalaşdırılmasına ehtiyac var. Fikirlər ayrılıqda nə qədər dəyərli olsa da, bir platforma şəklində ortaya qoyulan mövqə daha üstündür. Odur ki, müzakirələri həm daxili, həm də belə geniş auditoriyalarda davam etdirməyi düşünürük".

C.Cəfərov bu cür müzakirələrin kafedralarda təşkil olunması ilə bağlı qərarlarından da danışıb. Tərix, fəlsəfə, hətta dəqiq elmlər sahəsində ayrı-ayrı məsələlərlə bağlı davamlı şəkildə müzakirələr təşkil etməyi məqsəduyğun hesab etdiklərini deyib: "Düşünürük ki, bu yolla ayrı-ayrı məsələlərlə bağlı daha optimal çıxış yolları tapa, nəticəyə sürətlə çata bilərik. Hazırkı təhsil sistemi köhnədir. İmperiya maraqlarına köklənmiş təhsil sisteminin qırıntıları üzərində fəaliyyətimizi davam etdiririk. Sadəcə təhsilimizi deyil, həm də elmimizi inkişaf etdirməliyik. Universitetin 7 elmi-tədqiqat laboratoriyası da səmərəsiz şəraitdə fəaliyyətini davam etdirir. Onların işini yenidən qurmağı və fəaliyyətində dönüş et-

məyi düşünürük".

C.Cəfərov məlumat verib ki, Təhsil Nazirliyi XI sinif dərslük komplektlərinin elektron versiyasını ADPU-ya təqdim edib: "Bizdən onlara rəy verilməsi tələb olunub. Yəni öz rəyimizi ortaya qoymağımız üçün şərait yarandı. Bu sahədəki işi yaxşılaşdırmaq, təklif və fikirlərimizi ifadə etməyin vaxtıdır".

Tədris planlarının yenilənəcəyini də vurğulayan rektor müzakirələrin bu mərhələdə böyük əhəmiyyəti olacağını düşünür: "Forumda məsələlərin müzakirəyə çıxarılması hər hansı yaxşı fikrin inkişafında, yeni nəticələrin ortaya qoyulmasında, çıxış yollarının tapılmasında mühüm nəticələrə gətirib çıxara bilər. Bilik paylaşdıqca çoxalır. Hesab edirəm ki, bu cür müzakirələr universitetdə kadr hazırlığında da müsbət nəticə verəcək. Fikir mübadiləsi mühitində yetişən tələbələrimizin üstünlüyü ilk növbədə onların gənc müəllim kimi məktəbdə fəaliyyətində özünü göstərəcək. Kadrlarımız məktəbə daha hazırlıqlı gələcək və təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşmasına öz töhfəsini verəcək. Bu da gələcəyimizə yaxşı mənada təsir etməyimizə gətirib çıxaracaq".

Kolumbiya Universitetindən məruzəçi

Tədbirin sonunda ADPU-nun tədris işləri üzrə prorektoru Eldar Aslanov bildirib ki, Pedaqoji Forumun növbəti dinləmələri də bu ay ərzində keçiriləcək. Pedaqoji Forumun məruzəçisi Kolumbiya Universitetindən gələcək.

Əlaçı və fəal tələbələrə adlı təqaüdlər verilib

61 tələbə ATİAHİ Respublika Komitəsinin təqaüdünə layiq görülüb

Samirə KƏRİMOVA

"Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi ölkəmizdə həyata keçirilən gənclər siyasətinin fəal iştirakçılarından biridir". Bu fikirləri Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının sədri, Milli Məclisin deputatı Səttar Möhbəliyev 2017-2018-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyasının nəticələrinə görə əlaçı və həmkarlar ittifaqı fəali olan ali məktəb tələbələrinə Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin (ATİAHİ) adlı təqaüdünün verilməsi ilə bağlı keçirilən tədbirdə səsləndirib.

Millət vəkili daha sonra xarici ölkələrdə təhsil alan gənclərdən də bəhs edib: "Hazırda çoxlu sayda azərbaycanlı gənc dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin ən nüfuzlu ali məktəblərində dövlət hesabına təhsil alır, ölkəmizə qayıdır və onların burada uğurlu fəaliyyət göstərmələri üçün hər cür imkanlar, şərait yaradılır. Gənclərimizin xaricdə qazandıqları bilik və bacarıqlarını iqtisadiyyatımızın müxtəlif sahələrinə, o cümlədən təhsilə və böyük sənayə müəssisələrimizə gətirmələri sevincindir".

Bu gün idmanın inkişafı, onun kütləviləşməsinə nail olunması, sağlam gənc nəslin formalaşdırılması istiqamətində də mühüm addımlar atılır. Bununla bağlı görülən işlər haqqında ətraflı danışan S.Möhbəliyev dövlət başçısı İlham Əliyevin vaxtaşırı olaraq gənclər ilə görüşlər keçirdiyini, gəncliyimizin qarşısında duran problemlərin aradan qaldırılması üçün böyük işlər gördüyünü bir daha xüsusi vurğulayıb.

AHİK-in sədri rəhbərlik etdiyi qurumun fəaliyyəti barədə də geniş məlumat verib. Qeyd olunub ki, ATİAHİ Respublika Komitəsi gənclərə diqqət və qayğıni özünün əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirərək bir sıra uğurlu işlər həyata keçirməkdədir. Belə ki, Respublika Komitəsi tərəfindən hər il gənclər üçün təşkil edilən bədii yaradıcılıq müsabiqələri, festivallar, spartakiadalar, idmanın müxtəlif növləri üzrə yarışlar istedadlı gənclərin üzə çıxarılması və onların potensial imkanlarının genişləndirilməsi ilə yanaşı, tələbələrə cəmiyyətdə fəallığın artmasına yönələn tədbirlərdir.

Millət vəkili gənclərlə bağlı bir sıra layihələrin reallaşdırılmasında əsas məqsədin onlarda elmə, təhsilə

maraq yaratmaq, asudə vaxtlarının səmərəli təşkili, gənclərimizin xoşagəlməz vərdişlərdən uzaq olmasını təmin etmək olduğunu söyləyib.

Səttar Möhbəliyev ali məktəb tələbələrinə adlı təqaüdü verilməsini isə ATİAHİ Respublika Komitəsinin gənclərlə bağlı həyata keçirdiyi sosial-önmümlü tədbirlər sırasında mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini diqqətə çatdırıb. Bu haqda mərasim iştirakçlarına ətraflı məlumat verən AHİK-in sədri 1995-ci ildə ATİAHİ Respublika Komitəsinin Rəyasət Heyətinin qərarı ilə təsis edilən adlı təqaüdü hər il qış və yay imtahan sessiyalarının nəticələrinə görə əlaçı və tələbə həmkarlar ittifaqında çalışan fəallara verildiyini deyib. Onun sözlərinə görə, bu günə kimi 2148 tələbə adlı təqaüdə layiq görülüb.

Bildirilib ki, Respublika Komitəsi öz ənənəsinə sadiq qalaraq, növbəti dəfə 2017-2018-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyasının nəticələrinə görə əlaçı və həmkarlar ittifaqı fəali olan tələbələrə təqaüd təqdim edir.

AHİK-in sədri çıxışının sonunda ATİAHİ Respublika Komitəsinin adlı təqaüdünə layiq görülən gəncləri təbrik edərək onlara təhsil həyatlarında uğurlar arzulayıb.

Sonra Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir və Lənkəranın ali məktəblərində təhsil alan 61 tələbəyə ATİAHİ Respublika Komitəsinin adlı təqaüdü təqdim olunub.

Feyklər elmi araşdırmanın mövzusu oldu

← Əvvəli səh.1

Oruc MUSTAFAYEV

Tədqiqatın nəticələri qanecədi olmayıb: feyk məlumatlar Twitter-də səhifə xəbərlərə nisbətən daha sürətlə yayılır.

Yaşından, peşəsindən və ya təhsil səviyyəsindən asılı olmayaraq sosial şəbəkə istifadəçiləri yalnız xəbərlərə doğru xəbərlərə nisbətən 70% daha çox reaksiya bildirirlər. Burada psixoloji məqam da var: mötəbər olmayan, ancaq sensasiya doğuracaq şeyləri paylaşmaq dəqiq faktlarla nisbətən daha xoşdur. Və hətta əgər feyk xəbər nifrət və ya qəzəbə səbəb olarsa, onun darıxdırıcı və ya ölçülüb-biçilməmiş nəşrlərə nisbətən yayılma şansı daha çox olacaq. Bu prinsip əsasında da feyk xəbərləri yayan "botlar" sistemi yaradılıb, onların məqsədi isə daha konkret hədəfə - ictimai rəyə təsir etməkdir. Məsələn, ABŞ-da keçirilmiş seçkilər buna misaldır. Massaçusets alimləri Hillari Klintonada psixi xəstəliyin aşkar edilməsi haqqında feyk xəbər hansı sürətlə yayılmasını hesablayıblar. "Botlar"ın göndərdiyi başqa bir feykə görə, ABŞ prezidenti Barak Obama Ağ evdə partlayış vaxtı yaranıb. Bu ona gətirib çıxardı ki, "Wall Street" birjasında səhmlər 130 milyard dollar həcmində qiymətdən düşüb.

Twitter-də saxta xəbərlər daha sürətlə yayılır

Öz tədqiqatlarında alimlər yazırlar ki, sosial şəbəkələrdən istifadənin ən yüksək həddi 2012 və 2016-cı illərdə ABŞ-da seçkilər dövrünə təsadüf edib. Məhz bu dövrdə maksimum sayda feyk xəbər yayılıb. "Science" jurnalında təqdim edilmiş qrafikdə göstərilir ki, siyasi mövzularda feyk xəbərlər terror aktları, təbii qəzalar və s. barədə yalan xəbərlərə nisbətən daha çox yayılır.

Məlum olduğu kimi, Fransada prezident Emmanuel Makron seçki kampaniyaları dövründə feyk xəbərlərin yayılmasına nəzarət etmək arzusunu ifadə edib. "Lakin amerikalı alimlərin tədqiqatı göstərib ki, bunu etmək praktik olaraq mümkün deyil", - deyərək "Le Figaro" yazır. Onların hesablamalarına görə, üç gün ərzində səhifə məlumatları

Twitter-də zəncir üzrə 10-11 insan tərəfindən yayılırsa, feyk xəbərlər iki dəfə daha çox yayılır. Feykləri hesablamaq və onların yayılmasının qarşısını almaq üçün iki-üç gün vaxt tələb olunur. Başqa sözlə, informasiya yoxlanılana qədər artıq bədxahlıq "öz hədəfinə çatacaq".

Sonda "Le Figaro" qəzeti qeyd edir ki, Twitter, eləcə də başqa sosial şəbəkələr KİV deyil və onlar şəbəkədə yerləşdirilmiş xəbərlərin yoxlanılması üçün heç bir öhdəliyə tabe olmurlar. Buna görə də istifadəçilər razılaşmalıdırlar ki, şeylərin və təbliğatın qurbanı ola bilərlər.

Daha ətraflı science.sciencemag.org/content/359/6380/1146.full səhifəsindən məlumat almaq olar.

Bakı Dövlət Universitetində anlaşma memorandumu imzalanıb

BDU tələbələri Milli Oftalmologiya Mərkəzində təcrübə və staj keçəcəklər

Bakı Dövlət Universitetində akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin (MOM) direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Elmar Qasimovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüş olub. BDU-nun rektoru, akademik Abel Məhərrəmov gələn il 100 illik yubileyini qeyd edəcək bu qocaman ali təhsil ocağının ilk iki fakültəsindən birinin tibb fakültəsi, 1922-ci ildə ali təhsil haqqında verilən ilk diplomun da məhz tibb ixtisası üzrə olduğunu nəzərə çatdırıb. Rektor Abel Məhərrəmov Prezident İlham Əliyevin uğurlu siyasəti nəticəsində ölkəmizdə səhiyyənin inkişafından danışıb, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin çalışdığı ən son texnoloji avadanlıqlarla təmin olunmuş MOM-un uğurlarına toxunub. Rektor MOM ilə əməkdaşlıq nəticəsində tələbə, magistrant və doktorantlarda tədqiqatçılıq və peşə fəaliyyəti üçün zəruri olan praktik bilik, bacarıq və vərdişlərin formalaşdırılmasının, oftalmologiya sahəsində elmi yeniliklərin və innovasiyaların tədris prosesinə tətbiqinin, müvafiq ixtisas sahələri üzrə aparıcı mütəxəssislərin tədris prosesinə və elmi fəaliyyətə cəlb edilməsinin, birgə elmi tədqiqatların aparılmasının əhəmiyyətindən danışıb.

Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin di-

rektoru, AMEA-nın müxbir üzvü Elmar Qasimov təmsil etdiyi mərkəzin fəaliyyətindən ətraflı danışıb, BDU ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsini təqdirəlayiq hal kimi dəyərləndirib.

Sonra BDU və MOM arasında anlaşma memorandumu imzalanıb. Memorandumda müvafiq elm sahələri üzrə elmi-tədqiqat və kadr hazırlığında birgə iştirak, BDU və MOM-un maddi-texniki bazasından və kadr potensialından birgə istifadə, MOM-un müvafiq şöbələrində və laboratoriyalarında ixtisasartırma, elmi-tədqiqat, istehsalat təcrübələrinin və staj keçilməsinin təşkili kimi məsələlər öz əksini tapıb.

Görüş elmi-tədqiqat və tədris laboratoriyaları, araşdırma mərkəzləri ilə tanışlıqdan sonra başa çatıb.

Qeyd edək ki, akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin Səyyar Klinikası Bakı Dövlət Universitetində humanitar aksiya keçirib. Səyyar Klinikada 200-dək tələbə və müəllim heyəti müayinə olunub. Aksiyanın keçirilməsində məqsəd tələbə və müəllimlərin səhhətləri ilə bağlı olan problemlərin həllinə kömək göstərmək, eyni zamanda, göz xəstəlikləri ilə əlaqədar monitorinqlər aparmaq, əldə edilən nəticələri müzakirə və həll etmək olub.

Belarusun təhsil nümayəndələri: “UNEC yeni iqtisadi təhsil modeli yaradıb”

Belarusun Təhsil Nazirliyi və aparıcı ali təhsil müəssisələrinin nümayəndə heyəti UNEC-də

UNEC-in rektoru, professor Ədalət Muradov qonaqlara Cənubi Qafqazın ən böyük iqtisadyönlü universiteti haqqında ətraflı məlumat verib. UNEC-in qlobal reytinglərində uğurla irəlilədiyini bildirən rektor, dünyanın aparıcı universitetləri ilə reallaşdırılan ikili diplom proqramları, inklüziv təhsil sahəsində əldə edilən nailiyyətlər, əcnəbi tələbələr üçün qəbulun elektronlaşdırılmasından söz açıb.

Görüşdə Belarus Dövlət İqtisad Universiteti, Suxov adına Qomel Dövlət Texniki Universiteti, Belarus Dövlət İnformatika və Radioelektronika Universiteti, Yanka Kupala adına Qrodno Dövlət Universiteti, Polotsk Dövlət Universi-

tet, Qrodno Dövlət Aqrar Universiteti, Belarus Milli Texniki Universiteti və Belarus Dövlət Universitetinin nümayəndələri təmsil etdikləri ali təhsil müəssisələri barədə ətraflı məlumat veriblər. UNEC-də olmaqdan məmnunluqlarını ifadə edən qonaqlar Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində yeni iqtisadi təhsil modelinin yarandığını memnuniyyətlə izlədiklərini bildiriblər. Onlar bu sahədə Belarus ali təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsinin zəruriliyini vurğulayaraq, UNEC təcrübəsinin öyrənilməsinə də maraqlı olduqlarını qeyd ediblər.

Görüşdə əməkdaşlığın müxtəlif istiqamətləri müzakirə edilib.

AzMIU Almaniya universiteti ilə memorandum imzalayıb

Sənəd iki universitet arasında əməkdaşlığın səmərəli istiqamətlərdə inkişafına təkan verəcək

Almaniyanın Brandenburg Texniki Universitetinin (BTU) alimlərindən ibarət nümayəndə heyəti martın 14-də Azərbaycan Memarlıq Nümmədd Məmmədov, Strateji planlaşdırma şöbəsinin müdiri Ülker Səttarova iştirak ediblər.

Qonaqları salamlayan rektor müxtəlif layihələrdə əməkdaşlığın Almaniyanın bir çox universitetləri ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması barədə məlumat verib. O, qeyd edib ki, BTU ilə tanışlığın bünövrəsi ötən ildən qoyulub, bu, artıq 3-cü

görüştür. Əməkdaşlığın səmərəli istiqamətlərdə inkişafının vacibliyini vurğulayan G.Məmmədova tələbə-müəllim mübadiləsinin, ikili və İnşaat Universitetinin (AzMIU) qonağı olub. Almaniya qonaqları əvvəlcə AzMIU-nun rektoru, professor Gülçöhrə Məmmədova ilə görüşüb. Görüşdə AzMIU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, professor Nərgiz Abdullayeva, su təsərrüfatı və mühəndis kommunikasiya sistemləri fakültəsinin dekanı Zakir Musayev, ekologiya kafedrasının müdiri, professor Fəqan Əliyev, mühəndis sistemləri və qurğuların tikintisi kafedrasının müdiri Nümmədd Məmmədov, Strateji planlaşdırma şöbəsinin müdiri Ülker Səttarova iştirak ediblər.

Qonaqları salamlayan rektor müxtəlif layihələrdə əməkdaşlığın Almaniyanın bir çox universitetləri ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması barədə məlumat verib. O, qeyd edib ki, BTU ilə tanışlığın bünövrəsi ötən ildən qoyulub, bu, artıq 3-cü

Almaniyalı alimlər AzTU-da

Qonaqlar AzTU komandasının “Ecoshell Marafon” beynəlxalq yarışmasında təmsil olunmasını təklif ediblər

Almaniyanın Brandenburg Texniki Universitetinin (BTU) bir qrup alimi martın 12-dən Azərbaycan Texniki Universitetində (AzTU) səfərdədir. Səfər çərçivəsində qonaqlarla AzTU-nun professor-müəllim heyətinin və tələbələrin görüşü keçirilib.

Görüşdə AzTU-nun prorektoru, professor İlham Pirməmmədov AzTU ilə Almaniya universitetlərinin əməkdaşlıq əlaqələrindən danışıb. Prorektor bildirib ki, AzTU-nun Almaniyanın bir neçə universiteti ilə birbaşa, müxtəlif layihələrdə çərçivəsində əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur.

AzTU ilə əməkdaşlıqdan məmnun olduqlarını bildirən professor Silvo Simon və professor Peter Biengel ERASMUS+ layihəsi çərçivəsində, həmçinin BTU-da son illər həyata keçirilən elmi-texniki yeniliklər haqqında görüş iştirakçılarna məlumat veriblər.

Bundan əlavə, görüşdə iki universitet arasında əməkdaşlığın müxtəlif istiqamətləri müzakirə

olunub. Qonaqlar AzTU-nun nəqliyyat və maşınqayırma fakültələrinin tələbələrindən ibarət komandanın “Ecoshell Marafon” beynəlxalq yarışmasında təmsil olunmasını təklif ediblər. Bildirilib ki, bununla bağlı BTU azərbaycanlı tələbələrə hər cür dəstək göstərməyə hazırdır. “Ecoshell Marafon” tələbələrin özləri tərəfindən hazırlanan avtomobillərin beynəlxalq yarışmasıdır. Burada tələbələr texniki-praktik biliklərə yiyələnməsi ilə yanaşı, həm də innovativ texnologiyaların formalaşdırılması üçün əlverişli mühit yaradırlar.

Qeyd edək ki, nümayəndə heyətinin səfəri martın 16-na kimi davam edib. Səfər çərçivəsində qonaqlar AzTU-da müxtəlif seminarlara, müzakirələrə və görüşlərə qatılmaqla yanaşı universitetin fəaliyyətində iştirak ediblər. Qonaqların Azərbaycanın inkişafına töhfə verməsinə dəstək olub.

Müəllim-tələbə formatında sərgi

Sifai SƏFƏROVA

...Bu böyük düha sahibinin əsərlərinə həyəcanlı baxmaq mümkündür deyil. Sanki başqa bir dünyada hiss edirsiniz özünü. Bu, sadəcə bütün rəssamların əlində olan bir fırça möcüzəsi deyil, bu, hər biri bir simvol tərənnümçüsü olan qara, ağ, göy, qırmızı, yaşıl və sair rənglərin qəhrəmanlıqları da deyil bu, dərin mənə çalarlarının sıralandığı təsvirlərdə dünya şöhrətli bir rəssamın daxili zənginliyinin parlaq təzahürü, aydın tənqidi, dil açıb danışır, tamaşaçını yel qanadlarında bam-başqa əsrarəngiz aləmlərə qovuşdurur. Yalnız ilahi hissələrlə cəlalanmaqla, bu qədim el sənətinin sirlərinə dərinləndirilməklə, təbiətin hikmətini, onun dərin fəlsəfəsini duymaqla, yalnız göylə yer arasında Ulu Tanrının yaratdığı möcüzələrin mahiyyətini anlamaqla bu cür möhtəşəm əsərlər ərsəyə gətirmək olar. Dünya sərgilərində zaman-zaman sərgilənən bu əsərlərin güdrəti bir də ondadır ki, onlarda milli üslub dünyəvi təsvirlə vəhdətdə təqdim olunur, necə deyirlər, müasirlik elementləri bütün qitələri, dilləri, dilləri doğmaşdırır. Bir az da dərinə getsək azərbaycançılıq ideologiyası bu dünyəvi şöhrətli rəssamın sanballı əsərlərinin dərin çalarlarında xüsusi ustalığı və bacarıqla tərənnüm olunur.

...Haqqında ürkədlolu çıxışlar səslənən bir dahi insanın - “Şöhrət” ordenli, görkəmli rəssam Arif Əziz Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində təntənəli şəkildə qeyd olunan 75 illik yubiley tədbirindəyik. YUNESKO yanında “Yeni Era” Beynəlxalq Rəssamlar Akademiyasının haqqı üzvü, qurumun Bakı filialının prezidenti, Mərkəzi qərarqahı Nyu-Yorkda yerləşən Beynəlxalq Reklam Assosiasiyasının üzvü, Azərbaycan Rəssamlar,

ADMİU-da “Şöhrət” ordenli rəssamın yubileyi qeyd olunub

Reklamçılar və Dizaynerlər İttifaqının üzvü, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin kafedra müdiri, əməkdar incəsənət xadimi, professorun 75 illik yubileyinə həsr olunmuş sərgi universitetin tarixində ilk dəfə olaraq “müəllim-tələbə” formatında təşkil olunmuşdu. Belə ki, sərgidə Arif Əzizin fərqli yaradıcılıq dövrlərini əks etdirən 10 əsəri ilə bərabər rəssamlıq fakültəsinin müxtəlif ixtisasları üzrə təhsil alan I kurs magistr tələbələrinin də əl işləri nümayiş olunurdu. Yubiley tədbirini universitetin rektoru, sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru, əməkdar incəsənət xadimi, professor Fərəh Əliyeva açaraq yubilyarın dərin və hərtərəfli yaradıcılıq məharəti tələb edən rəssamlıq sənətinə verdiyi misilsiz töhfələrdən bəhs edib. Bildirib ki, 40 ildən artıq Azərbaycan incəsənətində imzası ilə tanınan, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin professoru Arif Əziz fəaliyyətində bədii yaradıcılıq ilə pedaqoji işi, üslub axtarışlarında ənənə və yeniliyi, fərdi maneranın formalaşmasında akademik məkəb və dövrün meyillərini birləşdirən şəxsiyyətdir. Arif Əzizin yaradıcılıq diapazonu dekorativ sə-

nət, qrafika, rəngkarlıq, dizayn, teatr-dekor sənəti sahələrini əhatə etməklə ardıcıl şəkildə milli təsviri incəsənətimizin son yarım əsrdə keçirdiyi tərəqqi yolunu özündə aydın və emosional tərzdə əks etdirir. Müasir səpgidə işləməsi, zamanın çağırışlarını duymaq, onun bədii nəbzini hiss edib, ətrafdakılara ötürmək, bilikləri ilə paylaşmaq, alicənablıq-sadalanan bu amillər artıq qırx yeddi ildir ki, tələbələrini cəlb edir, zənginləşdirir və dünyanı fərqli tərzdə ifadə etməsinə yol açır.

Rektor Fərəh Əliyeva yubilyar haqqında ürək sözlərini bitirdikdən sonra çıxış üçün söz Arif Əziz yaradıcılığının səhrinə düşən sənət yoldaşlarına, dostlarına və universitetin tələbələrinə verilib. Bütün çıxışlarda dünya şöhrətli rəssamın zəngin yaradıcılıq potensialından, onun ərsəyə gətirdiyi bütün əsərlərə uzunömürlülük statusu qazandırdığından, öz sənətini sevimli tələbələrinə dərin məhəbbətlə mənimsədiyindən bəhs olunur. Qeyd olunur ki, Arif Əzizin bir vaxtlar tələbəsi olan onların istedadlı rəssamı hazırda bu sənətin sirlərini öz yetirmələrinə öyrədir, bu böyük sənətkardan öz etdiklərini yeni nəsələ ötürürlər.

Tələbələrinin sevimli müəllimləri Arif Əziz haqqında

Ləman Məmmədova: Xoşbəxtəm ki, Arif müəllim yubiley sərgisini bizlərlə bölüşdü. Mənim də əsərim nümayiş olundu. “Siluet” əsərim Arif müəllimin emalatxanasında ərsəyə gətirmişəm. Geniş ürkəli, daim sənətini tələbələrinə sevdirdən Arif müəllim! Bunun yalnız magistratura illərində deyil, bakalavr olduğum illərdə də şahidi olmuşam. Arif müəllim tələbələrini qarşı həmişə ədalətli mövqə tutur, əsl dost kimi yanaşır, qayğısına qalır, ata kimi münasibət göstərir. Onun əsl məqsədi bizləri düşündürmək, bizdə olan potensialı üzə çıxarmaqdan ibarətdir. Tələbənin “özü”nü taparaq fərdi formalaşması Arif müəllim üçün önəmlidir.

Aysel Vəliyeva: Sehirli fırçası ilə gözə görünən dünyanın gözəgörünməz gözəlliklərini göz önünə sərən dəyərli Arif müəllim, bizə ağıl-qaralı dünyanı bəli-bəzəkli sevdirdiyinizə görə minnətdarıq. Daim fircaңыз barmaqlarımızın ağışında, adımız böyük əsərlərin və uğurların imza köşəsində, ürəyiniz sevginin orbitində olsun.

Aydan Əliyeva: Görkəmli rəssamın tələbəsi olduğum üçün qürur duyuram. Onun sayəsində müasir üslubda rəsm çəkməyi öyrəndim. O, öz tələbələrinə həmişə dəstək olmuş, sərgilərini hazırlamaqda onlara kömək etmiş, onların tərtibatında iştirak etmişdir. Dəyərli Arif müəllim! Rəssamlığı biza fərqli tərəfdən göstərdiyiniz üçün böyük minnətdaram. Sizə cəsarətliliyi, uzun ömür arzulayıram.

UTECA-da Startup düşərgəsi təşkil olunub

Azərbaycan Texnologiya Universitetində (UTECA) Sosial İnnovasiya Laboratoriyasının təşkilatçılığı ilə Startup düşərgəsi keçirilib. Düşərgədə UTECA ilə yanaşı Gəncə Dövlət Universiteti (GDU) və Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin (ADAU) ümumilikdə 23 tələbəsi iştirak edib.

2 gün davam edən intensiv proqramda iştirakçılara müxtəlif metodikalardan istifadə etməklə öz innovativ biznes fəaliyyətlərinə başlamağın ən vacib vasitə və texnikaları öyrədilib. Praktiki təlim proqramı ərzində iştirakçılar real biznes modelin qurulmasında yaranan biləcək hər hansı maneəni müəyyən etməyə və aradan qaldırmağa üçün lazım olan bacarıqlara yiyələnmək imkanı qazanıb. 6 komandaya bölünən düşərgə iştirakçıları alternativ qida, kənd təsərrüfatı, təhsil və sağlamlıq sektorlarında rast gəlinən problemlərin intellektual həll yollarına dair innovativ biznes ideyaları üzərində çalışıblar. İştirakçılar ən müasir vasitələrdən istifadə etməklə biznes modelləri və məhsulları hazırlayaraq düşərgənin ye-

kununda münisflər heyətinə təqdim ediblər. Təhlillər nəticəsində 3 startup layihəsi qalib elan olunub.

1-ci yerə layiq görülmə “Otmilk” layihəsi ABŞ və Avropadan kəndə inkişaf etməkdə olan bazarlar üçün çıxarılan qeyri-gündəlik bitki əsaslı alternativ süd istehsalını, 2-ci yerə çıxan “Karranti” layihəsi torpağın məhsuldarlığını artırmaq üçün bitki əsaslı gübrələrdən istifadə edərək istehlakçılar üçün sağlam qida istehsalını, 3-cü yerə tutan “Blodos” layihəsi isə xəstələr və xəstəxanaların bir düymə ilə tələb olunan qanı tapmasına imkan verən mobil qan donorluğu axtarışını yaratmağı nəzərdə tutur.

Qalib layihələr “Climate Launchpad” Azərbaycan akselerator və inkubasiya proqramına çıxış əldə edib. İlk 3 yerə tutan komandalara üzvlərinə sertifikatlar təqdim olunub. Qaliblər həmçinin Azərbaycan Texnologiya Universitetində inkubasiya xidməti almaq - ofis, 3 nəfərlik iş masası, kompüter, internet və sair imkanlardan yararlanmaq imkanı qazanıblar.

Sosial şəbəkələr tədrisə zərər vurmur

30 min yeni tələbənin Facebook, Instagram, Twitterdə iştirakı təhlil olunub

Almaniyadan olan psixoloq alimlər müəyyən ediblər ki, sosial şəbəkələr tədrisə zərər vurmur. Sosial şəbəkələrdən istifadənin uşaq və yeni tələmələrin təhsilinə təsirini araşdıran alimlər qeyd ediblər ki, sosial şəbəkələr yaxşı oxumağa mane olmur. Alimlər sosial medianın təhsillə necə əlaqədə olmasına dair 59 elmi tədqiqat işini gözəndən keçiriblər. Məlumatlara əsasən 30 min yeni tələbənin Facebook, Instagram, Twitter və s.

sosial şəbəkələrdə iştirakı təhlil olunub. Nəticələr göstərib ki, sosial şəbəkələrin təhsilə təsiri azdır və onu neqativ hesab etmək olmaz. Sosial şəbəkələrdən təhsilə naminə fəal istifadə olunması qiymətləri, orta hesabla, bir qədər yüksəkdir. Lakin sosial şəbəkələrə şəxsi məqsədlər üçün tez-tez müraciət olunması və gün ərzində çox sayda yazıların şəbəkədə yerləşdirilməsi isə nəticələri pisləşdirir.

80 yaşlı İspaniyalı tələbə

Miqel Kastiy İtaliyanın Verona Universitetində təhsil alır

İspaniyadan olan 80 yaşlı Miqel Kastiy Erasmus+ akademik mobillik proqramı üzrə İtaliyanın Verona Universitetində təhsil almağa başlayıb. M.Kastiy universitetdə tarixi öyrənir və Erasmus+ proqramında iştirak etməyi ona müəllimləri məsləhət görüb. M.Kastiy təqəüddə olan notarius işçisidir, ali təhsil almaq qərarına ürək tutmasından və şünləmə əməliyyatından sonra gəlib. "Mən onda özüm dedim, divanda mürgüləmək yox, nəylə-sə məşğul olmaq istəyirəm. Tarix, xüsusilə müasir tarix mənə həmişə maraqlandırır". Onun üç qızı və 6 nəvəsi var. O, 1937-ci ildə Valensiya fermer ailəsində anadan olub. Öz birinci, hüquq təhsilini o, yalnız ikinci cəhddən - imtahanlardan kəsil-

dikdən və bir müddət fərdi təhsilinin yanında işlədikdən sonra ala bilib.

Qeyd edək ki, Erasmus tələbə və akademik mübadilə proqramları artıq 30 ildir fəaliyyətdədir. 2014-cü ildən proqramı Erasmus+ platforması əvəz edib. Bu proqram ənənəvi akademik mobillikdən əlavə xarici ölkələrdə könüllülük fəaliyyətlərinin, idman və gənclər siyasəti sahəsində gənc liderlərin mübadiləsini nəzərdə tutur. Erasmus proqramlarında bütün dünyadan 9 milyondan çox insan iştirak edib (həmçinin 3 milyon avropalı tələbə öz təhsil proqramlarının bir hissəsini Avropanın başqa ölkələrinin ali məktəblərində keçməyə nail olub).

Kompüter savadlılığı və gəlirlər

Fərdi kompüter sahibləri bu qurğuya sahib olmayanlardan çox pul qazanır

Kaliforniyada aparılmış 7 illik tədqiqat çox təccübə səbəb olacaq ziddiyyətli məqamları üzə çıxarıb. Mütəxəssislər qeyd edib ki, fərdi kompüterin olmasının əməkdaşlarının səviyyəsi ilə hər hansı bağlılığı yoxdur. Lakin ABŞ-ın əhəlinin siyahıya alma Bürosunun məlumatları üzrə təhlillər göstərir ki, kompüter sahibləri hiss olunacaq qədər çox pul qazanır. Hər iki tədqiqat nüfuzlu hesab olunur. Eksperimentdə Kaliforniya kolleclərinin 286 tələbəsi iştirak edib. Birinci kursa qəbul olanda onlardan 141-nə seçim əsasında fərdi kompüter paylanılıb. 145 nəfərin isə kompüterini olmayıb. 7 il ərzində - təhsil dövründə və ondan sonrakı illərdə onların hər biri diqqətdə saxlanılıb. Məlum olub ki, adətən tələbələr illər ərzində necə oxumaları, hansı işə qəbul olunmaları və nə qədər maaş almaları arasında heç bir

fərq yoxdur. ABŞ-ın əhəlinin siyahıya alma Bürosunun tədqiqatları isə 8 min respondent arasında keçirilmiş sorğuya əsaslanır. Bu tədqiqat isə fərqli statistik nəticələri üzə çıxarıb. Bu o deməkdir ki, rəyi soruşulanların cavablarını bütün əhəli üçün ümumiləşdirmək olar. Nəticələr eksperimentdən köklü surətdə fərqlidir: fərdi kompüter sahibləri bu qurğuya sahib olmayanlara nisbətən 700-1700 dollar çox qazanır. Təhlillər göstərir ki, kompüter sahiblərinə kolleclərə qəbul olmaq daha asandır, onlar qəbul zamanı 12-16 bal çox toplayırlar.

Tədqiqatçılar eksperimentin sifir nəticəsini onlarla izah edirlər ki, işəgötürənlər yeni işçiləri işə qəbul edərkən onlara təlim keçirlər. Beləliklə də kompüterli olmayanlar da sonda öz sərəşmələrini inkişaf etdirmək imkan qazanırlar.

Dünyada hər 3 tələbədən biri özəl universitetdə oxuyur

Dünyada hər 3 tələbədən biri özəl ali məktəbdə oxuyur. Bu barədə özəl ali məktəb sisteminin təhlilinə həsr olunmuş hesabatda qeyd olunur. Sənədin annotasiya hissəsində qeyd olunur ki, dövlət və özəl sahədə xidmətlərdən istifadə cəmiyyətlər üçün dəyişməz və əhəmiyyətli elmi və siyasi maraq daşıyan məsələdir. Lakin ali təhsil almaq üçün indiyə qədər hər-tərəfli məlumat bazası və müvafiq olaraq onların etibarlı analizi yoxdur. Bu məqalə hər iki sahəyə aid məlumatları özündə əks etdirir, qlobal özəl ali təhsilin forma və coğrafiyasını müəyyən etməyə imkan verir. Son 10 il ərzində özəl sektor kəskin sürətdə inkişaf edib, bu sektorda oxuyanların sayı dünya üzrə tələbələr üçdəbirini (32,9%) təşkil edir.

Hesabat müəllifləri qeyd edirlər ki, sənəd bütün dünya üzrə tələbələr özəl sektorda cəmləşməsinin geniş miqyas almasını üzə çıxarıb. Ali məktəb sisteminə özəl sektorun təhlilinə həsr olunmuş ilk sənəd beynəlxalq səviyyədə özəl ali təhsilin forma və ölçüləri barədə müfəssəl məlumatları əks etdirir. Hesabatda qeyd olunur ki, dünyada özəl ali təhsil sisteminə 55,7 milyon tələbə təhsil alır, bu isə bütün dünya üzrə ümumi tələbə sayının 32,9 faizi deməkdir.

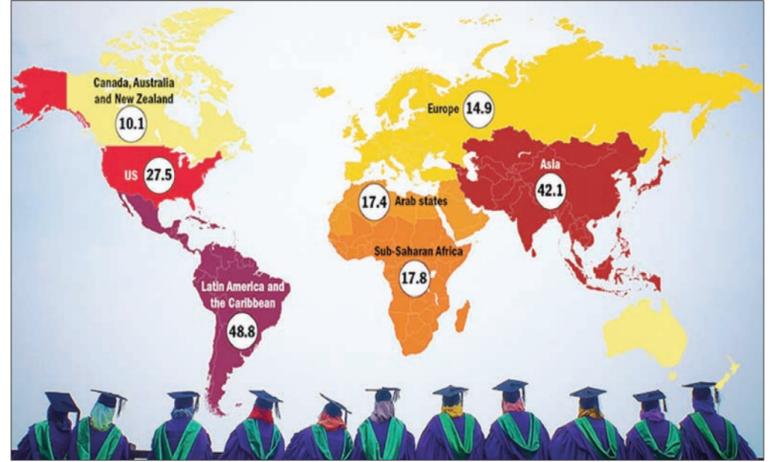
Amerika ənənəvi olaraq dünyada özəl ali təhsil sektorunun miqyasına görə lider mövqedə olsa da, bu ölkənin özəl sektorunda oxuyan tələbələr 27,5 faiz təşkil edir. Bu isə dünya üzrə orta göstəricidən aşağıdır, hazırda özəl sektora qəbul sayının ondabir hissəsinə bərabərdir.

Özəl ali məktəblərdə tələbə sayının ən yüksək səviyyəsi Latın Amerikasında 48,8, Asiyada isə 42,1 faizdir. Lakin bu sektorun inkişaf etdiyi ölkələrin sayı az deyil. Hesabatda əsasən, ali təhsilə cəlb olunan tələbələrin 97,6 faizi "ikili sektor vəziyyəti"ndədir, bütün regionlarda tələbələrin ən azı 10 faizi özəl sektorda cəmləşib.

Ali təhsildə özəl sektorun tədqiqinə həsr olunmuş hesabat ABŞ-ın Nyu-York ştat Olbanı Universitetinin fəxri professoru Daniel Levi tərəfindən hazırlanıb. 192 səhifəlik sənəddə əksini tapmış göstəricilər BMT-nin təhsil statistikasını institutundan və digər milli təşkilatlardan əldə olunub.

"Highers Education" jurnalında dərc olunmuş "Qlobal özəl ali təhsil: onun ölçüsünün empirik profili və coğrafi forması" adlı sənəddə qeyd olunur ki, əvvəllər ali təhsil dedikdə, ABŞ və eləcə də onun hüduqlarından kənarda əksəriyyət tərəfindən əsasən dövlət sektoru (çox cüzi şəkildə qismən özəl) nəzərdə tutulub. Buna baxmayaraq, artıq təhsilin dövlət və özəl forması bütün dünyada müəyyən mənada ikili sektorun fenomenidir. Bu, ona görə baş verir ki, əhəlinin sayının artması ilə əlaqədar olaraq bir çox ölkələr dövlət universitet komplekslərinin yaradılması yolu ilə ali təhsilə artmaqda olan ehtiyacı tam ödəyə bilməyib.

Özəl ali məktəb sisteminin təhlilinə dair hesabat açıqlanıb

Ölkə	Özəl sektorda oxuyanların sayı (milyon)	Özəl ali məktəbə qəbul payı, faiz
Hindistan	12.44	58.3
ABŞ	5.62	27.5
Braziliya	4.76	72.7
Çin	4.66	19.6
Yaponiya	3.02	78.6
İndoneziya	2.91	58.2
Cənubi Koreya	2.64	80.7
İran	1.7	44.9
Filippin	1.69	60.8
Rusiya Federasiyası	1.32	14.7

Mənbə: "Highers Education"un tədqiqatlar proqramı

Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, 179 ölkədən yalnız 10-da heç bir özəl ali təhsil müəssisəsi yoxdur. Özəl ali təhsilin dünya üzrə geniş dispersiyasına baxmayaraq bu sektora qəbul əsasən inkişaf etməkdə olan ölkələrdə cəmləşib. Özəl sektorda qəbul səviyyəsinə görə yüksək göstəriciyə malik Latın Amerikası və Asiya ilə müqayisədə Kanada, Avstraliyada özəl sektorun payı 6 faizdən az, Yeni Zelandiyada 10,1, Avropada 14,9 faizdir.

Professor Daniel Levinin tədqiqatları göstərir ki, özəl ali təhsil sektorunun 25,2 faizi inkişaf etmiş, 69,8 faizi isə inkişaf etməkdə olan ölkələrin payına düşür. Başqa sözlə desək, inkişaf etmiş ölkələrdə tələbələrin 25,2 faizi özəl ali təhsil sisteminə cəmləşib. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə bu rəqəm 37,8 faiz təşkil edir. Ən böyük özəl ali təhsil sektoruna malik ölkə Hindistandır. Bütün dünya üzrə özəl sektorda təhsil alan tələbələr ümumi sayının 21,9 faizi (12 milyondan artıq) bu ölkədə yaşayır. Bu, ABŞ-da özəl sektorda oxuyanların sayından 2 dəfə artıqdır.

Hesabatda qeyd olunur ki, özəl ali təhsil

əsasən daha böyük təhsil sistemlərinə malik ölkələrdə cəmləşmək tendensiyasına malikdir. 10 ən böyük ali təhsil sisteminə malik ölkələr Çin, Hindistan, ABŞ, Rusiya, Braziliya, İndoneziya, Yaponiya, İran, Türkiyə, Cənubi Koreya-dır. Dünya üzrə ali təhsilə cəlb olunmuş universitet tələbələrinin ümumi sayının 58,3 faizi bu ölkələrin payına düşür. Özəl ali təhsil sektoruna gəldikdə isə, rəqəm bir qədər də artıqdır - 69,2 faiz.

Hesabatdan hasil olan maraqlı məqamlardan biri də odur ki, özəl ali təhsil sisteminə daha çox tələbə sayına malik olan ölkələr, bir qayda olaraq, kiçik ali təhsil sisteminə malikdir.

Professor Daniel Levi "Times Higher Education" jurnalına bildirib ki, onun gözləntilərinə əsasən hər iki sektor üzrə (dövlət və özəl) tələbə sayı bərabərleşənə qədər özəl sektora tələbə qəbulu artmaqda davam edəcək. Onun sözlərinə görə, bu, qismən ona görə baş verir ki, özəl sektor daha da böyüdükcə, "tələbə sayının artırılması vəzifəsi çətinləşir".

Ali təhsil üzrə müstəqil məsləhətçi, Boston Kollecinin Beynəlxalq Ali Təhsil Mərkəzinin elmi əməkdaşı Liz Reysberqin sözlərinə görə, özəl ali təhsil "mütləq və zəruridir", çünki dövlət sektorunun qlobal çağırışların tələb və müxtəlifliyinin miqyasını qarşılamaya üçün resursları heç də həmişə olmayacaqdır. Ancaq o, əlavə edib ki, özəl sektorun keyfiyyəti "fövqəladə dərəcədə narahatlıq doğurur". Məsələn, Latın Amerikasında, demək olar ki, regiondakı hər bir ölkədə indi akkreditasiya üzrə agentliklər var, lakin onlardan heç birinin istər özəl, istərsə də dövlət sektorunda təhsilin aşağı keyfiyyəti ilə bağlı problemlərin həllində kifayət qədər potensialı yoxdur.

MDU-nun rektoru Boloniya prosesini tənqid etdi

V.Sadovniçi: "Biz təhsil islahatlarında çoxsaylı səhvlər buraxdıq"

V.Sadovniçi Boloniya prosesində yaxından iştirak etdiyini də xatırladı. "Boloniya prosesinin tərəfdarı olmadığımı gizlətmirəm. Həyat elə gətirdi ki, mən əvvəldən Lissabonda Avropa rektorlarının konfransında prosesin müzakə-

rəsində iştirak etdim. Bütün rektorlar deyirdilər ki, heç bir halda Boloniya prosesini qəbul etmək olmaz. Çünki hər bir universitet özü-

nəməxsusdur, onların unifikasiyası mümkün deyil. Daha sonra Boloniyada maliyyə və xarici işlər nazirləri toplaşdılar və bəyan etdilər ki, ölkələri miqrant axını ilə üzleşib. Miqrantlar isə özləri ilə elə diplomlar götürürlər ki, heç bir mənası yoxdur. Boloniya prosesi əmək miqrasiyası üçün lazım idi. Bu sistemin təbiiq daha çox siyasəti mülahizələrə əsaslanırdı. Lakin bu, Avropa cəmiyyəti idi. Biz onu niyə köçürməli idik?"

Ümumi təhsildə mövcud olan meyillərdən danışıqda akademik V.Sadovniçi qeyd edib ki, "bugünkü təhsilin çağırışları müəllimin durumu, məktəblinin trayektoriyası və orta peşə təhsilinin vəziyyətidir".

Səhifəni hazırladı: Oruc MUSTAFAYEV

“Mənim məktəbim”

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi və “Azərbaycan müəllimi” qəzetinin birgə təqdim etdiyi “Mənim məktəbim” layihəsinin məqsədi məktəb direktorlarının rəhbərlik etdikləri təhsil müəssisələrini haqqında qələmə aldığı uğur hekayəsini, tədrisin və idarəçiliyin təşkilində həm pedaqoq, həm də rəhbər kimi müvafiq düşüncələrini geniş ictimaiyyətə çatdırmaqdan ibarətdir.

Layihədə idarəedənin pedaqoji və ictimai-fəlsəfi baxımdan məktəbin əsas hədəflərinə və özünəməxsusluğuna dair yanaşmasına da xüsusi yer verilir. Layihə çərçivəsində mövcud reallığı əks etdirən, təhsil müəssisələrinin qarşısında duran məsələlərin həlli yollarını göstərən, məktəb idarəetməsinə və uğurlu məktəb modelinə dair orijinal şəxsi fikirlərin və dünya təcrübəsinə əsaslanan faktların yer aldığı məqalələr təqdim olunur.

Layihədə idarəedənin pedaqoji və ictimai-fəlsəfi baxımdan məktəbin əsas hədəflərinə və özünəməxsusluğuna dair yanaşmasına da xüsusi yer verilir. Layihə çərçivəsində mövcud reallığı əks etdirən, təhsil müəssisələrinin qarşısında duran məsələlərin həlli yollarını göstərən, məktəb idarəetməsinə və uğurlu məktəb modelinə dair orijinal şəxsi fikirlərin və dünya təcrübəsinə əsaslanan faktların yer aldığı məqalələr təqdim olunur.

Məktəb ənənə və uğurları ilə tanınmalıdır

Mailə İSMAYILOVA,
102 nömrəli tam orta məktəbin direktoru

Ümumi təhsil müəssisələrinin rəhbərləri və müəllimlər başqalarına nümunə olmağı bacarmalıdır

tində yaşayan, onların imkanlarından gündəlik həyatında istifadə edən şagirdlərdə bilik, bacarıq, vərdiş, dəyər və keyfiyyətlər formalaşdırmağa xidmət göstərir. Bu xüsusiyyətlərə yiyələnən məktəblilər sonralar həyatda qarşılaşdıqları çətinliklərə hazır olur, onları asanlıqla aradan qaldırırlar.

Bu baxımdan məktəbdə şagirdlərə yüksək bilik verilməsi istiqamətində tədbirlər görülməklə yanaşı, onların dünyagörüşünün yüksəldilməsi, müxtəlif sahələrə marağının artırılması məqsədilə çoxsaylı tədbirlər təşkil edilir. Məktəbdə bilik və idman yarışları, ədəbi-bədii, elmi tədbirlər, müxtəlif sahələr üzrə tanınmış şəxslərlə görüşlər keçirilir, şagirdlərin tarixi məkanlara ekskursiyaları təşkil olunur.

Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərin nəticəsidir ki, şagirdlərimiz müxtəlif müsabiqə və yarışlarda ilk yerləri tutur, Fəxri Fərman və diplomla təltif edirlər.

rəm ki, məktəblərin fəaliyyəti pillələr üzrə təşkil edilsə, uğurlarımız daha da artar.

Yalnız hədəfə doğru...

Qeyd edim ki, məktəbimizdə müəllimlərin fəaliyyəti və şagirdlərin yüksək səviyyədə təhsil alması üçün hər cür şərait var. Burada fənn kabinetləri, kompüter otaqları, ağıllı lövhələr, həmçinin, internet şəbəkəsinin mövcudluğu şagirdlərə keyfiyyətli təhsil verilməsinə şərait yaradır. Belə bir şəraitdə səmərəli fəaliyyət göstərmək isə hər kəsin borcudur. Bunu dərk edən pedaqoji kollektiv də gələcəyimiz olan gənc nəsli Vətənə, torpağa məhəbbət, xalqa, adət-ənənələrə sədaqət ruhunda tərbiyə edir, şagirdlərin təhsilə, elmə marağının artırılması, geniş dünyagörüşə malik olması, vətənpərvər ruhda böyüməsi istiqamətində işlər görür.

Hesab edirəm ki, təhsilin keyfiyyətini daha da artırmaq üçün məktəblərin pillələr üzrə fəaliyyətinin təşkil olunması fayda verə bilər. Fikrimcə, rəhbərlik etdiyim məktəb ya ibtidai, ya ümumi orta, ya da tam orta təhsil üzrə formalaşsaydı, uğurlarımız daha çox olardı. Çünki belə halda, əsas diqqət bir istiqamətə yönəlir ki, bu da daha yüksək nailiyyətlərin əldə edilməsinə şərait yaradır.

Şübhəsiz ki, bu uğurlar müəllimlərin gərgin əməyi və məktəb rəhbərliyinin köməyi sayəsində əldə olunur.

Yeni təklif: Məktəblərin pillələr üzrə fəaliyyəti

Mövzunun davamı olaraq bir təklif də irəli sürmək istəyirəm. Bu təklif məktəblərin pillələr üzrə fəaliyyətinin təşkili ilə bağlıdır. Hesab edirəm ki, təhsilin keyfiyyətini daha da artırmaq üçün məktəblərin pillələr üzrə fəaliyyətinin təşkil olunması fayda verə bilər. Fikrimcə, rəhbərlik etdiyim məktəb ya ibtidai, ya ümumi orta, ya da tam orta təhsil üzrə formalaşsaydı, uğurlarımız daha çox olardı. Çünki belə halda, əsas diqqət bir istiqamətə yönəlir ki, bu da daha yüksək nailiyyətlərin əldə edilməsinə şərait yaradır.

Bir məqama da diqqət yetirək ki, son illər ümumi təhsil müəssisələrində təməyülləşmənin təbiiyi ilə yuxarı sinif şagirdlərinin göstəriciləri xeyli artıb. Hesab edi-

“Ümumi təhsildə keyfiyyət ili” çərçivəsində pedaqoji kollektivimizin hər bir üzvü təlimdə və təhsildə daha yüksək nailiyyətlər əldə etmək üçün bir qədər də əzmlə çalışır. Məktəbimizin qarşısında duran başlıca vəzifə də şagirdləri hərtərəfli şəxsiyyət kimi formalaşdırmaq və ümumi göstəricilərdə yüksək nailiyyətləri davam etdirməkdən ibarətdir. Bunun üçün müəllimlərin səmərəli fəaliyyət göstərməsindən ötrü bütün imkanlar səfərbər olunur. İKT-dən istifadənin genişləndirilməsi, nümunəvi müəllimlərin təcrübəsinin öyrənilməsi, qarşılıqlı dərslər dinləmələri və müzakirələrin təşkili, müəllimlərin təlim kurslarına cəlb olunması, şagirdlər arasında maarifləndirmə işinin aparılması və digər istiqamətlərdə tədbirlər görülür.

Bir sözlə, məktəbimizdə qarşıya qoyulan məqsəd və hədəflərə çatmaq üçün bütün lazımi işlər həyata keçirilir. Əminəm ki, özünü ənənələri ilə tanıyan məktəbimizdə həmişə olduğu kimi bundan sonra da daim uğur əldə ediləcək.

Mart soyqırımı ilə bağlı silsilə tədbirlər

“1918-ci il azərbaycanlıların soyqırımının 100-cü ildönümünün keçirilməsi barədə” Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi tərəfindən əmr imzalanıb.

Müvafiq əmr ilə təsdiqlənmiş “1918-ci il azərbaycanlıların soyqırımının 100-cü ildönümünün keçirilməsi ilə əlaqədar Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin Tədbirlər planı”na əsasən, mart soyqırımına aid müxtəlif mövzularda mühazirə, toplantı, “dəyirmi masa”, xüsusi dərslər, məşğələ və konfranslar təşkil edilir.

Bundan başqa, “Azərbaycanlıların soyqırımı tarixinin sağalmaz yarasıdır” mövzusunda bədii qiraət gecələri, xüsusi dərslər məşğələləri, məktəblilərin esse və inşaa yazılarının təqdimatı, əl işlərindən ibarət sərgilər keçirilir.

Mart soyqırımından bəhs edən divar qəzetləri, bülleten, fotostend və guşələr hazırlanır.

Tədris ocaqlarında azərbaycanlıların soyqırımının 100-cü ildönümünə həsr olunmuş ədəbi-bədii kompozisiya və fleşmobların keçirilməsi, sənədli və bədii filmlərin nümayişi də planlaşdırılır.

Həmçinin, təhsil müəssisələrinin internet resurslarına soyqırımı əks etdirən materialların yerləşdirilməsi, keçirilən tədbirlərin kütləvi informasiya vasitələri və televiziya kanallarında işıqlandırılması nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, ölkəmizdə 1998-ci ildən 31 mart dövlət səviyyəsində azərbaycanlıların soyqırımı günü kimi qeyd olunur.

Klassik Gimnaziya şagirdləri mükafatlandırılıb

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyindəki 160 nömrəli Klassik Gimnaziya da alman dili üzrə kursu başa vuran məktəblilərin mükafatlandırılma mərasimi keçirilib.

Mərasimdə Almaniya Federativ Respublikasının Azərbaycandakı səfirliyinin Mədəniyyət və iqtisadiyyat şöbəsinin müdiri Tereza Şönfelt, məktəb direktorları, müəllimlər, şagirdlər, KİV təmsilçiləri və digər qonaqlar iştirak ediblər.

Alman dili üzrə xüsusi kurs keçib, gimnaziyanın yazılı və şifahi imtahanlar verən 18 şagirdi diplom və hədiyyələrə mükafatlandırılıb.

Qeyd edək ki, 2008-ci ildən 160 nömrəli Klassik Gimnaziya “Almaniya təhsilinin partnyorluğu” proqramının iştirakçısıdır. 10 il müddətində məktəbdə 3 almandilli müəllim dərslər deyib.

Altı rayon üzrə “açıq dərslər”

Paytaxtın 6 rayonu üzrə məktəblərdə keçirilən “açıq dərslər” başa çatıb.

Səbail, Yasamal, Nizami, Nəsimi, Xətai və Xəzər rayonları üzrə ümumi təhsil müəssisələrində təşkil olunan “açıq dərslər”lərdə Təlimə Dəstək Mərkəzinin əməkdaşları, məktəb direktorları, müəllimlər və şagirdlər iştirak edib.

“Açıq dərslər” V-VI siniflərdə humanitar, texniki, təbiət və əlavə fənn blokları üzrə təşkil olunub.

Dərslərdə müəllimin müxtəlif innovativ üsul və vasitələrdən istifadəsi, məqsədyönlü istifadəsi və şagirdlərin dərslərini bütün mərhələlərində fəal iştirakı təmin edilib.

Belə ki, məktəblilər maraqlı təqdimatlarla çıxış edərək bilik və bacarıqlarını nümayiş etdiriblər. Müəllimlər tərəfindən motivasiya və tədris materialları şagirdlərin hazırlıq səviyyəsinə uyğunlaşdırılıb.

Dərslərin dinlənilməsi başa çatdıqdan sonra təhlil və müzakirələr aparılıb.

Qeyd edək ki, Təlimə Dəstək Mərkəzi tərəfindən təşkil edilən “açıq dərslər”lərin əsas məqsədi tədris prosesində öyrətmə və öyrənmə mühitinin səmərəli təşkili yolları, təhsildə uğurlu nəticələr əldə etməsi qabaqçılıq, yüksək nailiyyətlər qazanması müəllimlərin təcrübəsinin digər həmkarları ilə bölüşməsi, şagirdlərin tədqiqatçılıq bacarığının üzə çıxarılması və müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi istiqamətində ənənənin formalaşdırılmasından ibarətdir. Təcrübə mübadiləsi, fənlərin tədris səviyyəsinin nümayiş etdirilməsi, dərslər planlaşdırılması, qiymətləndirilməsi və bu istiqamətdə müzakirələrin aparılması da əsas komponentlərdəndir.

Növbəti rayonlar üzrə “açıq dərslər”lərin keçirilməsi aprel ayınadək davam edəcək.

İntellektual qarşılaşmanın növbəti qalibi

Paytaxt məktəblilərindən ibarət komandalar arasında növbəti intellektual oyun təşkil edilib.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (BŞTİ) tabeliyindəki 65 nömrəli tam orta məktəbin, 83, 264 və 304 nömrəli məktəb-liseylərin komandaları “Həzrət Cavablar” intellektual teleoyununda yarışıb. Məktəblilər “Dil və ədəbiyyat”, “Biologiya”, “Hansı?”, “Coğrafiya” və “Təsviri incəsənət” bölmələri üzrə sualları cavablandırılıb.

İntellektual oyunun nəticələrinə əsasən, 304 nömrəli məktəb-liseyin komandası qalib gəlib.

Qeyd edək ki, “Həzrət Cavablar” intellektual teleoyunu BŞTİ və AZTV-nin bir-

gə layihəsidir. İntellektual oyun həftədə bir dəfə olmaqla, AZTV-də yayımlanır.

“Həzrət Cavablar” intellektual teleoyununda BŞTİ-nin tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisələrinin şagirdlərindən ibarət komandalar iştirak edir.

Layihənin əsas məqsədi məktəblilərin intellektual səviyyəsinin və dünyagörüşünün artırılması, onların ictimaiyyətə tanınması, həmçinin, şagirdlərin asudə vaxtını səmərəli təşkil etməkdən ibarətdir. Şagirdlərə özünüifadə vərdişləri aşılamaq, onların fənlərə marağını yüksəltmək, yaradıcı inkişafına təkan vermək və intellektual fəaliyyətə daha geniş miqyasda cəlb olunmasını təmin etmək də layihənin əsas hədəfidir.

Təlim və tərbiyənin vəhdəti

Təcrübəyə əsasən deyə bilərəm ki, məktəb mühitində təlim və tərbiyə işini bir-birindən ayrı təsəvvür etmək olmaz. Pedaqoji proses bu iki amilin vəhdətindən ibarətdir. Müasir təlim prosesi elm, texnika və texnologiyanın sürətli inkişafı şəra-

Əruzun öyrənilməsi strukturu haqqında

Əjdər HÜSEYNOV,
təqəüddə olan müəllim

Çoxəsrli milli dəyərlərimizdən biri olan Azərbaycan əruzunun öyrənilməsi hər bir orta və ali məktəbdə ədəbiyyatı tədris edən müəllimə, öyrənən şagird və tələbəyə, ədəbiyyatdan proqram tərtibçisinə, aktyora, xanəndəyə, bəstəkarə, şeir qiraətçisinə, tərjüməçiye, bir sözlə, adi oxucuya belə zəruri və vacibdir.

Anadilli əruz vəznli şairlərimizi - Həsən-oğlunu, Qazi Bührənəddini, Nəsimini, Xətəini, Füzulini, S.Ə.Şirvanini, M.Ə.Sabiri, Ə.Vahidi və onların əruz vəznində yazan müasirlərini səhv və qüsurlu oxumağa haqqımız yoxdur.

“Yalnız orta deyil, ali məktəblərimizdə, hətta aktyorlarımız arasında da Azərbaycan şeirini layiqincə ifa edənlər azdır. Şeirimizin vəznini (əruz vəznini nəzərdə tutulur - Ə.Hüseynov) öyrənmək ifa sənətinə yiyələnməyin ən mühüm şərtlərindən biridir” (Əkrəm Cəfər).

“Əruz vəzninin öyrənilməsi təklif olunan səviyyədə deyildir. Başqa sözlə, bu məktəblərimizdə həll olunmamış problemlər sırasına keçib” (Nazim Əhmədov).

2004-cü ildə edilmiş “Ədəbiyyatdan V-XI siniflərdə əruz vəznində yazılmış əsərlərin tədrisi” metodik vəsaitinin müəllifi Bəybalə Abbaslının fikirlərinə görə də müəllimlərin əksəriyyəti əruz vəznə yazılmış əsərləri düzgün tədris edə bilmir.

İstər müəllimlərin, istərsə də şagirdlərin nöqsanları müəllimin Azərbaycan əruzunu bir elm şəklində bilməməsi ilə bağlıdır.

1960-cı ildən üzü bəri yazılan elmi və metodiki ədəbiyyatlarda əruz vəzninin öyrənilməsinin çətinliyindən, bu vəznə yazılmış əsərlərin düzgün oxunmamasından, bu sahədə zəif iş aparılmasından və sairədən müəllimlər, metodist alimlər, ədəbiyyatşünaslar dönə-dönə şikayətlənmiş, öz təəssüflərini bildirmişlər.

Səbəblər ondan irəli gəlmişdir ki, ali məktəblərin filologiya fakültələrində (xüsusən müəllim hazırlığında) əruz vəzninin tədris prosesində yeri düzgün müəyyənəndirilməyib, bir vəzn (milli dəyərlərimizdən biri) kimi öyrənilməsi üçün səmərəli yollar axtarılmayıb və müəyyən fikir, göstərişlər, təkliflər irəli sürülsə də məsələnin müsbət həlli təmin edilməmişdir. Bu vəznin tədrisi metodikası əruz vəzninin elmi sistemindən çox asılı olmuş və indi də asılı olaraq qalır. Əgər əruz elmi müəyyən bir sistemdə təqdim olunsa, (bax: Əkrəm Cəfər, “Əruzun nəzəri əsasları və Azərbaycan əruzunu”, Bakı, “Elm” nəşriyyatı,

Əruz vəzninin tədrisi metodikasının hazırlanması zəruridir

yadı, 1977) bu o deməkdir ki, vəznin öyrənilməsinin də özünəməxsus strukturu müəyyənləşməlidir; yəni heca, təfildə-bölmə misra-qəlib və s. Bu metodikanın daxili əlaqələrinin tərkib hissələridir. Bu tərkib hissələri müəyyən sabit ardıcılıqla bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə öyrənilə və başa çatdırıla bilər.

Ümumi və milli əruz anlayışı: Əruz vəzninin öyrənilməsi metodikasının hazırlanmasında təsirlərdən biri bu elmin ümumi və milli mahiyyətini əsaslı şəkildə nəzərə almaq zəruridir. “Biz (Əkrəm Cəfər - Ə.H.) əruzda üç məfhum irəli sürürük: ümumi əruz, milli əruz və fərdi əruz. Ümumi əruz ərəb-fars-türk əruzudur, yaxud, ümumiyyətlə, bütün bu xalqlar üçün bir, yəni ümumi və əsas prinsipləri ilə bu xalqları birləşdirən əruzdur. Milli əruz bu və ya digər xalqın şairləri tərəfindən tərtib edilən və öz milli xüsusiyyətləri ilə ümumi əruzdan fərqli olan əruzdur”.

“Bizim əruz və onun müxtəlif bəhrləri təmiz ərəb və ya fars əruzuna sayıla bilməz. Azərbaycan dilinin təsiri altında əruz bizim şeirimizdən özünəməxsus keyfiyyətdə və məhz Azərbaycan əruzuna kimi meydana çıxmışdır” (M.C.Cəfərov).

Əruz vəzninin öyrənilməsi metodikasının hazırlanmasına ciddi təkan olan Azərbaycan əruzunun sisteminin yaradılması mənasibətli Əkrəm Cəfər yazır: “...məqsədimiz vəznin bütün tələblərinə müvafiq bir dila malik olan Azərbaycan əruzuna milli rəng verməkdən ibarət olmuşdur. Əruzumuzun hər maddəsində formalizmdən uzaqlaşmaq, artıq şeyləri atmaq, lazımlı, faydalı şeyləri alıb birləşdirmək və onları elmi sistemə salmaq, eyni zamanda hər cəhətdən sadəliyə, yığcamlığa riayət etmək kimi ciddi məsələlər qarşıda durmuşdur ki, bu son cəhət bizdə əruzun tədris və təlimi üçün də çox vacibdir”.

Əruzun öyrənilməsi metodikası hazırlanarkən görkəmli əruzşünasın irəli sürdüyü məsələlər əsas tutulmalıdır.

Milli əruz vəzninin metodikasının əsasları, sözsüz ki, ilk növbədə, milli Azərbaycan əruz vəzninin nəzəri və əməli vəhdətində müəyyənlanmış elmi sistem üzərindən qurulmalı, yəni milli əruz vəzninin öyrənilməsinin elmi metodikası hazırlanmalıdır.

Nə qədər ki, əruz vəznimiz öyrənilməsinin metodikası hazırlanmayıb, təqdim edilməyib, əlbəttə ki, bu vəznin tədrisi metodikasından bəhs etmək, onu hazırlamaq bir nəticə verməz, necə ki, onun tədrisi həll olunmamış problemlər sırasına keçib.

Belə halda Əkrəm Cəfərin təqdim etdiyi milli əruz vəznimizin sistem təhlilini saxlamaqla bu vəznin öyrənmə mərhələləri hansı ardıcılıqla düzüləlidir?

Birinci mərhələ. Söz şeir dilində universal mövqedə durur. Ona görə sözün heca quruluşunun müxtəlif vəziyyətlərinin (açıq-qısa; uzun-qapalı; ikiqat uzun;) praktik cəhətdən müəyyənləşməsi ilkin mərhələyə daxil edilir. “Bu fonetik prinsiplər. Daha doğrusu, dilin heca quruluşuna söykənən prinsiplər”. (Daha ətraflı: Tərhan Quluyev. “Əruz”, Bakı, 2001, səh. 24-32).

“...Əkrəm Cəfər isə əruz haqqında fikirlərini dilin qısa, uzun və ikiqat uzun hecaları əsasında şərh və izah edib”.

Şeirdə heca ritmik nitqin fonetik norma vahidi kimi fəaliyyət göstərir.

İkinci mərhələ. Təfilə və onun heca quruluşunun öyrənilməsi.

Əkrəm Cəfərin təqdim etdiyi və “hələlik” adlandırıldığı “əkrəmi” ünsürlərinin (heca hissəcikləri: qələm; pərdə; nüvə; dil; nü; cAn; qələm (açıq qapalı); pərdə (qapalı açıq); nüvə (açıq-açıq), nü(açıq); cAn (ikiqat uzun heca) birləşmələrindən alınan modellərlə sözlərin ölçülməsi.

Əkrəm Cəfər Xəlil ibn Əhməd təfildən təfildən hörmətlə yanaşaraq “əkrəmi” ünsürlərini “hələlik” ona görə adlandırmışdır ki, bu paralellikdən istifadə etməklə təfildən fonetik çəkisini təyin etmək mümkündür olsun. İstənilən təfildən oxunuşunda onun özünəməxsus fonetik norması təyin edildikdən sonra “əkrəmi” öz fəaliyyətini saxlayır, dayandırılmalı olur.

İkinci mərhələ bütövlükdə ana dili sözlərimizin uyğun olaraq (heca quruluşuna görə) təfiləni təşkil edən uzun və qısa, nadir hallarda ikiqat uzun hecalara bərabərləşdirilməsinə həsr edilir.

Üçüncü mərhələ. Təfilə-bölmə qarşılıqlı münasibətlərinin müxtəlif vəziyyətlərinin müəyyənləşməsi. Bu münasibətlərin nəzəri və əməli təzahür formaları.

Bu mərhələyə təfilə analizi, onun poetik adı, təfildən əhatə dairəsi və fəaliyyət sahəsi, sözün imlası, təfildən bölmə icraçısı olması və s. daxildir.

Üçüncü mərhələ əruz vəzninin öyrənilməsinin əsas yer tutur. Bu mərhələ daha çox vəznin praktik həllinə istiqamətlənir.

1. “...hər bir təfilə müstəqil bir vəzn ünsürü kimi, başqa bir təfildən asılı olmadan öyrənilir. Beləliklə, əruz xeyli sadələşir.

Azərbaycan əruzunu təfildən məhz belə bir nöqtəyə - nəzərdən yanaşır” (Ə.Cəfər).

2. Təfildən həm nəzəri, həm də praktik prosesi yerinə yetirir. Bu zaman təfildən uzun və qısa (onların sayı müxtəlifdir) hecaları bölmədə onunla birlikdə fəaliyyət görür. Bu, təfildən işlək mexanizmdir.

3. Təfiləyə necə yanaşmaq, onu hansı elmi transkripsiyada və hansı oxunuşda qəbul etmək, təfiləyə hansı fonetik prinsiplə daxil etmək, onunla necə rəftar etmək, təfildəki uzun və qısa hecaların düzülüşü ilə təfiləyə düşən hissədəki uzun və qısa hecaların vəznə bərabərliyinin müxtəlif vəziyyətlərini müəyyənləşdirmək, bölmədə dayanan sözün imlasının təfiləyə uyğun gəlməsinin zəruriliyi, təfildən misranın son hecasından başqa, qalan hecalardan hansı bölmədə iştirak etməsindən asılı olmayaraq ikiqat uzun hecaya təsiri, təfildən bir-biri ilə rabitələnməsi (ahəng bağlantis) əsasən bölmədə təfildən məcburi variantlaşması və s. kimi məsələlər, eləcə də təfildən elmi dəyərini və qələbdəki poetik fəaliyyətini təyin etmək əruz texnologiyasının işidir.

Dördüncü mərhələ. Əsasən üçüncü mərhələni nəzərə almaqla Azərbaycan əruzunun öyrənilməsi üçün istifadə edilən mənbələr və bu mənbələr əsasında bəhrə və onun növləri üzərində praktik iş üsullarını əhatə edir.

Bu prosesdə Əkrəm Cəfərin “Füzuli şeirinin vəznini” (1958), “Sabir şeirinin vəznini” (1962), “Nəsimi şeirinin vəznini” (1973) məqalələri xüsusilə nəzərə alınmalıdır. Bu üç şairin şeir vəznini 9 bəhrə (həzəc, rəməl, rəcəz, müzürə, münsərah, müctəs, müteqarib, xəff, səri) əhatə edir.

Bu məqalələrdən aşağıdakı ardıcılıqla istifadə olunması məsləhətdir.

Qeyd: NŞV - Nəsimi şeirinin vəznini. FŞV - Füzuli şeirinin vəznini, SŞV - Sabir şeirinin vəznini təqdim edir.

Mənbə 2. Məhəmməd Füzuli “Seçilmiş əsərləri” Bakı, “Yazıçı” nəşr. 1984. “Oxuculara kömək məqsədilə Füzulinin bu kitabada daxil olan hər şeirin üstündə onun bəhrə, növü və variantı qısa surətdə göstərilmişdir. Bunları açmaq üçün şeirlərin sonundakı qeyddə həmin bəhrləri, onların növ və variantlarını sıra ilə

göstərmişik (həmin əsər, səh. 9).

Əruzun öyrənilməsi işində aşağıda irəli sürdüyümüz təkliflərin nəzərə alınmasının faydalı olacağını düşünürük.

1. Əkrəm Cəfərin 1977-ci ildə çap etdiyi “Əruzun nəzəri əsasları və Azərbaycan əruzunu” kitabından Azərbaycan əruzuna həsr olunmuş hissəni dərslik şəklində ayrıca nəşr etmək.

2. Əkrəm Cəfərin “Füzuli şeirinin vəznini” (1958), “Sabir şeirinin vəznini” (1962), “Nəsimi şeirinin vəznini” (1973) məqalələrini praktikum şəklində birlikdə çap edib əruz öyrənələrin istifadəsinə vermək.

Bu vəznin metodikasının hazırlamaq üçün milli əruzumuzun imkanları çoxdur. Belə ki, azhəcalı təfildən çoxhecalı təfiləyə, aztefildən qələbdən çoxtefildən qələbə, oynağ növə ağır növə, əznövlü bəhrlərdən çoxnövlü bəhrlərə doğru bu kimi qruplaşma və bu vəzn öyrənmək üçün nədən başlayıb, nədən qurtarmaq və s. aparmaqla Azərbaycan əruzunun öyrənilməsində tutarlı nəticələrə gəlmək olar.

Bu isə metodist alimlərimizin işidir. Belə bir nəticəyə gəlmək olur ki, milli əruz vəzninin sistemini onun öyrənilməsi üçün vacib olan metodiki sistem halına gətirmək və təqdim etmək lazım gələcək.

Bu metodik sistem aşağıdakı ardıcılıqla əsaslanır:

- Əruz vəzninin əsasını təşkil edən təfildən fonetik həcmi (təfildən təşkil edən hecaların hər birinin özünəməxsus funksiyası və elmi transkripsiyası) nəzərə alınmalıdır.

- Təfildən fonetik həcminə uyğun təfildən bölmədə leksik həcmi (təfilə-bölmə münasibətləri).

- Qələbin melodik həcminə uyğun misra həcmi (bəhr və onun növləri).

Əgər əruz vəznini elmi sistem şəklində öyrənmək istəyiriksə və əgər metod da terminoloji mənası ilə məqsədə nail olmağı bilirirsə, belə halda bu vəznin metodikası hazırlanmalıdır, çünki bu metod əruz elmi sistemə təbii və əruzşünas Əkrəm Cəfərin təqdim etdiyi nəzəri-praktik cəhətdən əsaslanan əruz elmi sisteminin obyektinə uyğunlaşdırılır. Vəznin nəzəri-praktik cəhətdən öyrənilməsinə əsaslanır.

Ədəbiyyatdan dərs nümunəsi

“Leyli və Məcnun” poemasının təhlili üzrə iş

Minarə PAŞAYEVA,
Şirvan şəhər 13 nömrəli tam orta məktəbin Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi

Dərsin mövzusu: Məhəmməd Füzulinin “Leyli və Məcnun” poemasının təhlili üzrə iş (1 dər).

Standart: 1.2.2. Davranış və əməllərinə, başqaları ilə qarşılıqlı münasibətlərinə, yazıçının mövqeyinə, digər surətlərin mühakimələrinə əsaslanmaqla obrazları təhlil edir.

1.2.4. Bədi nümunələrin mövzunu, ideya-bədii xüsusiyyətlərini bağlı olduğu dövrün sosial-siyasi, mədəni dəyərləri baxımından təhlil edir və nəticə çıxarır.

Dərsin məqsədi: 1.Poemanın məzmunundan çıxış edərək davranış və əməlləri, başqaları ilə qarşılıqlı münasibətləri, yazıçının mövqeyi, digər surətlərin mühakimələri əsasında Məcnun və Leyli surətlərini təhlil edir.

2. Poemanın mövzunu, ideya-bədii xüsusiyyətlərini bağlı olduğu dövrün sosial-

siyasi, mədəni dəyərləri baxımından təhlil edir, ümumiləşdirərək nəticə çıxarır.

Dərsin metodu: interaktiv
Dərsin tipi: induktiv
Resurslar: Dərslik, MMV, M.Füzuli. Əsərləri 6 cildə. II cild Bakı. Şərq-Qərb. 2005, səh.5-6. İslam əxlaqı, Bakı-2010, səh.56-67; 92-97; 106-112; internet: edebyyat.ucoz.com; kompüter, proyektor.
İş forması: kollektiv və kiçik qruplarla iş.

İş üsulu: müsahibə, əqli hücum, təqdimat, Venn diaqramı

İntegrasiya: **Fəndaxili:** 1.2.2; 1.2.4.M.Füzulinin “Məni candan usandırdı”... qəzəlinin təhlili.

Fənlərəarası: 1.1.3; 2.1.1. Azərbaycan tarixi: Füzulinin yaşadığı tarixi dövr; 1.1.2; 1.2.2.Musiqi: Ü.Hacıbəyovun “Leyli və Məcnun” operası

1.1.1.Təsviri incəsənət: “Leyli və Məcnun” mövzusunda rəssamlıq və heykəltarşılıq nümunələri.

Qeyd: dərs tam təchizatlı multimedia kabinətinə aparılır.

Dərsin gedişi.
Motivasiya: Bu mərhələdə İKT-nin imkanlarından istifadə edərək “Leyli və Məcnun” filmi və operasından parçalar nümayiş etdirməklə poemanın məzmununu haqqında biliklər daha dərinləşdirilir, Leyli

və Məcnun faciəsinə aydınlıq gətirməklə poemanın baş qəhrəmanlarının daha dərin-dən səciyyələndirilməsinə imkan yaradılır.

Motivasiyanın bu cür canlı təşkil tədqiqat sualının düzgün formalaşdırılmasına da zəmin yaradır. Seçilmiş epizodları canlı kadrlardan izləyən şagirdlər əsas qəhrəmanların təmsalında poemada qaldırılmış ictimai problemlərin də dəyərləndirilməsi imkanını əldə edirlər və bu əsaslarla da problemin qoyuluşu tədqiqat sualı kimi formalaşdırılır. Şagirdlər dərsliyin 85-86-cı səhifələrindəki mətnlə tanış olmaq təpşirilir, sonra kiçik müsahibə aparılır.

Tədqiqat sualı: “Poemada yalnız nakam məhəbbət deyil, ciddi ictimai problemlər də əksini tapmışdır” fikrini doğru saymaq olarmı?

Tədqiqatın aparılması: Tədqiqatın aparılması məqsədilə şagirdlər 3 kiçik qrupa bölünür: I. “Məcnun” qrupu, II “Leyli” qrupu və III “Zəmanə” qrupu. Hər qrupa tədqiqat sualı ilə əlaqədar tapşırıqlar təqdim olunur. Burada əqli hücum və təqdimathazırlama üsullarından istifadə olunur.

Qrupun tapşırıqları: I. “Məcnun” qrupu:

1. Qeysin Məcnuna çevrilmə səbəblərini aydınlaşdırın.

2. Məcnunun davranış və əməllərini nümunələrlə əsaslandırın.

3. Qeysin başqaları ilə qarşılıqlı münasibətini müəyyənləşdirin.

4. Topladığımız faktlar əsasında Məcnun obrazını səciyyələndirin və elektron təqdimat hazırlayın.

II. “Leyli” qrupu:

1. Leylini rəfiqələrindən fərqləndirən davranış və əməllərini müəyyənləşdirin.

2. Leylinin malik olduğu mədəni keyfiyyətləri, əxlaqi dəyərləri sadalayın, fikrinizi əsaslandırın.

3. Leyli öz hüquqsuzluğunu necə ifadə edir? Nümunələr göstərin.

4. Leyli obrazını səciyyələndirməklə elektron təqdimat hazırlayın.

III. “Zəmanə” qrupu:

1. Poemanın mövzusunun müəyyənləşdirin: poemanın ideya-bədii xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirin.

2. Mənsəvi-əxlaqi dəyərlər kontekstindən çıxış edərək poemanı yığcam təhlil edin.

3. Füzulinin yaşadığı zamanəyə qiymət verməklə poemada qaldırılmış ictimai problemləri səciyyələndirib nəticə çıxarmaqla elektron təqdimat hazırlayın.

4. Poemanın mövzusunun müəyyənləşdirin: poemanın ideya-bədii xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirin.

5. Mənsəvi-əxlaqi dəyərlər kontekstindən çıxış edərək poemanı yığcam təhlil edin.

6. Füzulinin yaşadığı zamanəyə qiymət verməklə poemada qaldırılmış ictimai problemləri səciyyələndirib nəticə çıxarmaqla elektron təqdimat hazırlayın.

İnformasiya mübadiləsi: Bu mərhələdə hər qrupda şagirdlər verilmiş tapşırıqlarla əlaqədar fikir mübadiləsi aparır, cavabları əsərdən seçdikləri nümunələrlə zənginləşdirərək tapşırıqlara uyğun elektron təqdimatlar hazırlayırlar.

İnformasiyanın müzakirəsi: Bu mərhələdə

hazırlanmış hər üç elektron təqdimat ekranda nümayiş etdirilməklə müzakirə olunur, ümumi nəticə əldə edilir.

Yaradıcı təbiiyyət: Poemada ictimai problemləri daha dərin-dən dərək etdirmək üçün poemanın qəhrəmanlarını “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanının qəhrəmanları ilə müqayisə etmək təpşirilir. Müqayisə zamanı şagirdlər nəticə çıxarırlar ki, poemadakı nakam məhəbbətin səbəbi dövrün ictimai problemləridir. Bu mərhələdə Venn diaqramından istifadə edilir.

Ümumiləşdirmə və nəticə: Təqdimatlar dinlənilərək ümumiləşdirilir və nəticə çıxarılır: Poemada Leyli və Məcnunun nakam məhəbbəti fonunda dövrün ictimai problemlərinə aydınlıq gətirilmişdir.

Qiymətləndirmə: Formativ qiymətləndirmə meyarlar üzrə aparılır.

Ev tapşırığı: Dərsliyin 86-cı səhifəsindəki “Evdə iş” tapşırığı şagirdlərin diqqətinə çatdırılır.

1. Sinifdə öyrəndiklərinizi göstərən mənbələrdən topladığımız məlumat əsasında zənginləşdirin və tamamlayın.

2. Araşdırma apararkən aşağıdakı sualların cavablarını da əhatə etməyə çalışın: a) Poemanın yazıldığı mövzunun Şərq ədəbiyyatında geniş yayılmasına səbəb nədir? b) Leyli və Məcnun obrazları müəllifə hansı həyat həqiqətlərinə münasibət bildirmək üçün geniş imkan yaratmışdır? 3. Yazılı qeydlər əsasında şifahi təqdimat hazırlayın.

Daha səriştəli kadrlar naminə

Niyazi RƏHİMOV

Ölkəmizdə müəllim hazırlayan ən böyük ali təhsil müəssisəsi olan Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti bu il pedaqoji təcrübənin müddətini 8 həftədən 14 həftəyə qədər uzadıb. Universitetdə pedaqoji təcrübələrlə bağlı digər yenilikləri öyrənmək məqsədilə ADPU-da və ali təhsil müəssisəsinin tələbələrini təcrübədə olduğu bir sıra orta ümumtəhsil məktəbində olduq.

Universitetin tədris işləri üzrə prorektor Eldar Aslanov bizimlə söhbətində bildirdi ki, kadr hazırlığını ən mühüm məsələlərindən biri istehsalat təcrübəsidir. Universitet rəhbərliyinin bu sahəyə xüsusi diqqət yetirdiyini deyən prorektor gələcək illərdə pedaqoji təcrübələrin daha da təkmilləşdiriləcəyini vurğuladı: “Pedaqoji kadr hazırlayan bir ali məktəbi kimi bizim əsas vəzifələrimizdən biri ölkəmizin müasir təhsil çağırışlarına cavab verən, bilikli, savadlı, həmçinin bacarıqlı gənc mütəxəssislər yetişdirmək və təhsil sistemində təqdim etməkdir. Bununla əlaqədar bu ildən başlayaraq universitet pedaqoji təcrübələrlə bağlı yeniliklərə imza atıb. Ötən illərdən fərqli olaraq bu il pedaqoji təcrübənin müddəti artırılıb. Yeni tədris planına əsasən, Pedaqoji Universitetdə bu ildən ilk dəfə olaraq 8-ci semestrə 14 həftəlik pedaqoji təcrübə keçirlər. Əvvəllər pedaqoji təcrübə 3 və 4-cü kurslarda, hər birində 4 həftə həyata keçirilirdi. Bu il isə 4-cü kursun ikinci semestri bütövlükdə pedaqoji təcrübəyə həsr olunub. Burada məqsəd tələbələrin məktəb mühitinə daha çox alışması, bilik və bacarıqlarının artırılmasından ibarətdir. Bunun bir çox üstünlüyü var. Əvvəla, tələbə semestr imtahanını başa vurub rahat şəkildə təcrübəyə gedir. Fikirləşmir ki, qayıdanda qarşıda onu dərslər və imtahanlar gözləyir. Bu sistem həmçinin tələbəyə şərait yaradır ki, universiteti bitirən kimi müəllimlərin işə qəbulu imtahanlarına sərbəst şəkildə hazırlaşsın”.

Əvvəllər tələbə 4-cü kursda 4 həftə təcrübədə olduqdan sonra yenidən universitetə qayıdır, dərslərə davam edir və son-da semestr imtahanlarına hazırlaşır. Bu, onlarda əlavə stress yaradır.

Ötən illərdən fərqli olaraq bu il universitet özünü daha sağlam təhsil mühiti olan tərəf-müqabiləri seçib. E.Aslanov bu il tələbələrini göndərildiyi məktəblərə, orada çalışan müəllimlərin səriştəliyinə xüsusi diqqət yetirildiyini diqqətə çatdırdı: “Məktəb seçimi zamanı reytingi yüksək olan məktəblərə üstünlük veririk. Tələbələr diaqnostik qiymətləndirmədə yüksək bal toplayan, fəxri ad almış müəllimlərin yanında təcrübə keçirlər. Digər bir məsələ

ADPU yalnız pedaqoji təcrübənin müddətini uzatmayıb

isə qiymətləndirmə ilə bağlıdır. Hazırda təcrübədə olan tələbələrin qiymətləndirilməsi tam olaraq məktəblərdə aparılır. Lakin gələcəkdə bu qiymətləndirmənin bir hissəsinin universitetdə aparılmasını planlaşdırırıq. Pedaqoji təcrübə əsasında tələbələrin hazırlayacağı təqdimatların universitetdə xüsusi komissiya tərəfindən qiymətləndirilməsini nəzərdə tuturuq”.

Prorektor ötən illərdə pedaqoji təcrübədə əsas diqqətin sınaq dərslərinə yönəldiyini bildirir. Lakin indi sınaq dərsləri ilə yanaşı, tələbənin təcrübədə məktəbsünlüyü öyrənməsinə daha çox maraq göstərilir: “Belə ki, məktəb həyatı, məktəbin icması, valideynlərlə iş, sinif rəhbərinin vəzifələri, idarəçilik, pedaqoji kollektivlə iş və s. məsələlər də bizi daha çox maraqlandıran amillərdir. Axı gələcəyin müəllimləri məktəbdə dərslər deməklə bərabər, həm də tədris ocağının idarə olunmasında da iştirak edəcəklər. Gələcəkdə pedaqoji təcrübə ilə bağlı digər yeniliklərin olması, pedaqoji

müəllimlər təcrübə müddətində tələbələrə dərslərə hazırlıq mərhələsini, dərslər quruluşunu, qiymətləndirmə və digər məsələləri öyrədirlər. Psixoloqlar şagirdlərə fərdi yanaşma, hər hansı bir situasiyadan çıxış yolu və s. məsələlərdə tövsiyələr verir. Tələbələrin keçdiyi sınaq dərslərdən sonra metodistlərin iştirakı ilə dərslər müzakirəsi aparılır.

ADPU-nun ibtidai təhsil pedaqogikası və metodikası kafedrasının dosenti Şahzadə Ağayev pedaqoji təcrübədə əsas məqsədlərdən birinin də uğurla həyata keçirilən kurikulum islahatının praktik şəkildə reallaşmasını təmin etmək olduğunu dedi: “İllərlə təhsilimizin məzmunu hafizə məktəbi üzərində qurulmuşdur. Lakin indi hafizə məktəbindən tərəkür məktəbinə keçid etmişik. Bu baxımdan tərəkür məktəbi yeni təlim texnologiyalarının tətbiqini zəruri edir. Universitetdə tədris olunan mövzular standartlara müvafiq olaraq keçirilir. İndi biz bu standartlarda öyrəndiyimiz nəzəri

Məktəb seçimi zamanı reytingi yüksək olan məktəblərə üstünlük veririk. Tələbələr diaqnostik qiymətləndirmədə yüksək bal toplayan, fəxri ad almış müəllimlərin yanında təcrübə keçirlər. Digər bir məsələ isə qiymətləndirmə ilə bağlıdır. Hazırda təcrübədə olan tələbələrin qiymətləndirilməsi tam olaraq məktəblərdə aparılır. Lakin gələcəkdə bu qiymətləndirmənin bir hissəsinin universitetdə aparılmasını planlaşdırırıq.

təcrübənin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində digər işlər görülməsi qarşımızda duran məsələlərdir. Düşünürük ki, pedaqoji təcrübənin müddətini daha da artırmaq. Tələbələr təkcə 4-cü kursda deyil, aşağı kurslarda da məktəblə tanışlıq mərhələsini keçsinlər. Gələcəkdə nəzərdə tutduğumuz məsələlərdən biri də baza məktəblərinin sayının artırılmasıdır. Həmin baza məktəblərdə kafedralarımız, belə deyək ki, filialların, kabinetlərini təşkil edək. Metodist müəllimlər həmin baza məktəblərdə tədqiqatlarla məşğul olsunlar və tələbələr mütəmadi olaraq bu məktəblərlə sıx əlaqə qursunlar”.

ADPU-nun ibtidai təhsil pedaqogikası və metodikası kafedrasının baş müəllimi, 212 nömrəli tam orta məktəbdə pedaqoji təcrübə rəhbəri Gülsən Eminova bizimlə söhbətində bildirdi ki, daha çox tələbələrin siniflərə adaptasiya olunmasına, onların gələcəkdə bir peşəkar müəllim kimi formalaşmasına istiqamət verirlər. Təcrübəyə pedaqoq, psixoloq və müxtəlif ixtisaslı üzvrə metodistlər cəlb olunub. Metodist

bilikləri məktəbdə təcrübə biliklərlə həyata keçirməyə çalışırıq. Sevindirici haldir ki, tələbələrimiz təcrübələrə çox həvəslə gəlirlər. Ən gözəl cəhət isə tələbələr sınaq dərslərində standartların təlim məqsədində reallaşdırılmasına nail olurlar. Bu, çox vacib amildir”.

ADPU-nun biologiya və onun tədrisi metodikası kafedrasının dosenti Həqiqət Hacıyeva da bu yeniliklərin çox səmərəli olacağını deyir: “Universitet üzrə pedaqoji təcrübə komissiyasının üzvüyəm. Hazırda 49 nömrəli tam orta məktəbdə təcrübə rəhbəriyəm. Pedaqoji təcrübə ilə bağlı uzun illər təcrübəm var. Əvvəllər 3-4-cü kurslarda təşkil olunan təcrübələr tələbələrin ixtisasa tam yiyələnməsinə mane olurdu. Çünki tələbələr bir ay təcrübədə olduqdan sonra yenidən dərslərə başlayırdılar və imtahanlar barədə düşünürdülər. 14 həftəlik pedaqoji təcrübəyə keçməyimizin bir çox üstünlüyü var. Artıq onlar nəzəri biliklərə tam yiyələndikdən sonra təcrübəyə bir müəllim kimi gedirlər. Müddətin artması, düşünürəm ki, çox faydalı olacaq. Onlar

təkcə sınaq dərsləri ilə kifayətlənməyəcəklər. Həmçinin məktəbdə baş verən proseslərlə yaxından tanış olacaqlar. Bu müddətdə tələbələr sinif rəhbərinin işini, proqramı yetirməyən şagirdlərlə işi dərindən öyrənəcəklər. Ən vacibi isə şagirdlərlə əməkdaşlığı öyrənəcək, məktəbin müəllim kollektivinin yaxın üzvü olacaqlar. Təcrübənin başlamasından iki həftə keçməsinə baxmayaraq, tələbələr artıq məktəbə qaynaşmağa başlayıblar. Düşünürəm ki, 14 həftəlik pedaqoji təcrübədən sonra tələbələrimiz tam yetişmiş bir kadr kimi məktəblərdə əmək fəaliyyətinə başlaya bilərlər”.

Tələbələr də pedaqoji təcrübənin müddətini artırılmasından razıdırlar. *Türkan Əliyeva* bizimlə söhbətində bildirdi ki, bu müddət ərzində məktəbin səriştəli, peşəkar müəllimlərinin dərslərində olublar: “Bundan başqa, metodistlərin bizlərə verdiyi tövsiyə və tapşırıqları dinlədik. Universitetdə əldə etdiyimiz nəzəri bilikləri təcrübə biliklərlə çevirməyə çalışırıq. Doğrudan da, biz tələbələr təcrübədə olduğumuz müddətdə anladığımız ki, məktəbdə öyrənəcəyimiz çox şey var. Açıq, təcrübəyə gəlmədən öncə belə düşünürdüm. Fikirləşirdim ki, biliyim varsa, gedib rahat dərslər deyə bilərdim. Lakin burada gördüm ki, yaxşı müəllim olmaq üçün təkcə nəzəri bilik kifayət etmir”.

ADPU-nun digər tələbəsi *Aymur Rzaquliyeva* məktəbə get-gedə alışdığını deyir. O, təcrübələrin onların gələcək karyeraları üçün çox səmərəli olacağını düşünür: “Pedaqoji təcrübədə olduğumuz müddətdə

bizim üçün hər bir şərait yaradılıb. Çalışırıq ki, 14 həftəlik təcrübədən maksimum şəkildə yararlanacaq. Bu, bizim gələcəkdə müəllim kimi fəaliyyət göstərməyimizdə ən vacib amillərdəndir. Təcrübənin gedişi də mənim bu qənaətdə olduğumu sübut edir. Belə ki, qısa müddətdə məktəbdə müəyyən təcrübə qazandıq. Məktəb mühitinə də demək olar ki, yavaş-yavaş alışırıq. Məktəbin kollektivi bizə çox mehriban münasibət göstərir. Bilmədiklərimizi onlardan öyrənməyə çalışırıq. Biri var nəyisə kənardan izləyərsən, biri də var prosesin içində olasan. Fikrimcə, biz prosesin içində nə qədər çox olsa, gələcəkdə məktəbdə qarşılaşdığımız problemləri də asanlıqla həll edə bilərik”.

ADPU tələbələrini təcrübə keçdiyi paytaxtın 45 nömrəli tam orta məktəbinin direktoru *Nəcibə Axundova* ilə də söhbət-ləşdik. O, pedaqoji təcrübənin məktəbdə keçirilməsinin səmərəliliyini pedaqoji təcrübə üçün yaradılan şəraitin əlverişliliyindən asılı olduğunu diqqətə çatdırdı. Bildirdi ki, 45 nömrəli məktəbdə bunun üçün əlverişli şərait, sağlam təhsil mühiti mövcuddur: “Çalışırıq ki, tələbələrə maksimum dərəcədə kömək göstərək, onlara dəstək olaq. Tələbələrin daha effektiv biliklər əldə etməsi, müəllim kompetensiyalarına yiyələnmələri üçün biz məktəbin ən yaxşı müəllimlərini bu işə cəlb etmişik. Onların sınaq dərslərinin vaxtında, dolğun keçirilməsini təmin edirik. Kollektivimiz təcrübəçi tələbələrə bizimlə çiyin-çiyinə çalışan müəllim kimi yanaşır”.

Macarıstanda Azərbaycan Dili və Mədəniyyəti Mərkəzi yaradılacaq

Azərbaycan Dillər Universitetinin rektoru, AMEA-nın həqiqi üzvü, Əməkdar elm xadimi Kamal Abdulla Macarıstanın Azərbaycan-dakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Viktor Sederkenyi ilə görüşüb.

Qonağı salamlayan rektor Kamal Abdulla Azərbaycan-Macarıstan münasibətlərinin yüksək səviyyədə olduğunu deyib, hər iki ölkənin ali təhsil müəssisələrinin bu münasibətlərin inkişafına yeni töhfələr verə biləcəyini vurğulayıb.

Kamal Abdulla ADU-nun beynəlxalq münasibətlər və idarəetmə fakültəsində macar dilinin tədris

edildiyini bildirib, bunun davamlı olması üçün birgə səylərin vacibliyindən danışdı.

“Səfir saati” layihəsi haqqında məlumat verən Kamal Abdulla Viktor Sederkenyini layihə çərçivəsində ADU tələbələrinə müha-zirə deməyə dəvət edib.

ADU-da fəaliyyət göstərən mərkəzlər barədə məlumat verən rektor rəhbəri olduğu universitetdə Macarıstan mərkəzinin yaradılması təklifi ilə çıxış edib, eyni zamanda vurğulayıb ki, Macarıstan universitetlərindən birində də Azərbaycan Dili və Mədəniyyəti Mərkəzi-

nin yaranması məqsəduyğun olardı.

Macarıstan universitetləri ilə əlaqənin vacibliyindən danışan Kamal Abdulla Viktor Sederkenyinin bu istiqamətdə mühüm addımlar ata biləcəyinə inamını ifadə edib.

4-5 may 2018-ci il tarixlərində Azərbaycan Dillər Universiteti, Yeni Azərbaycan Partiyası və Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin birgə təşkilatçılığı ilə ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci ildönümü-nə həsr olunmuş “Heydər Əliyev:

multikulturalizm və tolerantlıq ideologiyası” I Beynəlxalq elmi konfransı haqqında danışan və dünyanın müxtəlif ölkələrində yerləşən universitetlərdə bölmə iclaslarının keçiriləcəyini bildiren Kamal Abdulla Macarıstan universitetlərindən birinin də bu prosesdə iştirak edə biləcəyini diqqətə çatdırdı.

Yüksək qonaqpərvərliyə görə universitet rəhbərliyinə təşəkkürünü bildiren səfir Viktor Sederkenyi səslənən təklifləri müsbət qarşıladığını söyləyib, ADU-da Macarıstan Mərkəzinin, Macarıstanda isə Azərbaycan Dili və Mədəniyyəti Mərkəzinin yaradılması istiqamətində konkret addımlar atmağın vacibliyini vurğulayıb.

UNEC-in nüfuzlu elmi jurnallarda nəşrlərinin sayı ilbəil artır

Niyazi RƏHİMOV

Bu sözləri Clarivate Analytics təşkilatının Rusiya və MDB ölkələri üzrə icraçı direktoru Oleq Utkin UNEC-də keçirilən görüş zamanı səsləndirib. Qeyd edək ki, görüşdə təşkilatın təhsil proqramları üzrə direktoru Valentin Boqorov da iştirak edib.

UNEC-in rektoru, professor Ədalət Muradovla görüşən nümayəndə heyəti “Thomson Reuters”lə universitet arasında əməkdaşlıq istiqamətləri barədə fikir mübadiləsi aparıb. Görüşün əsas müzakirə mövzusu elmi seminar, beynəlxalq konfransların təşkili və elmmetrik məktəbin yaradılması olub.

Görüşdə UNEC-in ev sahibliyi ilə keçirilən “Müasir universitetlərdə elmi fəaliyyətin idarə olunması modeli: innovativ inkişaf, çağırışlar və perspektivlər” mövzusunda beynəlxalq konfransın elmi ictimaiyyətdə böyük maraq doğur-

duğu vurğulanaraq, konfransın materiallarından ibarət kitabın çap olunduğu qeyd edilib. Bildirilib ki, “Thomson Reuters”lə UNEC-in birgə təşkilatçılığı ilə daha bir beynəlxalq konfransın keçirilməsi nəzərdə tutulub. Beynəlxalq konfrans dünyanın nüfuzlu universitetlərinin alimlərini UNEC-də yenidən bir araya gətirəcək.

UNEC-in beynəlxalq səviyyəli universitet olmaq istiqamətində məqsədyönlü addımlar atıldığından məmnunluğunu ifadə edən O.Utkin “Thomson Reuters”in bu istiqamətdə həyata keçirilən layihələri dəstəklədiyini bildirib. O, UNEC-in nüfuzlu elmi jurnallarda nəşrlərinin sayının ilbəil artdığını yüksək qiymətləndirərək universitetin dünya elm kətanına uğurla inteqrasiya etdiyini bildirib. UNEC-in elmi aləmdəki nüfuzunu nəzərə alaraq, Elmmetrik Məktəbin məhz burada yaradılmasının vacibliyini deyib.

Rektor doktorantlarla görüşüb

Martın 14-də Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin (ADNSU) rektoru, professor Mustafa Babanlı universitetin doktorantura səviyyəsində təhsil alan tələbələr və onların dissertasiya rəhbərləri ilə görüşüb.

Rektor, professor Mustafa Ba-

banlı görüşün keçirilməsində məqsədin universitetin doktorantura səviyyəsində olan vəziyyəti və gələcək planları müzakirə etmək olduğunu bildirib. ADNSU-da doktorantura səviyyəsinə böyük diqqət ayrıldığını deyən rektor Mustafa Babanlı bəzi statistik məlumatları tədbir işti-

rakçılarının diqqətinə çatdırdı.

Doktoranturada təhsil alanların elmə marağını artırmaq üçün universitetin doktorantların layihələri üçün qrant ayırmağı planlaşdırdığını bildiren rektor M.Babanlı həmçinin, onların xaricdə elmi-tədqiqat işləri həyata keçirməsi üçün şərait yaradıla-

cağını qeyd edib. Gələcəkdə doktorantura qəbulda müəyyən səviyyədə ingilis dilinin tələb olunacağını deyən rektor həmçinin, dissertasiya mövzularının seçilməsi, kafedraların material-texniki bazasının yaxşılaşdırılması, bəzi ixtisasların akkreditasiyadan keçirilməsi və s. məsələlərə toxunub.

Sonda doktorantları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Aqrar Universitetinin alimləri fermerlərlə görüşüb

Kənd təsərrüfatının inkişafına göstərilən dövlət dəstəyindən yararlanaraq göyçaylı fermerlər son illər taxılçılıq, meyvəçilik və tərəvəzçilik sahəsində xeyli uğur qazanıblar. Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin nümayəndə heyəti Göyçaya səfər çərçivəsində rayonda fəaliyyət göstərən torpaq mülkiyyətçiləri və fermerlərlə görüşüb.

Universitetdən redaksiyamıza daxil olan məlumatlara görə, ali təhsil ocağının təcrübəli mütəxəssisləri əvvəlcə Göyçayın Cəyirli və Ləkçiplaq kəndlərindəki fermer təsərrüfatlarına baş çəkib, aqrotexniki becərmə ilə bağlı tövsiyələr veriblər.

Sonra fermer Seymur Kazimov nümayəndə heyətinə uzun illərdir istixana şəraitində ekoloji cəhətdən təmiz, saf pomidor və digər tərəvəz məhsulları yetişdirdiyini bildirib.

Qeyd olunub ki, Kürdəxanı Şitilyetşirdirmə Müəssisəsindən gətirilən pomidor şitilləri aqrotexniki qaydalara uyğun olaraq əkilir. Təxminən 15 nəfər işçinin çalışdığı istixanada bitkinin becərilməsi yüksək səviyyədə aparılır. "Ralli" sortundan olan pomidor şitillərinin tozlanması arılar vasitəsilə həyata keçirilir. Daxili temperatura, damlama üsulu ilə suvarmaya, ziyanvericilərə qarşı mübarizəyə xüsusi önəm verilir.

Təhsil ocağının təcrübəli mütəxəssisləri istixanada görülən işlərdən, becərmə prosesindən

razi qalıblar.

Göyçaylı fermerlər tərəvəzçiliklə yanaşı, baramaçılıq və intensiv meyvəçiliyin inkişafı istiqamətində atılan addımlar və əldə olunan nailiyyətlər barədə də məlumat veriblər. Diqqətə çatdırılıb ki, göyçaylı künçülər 2016-cı ilə müqayisədə ötən il 4,6 dəfə çox, yəni 5293 kiloqram barama tədarük ediblər. Bu sahədə yem bazasının yaradılması üçün kəndlərdə on minlərlə tut tingi əkilib. Mütəxəssislər tut tingi və meyvə bağlarının mövcud vəziyyəti ilə də yaxından maraqlanıblar.

Fermer təsərrüfatları və meyvə bağları ilə tanışlıqdan sonra Göyçay Rayon Kənd Təsərrüfatı İdarəsində fermer və torpaq mülkiyyətçilərinin iştirakı ilə seminar keçirilib. Rayon icra hakimiyyəti başçısının birinci müavini İkrəm Vəliyev, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin prörektoru Nizami Seyidliyəv belə tədbirlərin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Universitetin müəllimləri istixana şəraitində bitkilərin becərilmə texnologiyası, xəstəliklərin qarşısının alınması, tərəvəz bitkilərinin zərərvericilərdən qorunması və onlara qarşı mübarizə tədbirləri, meyvə bağlarında mövcud problemlər və onların həlli yolları, taxıl sahələrində aqrotexniki tədbirlərin təqvimini, taxılın zərərvericilərinə qarşı mübarizə yolları barədə ətraflı məlumat verib, həm də fermerlərin suallarını cavablandırdı.

Yusif Sadıqov

Şəmkir rayon Qaralar kənd tam orta məktəbinin ingilis dili müəllimi

"Öyrətmək həm də yenidən öyrənməkdir. Öyrədərək kəşf etmək müəllimin ən böyük uğuru sayıla bilər".

"Ən yaxşı təqdimat"

Saatlı şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbdə ümumi təhsil məktəblərinin şagirdləri arasında ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci ildönümü ilə əlaqədar "Ən yaxşı təqdimat" müsabiqəsinin rayon mərhələsi keçirilib.

Müsabiqənin keçirilməsinin məqsədi müasir müstəqil Azərbaycanın memarı Heydər Əliyevin zəngin siyasi irsinin, şərəfli həyat və fəaliyyətinin gənc nəsillərə

findən öyrənilməsinə daha da gücləndirməkdir.

IX-XI sinif şagirdlərinin iştirak etdiyi rayon mərhələsində 12 təqdimat arasında Varxəkənd kənd tam orta məktəbinin 11-ci sinif şagirdi Təranə Mərdəliyeva müsabiqənin respublika mərhələsinə vəsiqə qazanıb.

Xalid NƏCİYEVA,

Saatlı Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

"Uşaqlar və yol hərəkəti qaydaları"

Ağstafa rayon Köçəsgər kənd 1 nömrəli tam orta məktəbində "Uşaqlar və yol hərəkəti qaydaları" mövzusunda tədbir keçirilib. Tədbirdə məktəbin pedaqoji kollektivi və şagirdlər iştirak ediblər.

Məqsəd şagirdlərə yol təhlükəsizliyi qaydalarını öyrətmək, yol qəzalarında uşaqların xəsarət almamasının qarşısını almaqdır.

Tədbirdə məktəblilərə yol hərəkəti qaydaları haqqında ətraflı məlumatlar verilib və yolda daha

diqqətli olmaları tövsiyə edilib. Yollarda uşaqların təhlükəsizliyinin təmin olunmasında profilaktik tədbirlərin və maarifləndirmə işlərinin əhəmiyyətinin vacibliyi vurğulanıb.

Tədbirdə şagirdlər yol hərəkəti nişanları və nəqliyyat növlərinə aid şeir söyləyib, mahnı oxuyub və səhnəcik nümayiş etdiriblər.

Nəcibə VƏLİYEVA,

Ağstafa Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Müəllimlik şərəfli bir peşədir

Səxavət Tağıyev: "Bu peşənin həyat yoluma gətirdiyi ucalıq ən böyük mükafatdır"

İmişli rayonunda iş sferasını yaxşı bilən, dövlətin təhsil siyasətini öz fəaliyyətində reallaşdırmağı bacaran məktəb rəhbərləri çoxdur. Onlardan biri də Əliqulular kənd R.Məmmədov adına tam orta məktəbin direktoru Tağıyev Səxavət Feyruz oğludur. Onun rəhbərlik etdiyi məktəbin qabaqcıl iş təcrübəsi dəfələrlə təhsil şöbəsi və Təhsil Nazirliyi

tərəfindən öyrənilərək yayılıb. S.Tağıyev təhsil sahəsində səmərəli fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə "Əməkdar müəllim" fəxri adına layiq görülüb. Bu günlərdə Səxavət müəllimlə həmsöhbət olub, bəzi suallarımızı cavablandırmağı ondan xahiş etdik.

- *Səxavət müəllim, 37 ildir ki, pedaqoji fəaliyyətlə məşğulsunuz. İlk olaraq bu peşə ilə bağlı fikirlərinizi bilmək istərdik.*

- Müəllimlik şərəfli bir peşədir. Qürur duyuram ki, ömrümü - günümü bu şərəfli yolda "xərcləmişəm". İllər geri dönsə, həyatda təkrar peşə seçmək imkanın olsa, yenə də müəllimlik peşəsinə seçərəm. Bu şərəfli peşənin mənim həyat yoluma gətirdiyi ucalıq ən böyük mükafatımdır.

- *Təhsildə gedən yeniləşmə və müasir məktəb modeli barədə düşüncələrinizi bizimlə bölüşmək maraqlı olar.*

- Yeniləşmə zamanın tələbidir. Bu gün dünyəmizin, sabah bu günümüzün nöqsan və çatışmazlıqlarını görmək, düzəltmək, inkişafa nail ola bilmərik. Nə yaxşı ki, Təhsil Nazirliyi təhsilin bütün istiqamətlərində uğurlu islahatlar həyata keçirir. Müəllimlərin İş Qəbulu (MİQ) bu gün uğurlara aparan yolun ən başlıcasıdır, çünki pedaqoji kadrların seçilməsi və yerləşdirilməsi ədalətli həllini tapmasa, təhsildə heç nəyə nail olmaq mümkün deyil.

Hazırda bir neçə il əvvəllərlə müqayisədə pedaqoji kadrların yeniləşdirilməsində şəffaflığın, demokratikliyin şahidi oluruq. Açıq, bu uğurlu kadr siyasəti sayəsində məktəblərimiz ona yük ola biləcək müəllimlərdən təmizlənməkdədir. Yeni gələn kadrlar savadı, istedadı və intellekti ilə seçilir. Yeter ki, dövlət proqramı çərçivəsində onlara qayğı və diqqət hər bir məktəb rəhbəri ön

planda saxlasın. Bu mühüm dövlət islahatı müəllimlərin əməyini stimullaşdırır, əməkhaqqı artımı və eyni zamanda, müəllimlərin dərslərini tənzimlənməsi üçün məktəb rəhbərlərinə bir istiqamət verir. Məktəblərdə çalışan və müəllimlik peşəsinə yeni qəbul olunan müəllimlərin gücü bilinir, onlar layiqli yerini tutur. Ən önəmli odur ki, bu islahatlara qara yaxmaq, aşağılatmaq istəyənlərə bəhanə yeri qalmır. Direktor təyinatının yeni formatda aparılması da tamamilə düzgündür. Seçimdə uğur qazanan namizədlər məktəb direktoru təyin olunurlar. Kimlərsə müdaxilə etməsi mümkün olmur.

Müasir məktəb modelinə gəlincə, onu demək istəyirəm ki, məktəblərimizin idarə olunması üçün kifayət qədər dünya standartları səviyyəsində hüquqi - normativ sənədlər qəbul olunmuş, maddi - texniki baza yaxşılaşdırılmış, kadr potensialı yeni istiqamətlərə cavab verə biləcək şəkildə müasirləşmiş, ictimai sferada məktəbə münasibət "məktəb bizim evimizdir" səviyyəsində dəyişmişdir. Öyrədən öyrənənə şəxsiyyət-yönümlü münasibəti hər cür amirliyi inkar edir. Əlverişli iş şəraiti, məktəb-müəllim münasibətləri, kollektivdəki sağlamlıq mənəvi-psixoloji mühit və ictimai baxışlar müasir məktəb modeli üçün əsas amillərdir. İstər təhsildə aparılan islahatlarda, istərsə də müasir məktəb modelində məktəb rəhbərinin rolu və yeri əvəzolunmazdır. Rəhbərin şəxsi nümunəsi, elmi - pedaqoji savadı, ida-

rəetmə bacarığı olmadan heç nəyə nail olmaq mümkün deyil. Uğurlu əməli olan məktəblərin diaqnostikası göstərir ki, həmin məktəblərin direktorları hər şeydən əvvəl liderlik missiyasına da malikdirlər. Məktəb direktoru cəmiyyətin, təhsilin ən aparıcı şəxslərindən biri, şəxsiyyəti və lideri olmalıdır.

- *Məktəb direktorunun metodiki vəsaitlər müəllifi olması onun pedaqoji yaradıcılığına bir istinaddır. Bəlkə, metodiki vəsaitləriniz barədə danışsınız?*

- Müşahidə etmişdim ki, məktəb rəhbərləri, müəllimlər və məktəb işçiləri illik fəaliyyət planları hazırlayarkən bir-birinə müraciət edir, köməklik istəyirlər. Bunu nəzərə alaraq bir neçə il bundan öncə məktəb üçün lazım olan bütün istiqamətlər üzrə fəaliyyət planlarını öz məktəbimizə təqdim etmişdim. Məktəbin, onun pedaqoji şurasının, məktəb və sinif rəhbərlərinin, fənn metod-birləşmələrinin və istedadlı uşaqlarla işin təşkilini əhatə edən "Məktəbin fəaliyyətinin planlaşdırılması təcrübəsi" adlı həmin metodik vəsait yüksək dəyərləndirildi. Qeyd edirəm ki, həmin metodik vəsaiti təmənnsiz olaraq təhsil şöbələrinin metodik kabinetlərinə istifadə üçün göndərdik.

- *Siz həm də fəal ədəbiyyat insanısınız. AYB-nin Aran bölməsi üzrə*

məsul katibsiniz. Ədəbi fəaliyyətinizlə pedaqoji işiniz bir-birinə mane olmurmu?

- Yox. Əksinə, onlar bir-birini tamamlayır. Mənim üçün onları paralel aparmaq hər iki sahəyə yaradıcı yanaşmağıma köməklik edir. Ədəbi yaradıcılıq müsabiqələrinə qatılıram. "Qarabağ düşüncələri", "Gecikmiş məktub", "Şərqi bül-bülü" və "Ana fəryadı" adlı ədəbi-bədii kitabların müəllifiyəm. Kitablarda da insanlar kimidir. Hərəsinin öz tale yükü, tutumu və reytingi olur. Hər kitabım mənim üçün şagirdlərim qədər əzizdir, doğmadır və ömrümün bir parçasıdır.

- *Təhsildə keyfiyyət ili" çərçivəsində nə demək istərdiniz?*

- Təhsilimiz artıq inkişaf yolundadır. "Keyfiyyət ili" çərçivəsində çalışırıq ki, hər bir şagirdimizə dərin və keyfiyyətli bilik verək. Odur ki, məktəbdə hər bir müəllimin, məktəb işçisinin vəzifə funksiyası çərçivəsində gördüyü işlərin reyting cədvəlini tərtib etmişik. Son nəticəyə ümidliyik. Rəhbərlik etdiyim pedaqoji kollektivin gücünə inanıram. İnam daha böyük qələbələrə də xəbər verir. Sağlıq olsun!

- *Səxavət müəllim, çox sağ olun! Tezliklə 60 yaşınız tamam olacaq. Sizi yubiley yaşınız münasibəti ilə əvvəlcədən təbrik edir, cansağlığı, pedaqoji və ədəbi-bədii sahədə uğurlar arzulayıraq.*

Vilayət ƏLİYEV,
İmişli Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Qaliblər diplom və hədiyyələrlə mükafatlandırılıblar

Astara Olimpiya İdman Kompleksində rayon gənclər və idman idarəsi və təhsil şöbəsinin birgə təşkilatçılığı ilə məktəblilər arasında kross qaçışı üzrə rayon birinciliyi keçirilib. Rayon birinciliyində qızlar 800 metr, oğlanlar isə 2 kilometr məsafəyə qaçışda güclərini sınayıblar.

Yarışın yekun nəticələrinə əsasən qızların yarışında Aysun Rzayeva (şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi), Zeynəb Məmmədova (şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi)

və Nazpəri Cəlilova (Təngərüd kənd tam orta məktəbi) müvafiq olaraq birinci, ikinci və üçüncü yerlərə sahib olublar.

Oğlanların 2 kilometr məsafəyə qaçışında isə İlham Əliyev (Təngərüd kənd tam orta məktəbi), Əli Məhərrəmov (şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi) və Elbəy Məmmədov (şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi) fərqləniliblər.

Qaliblər diplom və hədiyyələrlə mükafatlandırılıblar.

"Orqanizmlərin fərdi inkişafı" mövzusunda "açıq dərslər"

Göygöl rayon Çaylı kənd tam orta məktəbində biologiya fənnindən "Orqanizmlərin fərdi inkişafı" mövzusunda "açıq dərslər" keçirilib. Məktəbin IX sinfində Müşgünaz Xuduyeva tərəfindən keçirilən dərslərdə şagirdlər "Embrional", "Postembrional" və "Blastula" adlı qruplara bölünüb. Dərslərdə müşahidə qismində məktəbin direktoru, dərslərin müdiri və fənn müəllimləri iştirak ediblər.

"Embrional və ontogenez dövr hansılardır?" tədqiqat sualını şagirdlər qruplar şəklində cavablandırdılar. Şagirdlərin mövzunu

daha yaxşı mənimsəmələri üçün dərslərdə oyunlar təşkil olunub və mövzunu əhatə edən slayd nümayiş etdirilib.

Sonda M.Xuduyevanın keçirdiyi "açıq dərslər" müzakirə olunub. Məktəbin direktoru Aqif Hüseynov və fənn müəllimləri "açıq dərslər" in yaxşı təşkil olunduğunu və şagirdlərin biologiya fənnindən yüksək bilik nümayiş etdirdiklərini bildirdilər.

Raminə MƏMMƏDOVA,
Göygöl Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Səhifəni hazırladı: Şakir CƏFƏROV

Qərb regionunun nüfuzlu təhsil ocağı

Elçin CAVADOV,

Gəncə Dövlət Universitetinin dosenti, texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru

Respublikamızda sayılıb-seçilən, təhsilimizdə xüsusi yeri və çəkisi olan elm ocaqlarından biri də Gəncə Dövlət Universitetidir. Gözlənilənə və şərəfli tarixə malik olan bu universitet ölkəmizə minlərlə ixtisaslı kadrlar vermişdir. Qərb regionunda ən nüfuzlu təhsil ocağı olan Gəncə Dövlət Universiteti bu gün də Azərbaycan təhsilində dəyərli töhfələr verməkdədir.

Gəncə Dövlət Universiteti 1938-43-cü illərdə 2 illik Müəllimlər İnstitutu, 1943-2000-ci illərdə Pedagoji İnstitut, 2000-ci ildən isə Universitet kimi fəaliyyətini davam etdirir. Hazırda universitetdə 9 fakültə, 31 kafedra, 1 departament, 6 mərkəz, 13 şöbə fəaliyyət göstərir. Burada bakalavriat səviyyəsində 22 ixtisas üzrə kadr hazırlığı həyata keçirilir. Bütövlükdə, universitetdə təhsillənlərin sayı 6 min nəfərə yaxındır.

Tələbə qəbulunun nəticələri yüksəkdir

Tələbə qəbulunun nəticələri əvvəlki illərdən fərqlənir. Ötən qəbul imtahanlarında ilk dəfə olaraq tələbə qəbulu planı 95 faiz yerinə yetirilmiş, 11 nəfər 600-dən yuxarı, 72 nəfər isə 500-dən çox bal toplamışdır. Elə ixtisaslar var ki, plan yerləri tam olmuşdur. Məsələn, “turizm və otelçilik”, “ibtidai sinif müəllimliyi” belə ixtisaslardandır. Bunlar Gəncə Dövlət Universitetində son 10 ilin ən yaxşı göstəricisidir. Özü də qəbul olunmuş tələbələr hamısı dövlət sifarişində təhsil alır.

Universitet yüksək keyfiyyətli maddi-texniki bazaya malikdir. Bu ali təhsil müəssisəsinin 5 tədris binası və tələbə yataqxanası var. Bütün tədris binaları əsaslı təmir olunub və müasir tələblərə cavab verir. İstilik sistemləri, binaların dam örtükləri, fasadları, daxili tamamilə yenidən qurulmuş, həyətlərdə geniş abadlıq işləri görülmüş, qazonlar salınmış, çoxlu sayda ağac, gül-çiçək kolları əkilmiş, idman meydanları yaradılmışdır.

Bundan başqa, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması üçün ali məktəbdə 32 laboratoriya, 5 ixtisas kabineti, 2 tədris emalatxanası, 10 kompüter mərkəzi, çox sayda müasir auditoriya var. Təcrübə və karyera şöbəsinin yaradılmasını da maddi-texniki bazanın zənginləşdirilməsinin bir qolu hesab etmək olar. “Təcrübə və karyera” şöbəsinin xətti ilə hər il universitetdə “əmək yarmarkaları” təşkil edilir.

Ümumiyyətlə, bu mərkəzlərin fəaliyyətinin məntiqi nəticəsi olaraq Gəncə Dövlət Universitetini seçən abituriyentlərin sayında əhəmiyyətli artım müşahidə edilir. Mərkəzlərin xətti ilə təcrübəli professor-müəllim heyətinin orta məktəblərdə vaxtaşırı mühazirələri təşkil olunur. Baza orta və məktəbəqədər təhsil müəssisələri də seçilmişdir. Hazırda bu mərkəz şəhərin Mir Cəlal Paşayev adına 39 nömrəli tam orta məktəbində fəaliyyət göstərir. Şəhərin 4 nömrəli tam orta məktəbində isə mərkəz üçün müvafiq yer ayrılmışdır və təmir işləri aparılır.

“İnklüziv təhsil mərkəzi”

Universitetin daxili imkanları hesabına ən müasir standartlar səviyyəsində əsaslı təmir olunmuş “İnklüziv təhsil mərkəzi”nin yaradılmasını da maddi-texniki bazanın yaxşılaşdırılmasına xüsusi diqqətin bəhrəsi kimi qəbul etmək olar. Qərb bölgəsində ilk dəfə olaraq fiziki imkanları məhduf tələbələr üçün nəzərdə tutulan mərkəzə xüsusi kabinet ayrılmış, bura müvafiq avadanlıq götürülmüşdür.

Bu il universitetin daha bir tədris binasının açılışı olacaqdır. Burada yaradılan şərait deməyə imkan verir ki,

GDU-da aparılan məqsədyönlü işlər böyük uğurlara hesablanıb

yaxın gələcəkdə Gəncə Dövlət Universitetində təhsil almaq istəyənlərin nəinki respublikamızda, eləcə də xarici ölkələrdə sayı nəzərəcərpacaq dərəcədə çoxalacaqdır.

Tədrisin keyfiyyətini artırmaq üçün universitetdə innovativ yanaşmalara geniş yer verilir. Rektorluğun təşəbbüsü ilə ötən ildən bu məqsədə xidmət edən yeni layihəyə – “açıq dərslər”ə start verilib. Yeni layihə istər müəllim heyətinin, istərsə də pedaqoji təcrübədə olan tələbələrə “açıq dərslər”lərini müntəzəm təşkil etməklə bərabər, həm də onların ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilməsi və televiziya vasitəsilə işıqlandırılmasını nəzərdə tutur.

Stimullaşdırıcı təqaüdlər

Universitet üzrə hər tədris ilinin payız və yaz semestrələrinin imtahan sessiyalarının daha şəffaf və obyektiv keçirilməsi üçün bütün vasitələrdən istifadə olunur. Fakültələr tərəfindən imtahan keçiriləcək fənlər üzrə məsləhət saatlarının qrafiki tərtib olunur, tələbələrə müəllimlərdən imtahanqabağı məsləhət almaqları şərait yaranır. Universitetdə imtahanlar fənlərin tədris xüsusiyyətindən asılı olaraq yazlı, kompüterdə test üsulu, sifahi və qabiliyyət imtahanları formasında qəbul edilir. Ötən tədris ilində bəzi fənlərdən tələbələrə sifahi nitq qabiliyyətini inkişaf etdirmək məqsədi ilə imtahanlar sifahi formada qəbul olunmuş və müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Tələbələrə imtahanlara daha yaxşı hazırlaşma bilməsi üçün imtahan qəbul ediləcək bütün fənlərin mühazirə mətnləri, dövlət imtahanına düşəcək fənlər üzrə suallar universitetin saytında yerləşdirilir. Eyni zamanda, test, sifahi, yazılı və qabiliyyət imtahanlarının sualları imtahan sessiyasına bir ay qalmış tələbələrə paylanılır.

Universitet tələbələrini təhsilə marağını artırmaq məqsədi ilə semestr imtahanlarının nəticələrinə əsasən fakültələrdə stimullaşdırıcı (məqsədli) təqaüdlər təsis edilərək, xüsusi fəal tələbələrə verilir. Tədrisin keyfiyyətinə nəzarət etmək məqsədilə vaxtaşırı monitorinqlər təşkil olunur.

Beynəlxalq əlaqələr

Hər bir universiteti tanıdan və inkişaf etdirən amillərdən biri də onun beynəlxalq əlaqələridir. GDU bu sahədə də bir sıra yeniliklərə imza atıb. Cəmi 5-6 il əvvəl universitetdə təhsil alan hansısa xarici tələbəni barmaqla göstərdilərsə, indi onların sayı ilbəil artır. Türkiyədən, Pakistandan, Özbəkistandan, Qazaxıstandan, Rusiya Federasiyasından və digər ölkələrdən olan tələbələr bu gün yerli tələbələrə birgə təhsil alır, mütəxəssis kimi yetişirlər. Hazırda əcnəbi tələbələrə sayı 41 nəfərdir. Təhsil sisteminin Boloniya prosesi üzrə qurulması universitetin Avropa təhsil sistemində inteqrasiyasını sürətləndirir.

GDU-nun Avropa İttifaqının təklif etdiyi “ERASMUS+” proqramına fəal şəkildə qoşulması, tələbə və müəllimlərin bu imkanlardan maksimum faydalanması üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirir. Son illərdə GDU Avropa İttifaqının TEMPUS – GURDEUS, TEMPUS-UNIVIA, TEMPUS-ESFİDİP layihələrində fəal iştirak etmişdir. Əsasən Avropa Birliyi ölkələrinin nüfuzlu ali məktəbləri və təşkilatları ilə birgə fəaliyyətini davam etdirən Gəncə Dövlət Universiteti TEMPUS-GURDEUS layihəsində tərəfdaş təşkilat qismində iştirak etdikdən sonra regionda analoqu olmayan Avropa Araşdırmalar Mərkəzi açmış, bu ixtisas üzrə akademik və inzibati heyətinin Niderland Krallığı, Polşa, İtaliya, Portuqaliya respublikalarında təlimlərə göndərmişdir.

Universitetin xüsusi qayğıya ehtiyacı olan insanların Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinə inteqrasiyası üzrə fondun yaradılması layihəsində tərəfdaş qismində iştirak etdikdən sonra yeni tədris binasında qərb bölgəsi ali təhsil müəssisələri içərisində yeganə olan, yüksək avadanlıqla təchiz edilmiş, Avropa tələblərinə uyğun əsasənə və iş planına malik “Əlilliyi olan tələbələr üçün mərkəz” yaratması təqdirəlayiq hal kimi qeyd olunmalıdır.

Gəncə Dövlət Universiteti bir neçə beynəlxalq layihələrdə tərəfdaş qismində uğurla işini davam etdirir. Avropa İttifaqının “Əlilliyi olan şəxslərin inteqrasiyasının təməlinin qoyulması” ESFİDİP-Tempus layihəsini xüsusi qeyd etmək istərdim. Xəzər Universitetinin koordinasiya etdiyi bu layihədə universitetimiz artıq üçüncü ildir ki, tərəfdaş qismində çıxış edir.

Avropaya inteqrasiya etdiyimiz bir dövrdə məhz beynəlxalq təcrübələrin öyrənilməsi məqsədi ilə layihəyə Avropanın nüfuzlu təhsil müəssisələrini

Tələbə qəbulunun nəticələri əvvəlki illərdən fərqlənir. Ötən qəbul imtahanlarında ilk dəfə olaraq tələbə qəbulu planı 95 faiz yerinə yetirilmiş, 11 nəfər 600-dən yuxarı, 72 nəfər isə 500-dən çox bal toplamışdır. Elə ixtisaslar var ki, plan yerləri tam olmuşdur. Məsələn, “turizm və otelçilik”, “ibtidai sinif müəllimliyi” belə ixtisaslardandır. Bunlar Gəncə Dövlət Universitetində son 10 ilin ən yaxşı göstəricisidir. Özü də qəbul olunmuş tələbələrə hamısı dövlət sifarişində təhsil alır.

dən olan Avstriya Respublikasının Qraz Universiteti, Polşa Respublikasının Lodz Universiteti, Yunanistan Respublikasının Makedoniya Universiteti, Niderland Krallığı Avropa İnsanlara Məsləhət mərkəzi də cəlb olunmuşdur.

Layihədə başlıca amil əlilliyi olan tələbələrə ali təhsilə cəlb olunması, onların təhsilində mane olan məhdudiyətlərin aradan qaldırılması və həmin tələbələrə cəmiyyətimiz inteqrasiyasının gücləndirilməsi istiqamətində maarifləndirmə işlərini həyata keçirməkdən ibarətdir.

Tələbə-müəllim mübadiləsi

Bu ali tədris ocağının tələbə və akademik heyətinin beynəlxalq layihələrlə mübadilə imkanları da genişləndirir. Ali məktəb 2015-ci ildən başlayaraq Avropa Komissiyasının ayırdığı grant hesabına İtaliya Respublikasının Pavia Universiteti ilə tələbə-müəllim mübadiləsini davam etdirir. Eyni qəbildən olan mübadilə layihəsi bu ildən İspaniyanın Valensiya Politexnik Universiteti ilə də aparılacaqdır.

Universitet artıq 2017-ci ildən Avropa Komissiyasının həyata keçirdiyi proqramlar çərçivəsində yeni layihələrdə iştirak etmək imkanı qazanmışdır. Belə ki, AESOP, PETRA, EQAK, KAI layihələri universitet əməkdaşlarının və tələbələrini beynəlxalq aləmə inteqrasiyasını təmin edəcəkdir. Türkiyə Respublikasının təsis etdiyi “Mövlana” mübadilə proqramı çərçivəsində tələbə və müəllimlər qarşılıqlı olaraq beynəlxalq əlaqələrdə olan 20 ali təhsil müəssisəsi ilə əməkdaşlıq əsasən qısa və uzunmüddətli mübadilə imkanlarından yararlanırlar. Universitetin alman dili kafedrası Almaniya Federativ Respublikasının Bakıdakı səfirliyi, Alman Akademik Mübadilə Xidməti və Höte İnstitutunun təşəbbüsü ilə treninq-seminar və imtahanlar keçirir.

Beynəlxalq əlaqələrini genişləndirən Gəncə Dövlət Universiteti son iki ildə 40-dək yerli və xarici təşkilatla əməkdaşlıq müqaviləsi imzalamışdır. Yerli müqaviləyə əsasən, AMEA-nın Kimya Problemləri və Aşqarlar institutları, Bakı Dövlət, Azərbaycan Texniki, Texnologiya,

Sumqayıt Dövlət universitetləri, Bakı Ali Neft Məktəbi ilə ikitərəfli müqavilələr mövcuddur.

Universitetin Fransa Respublikasının ali təhsil müəssisələri ilə əlaqəsini xüsusi qeyd etmək lazımdır. Artıq həmin ölkənin Yuxarı Elzas, Strasburq, Reymns Şampan-Arden universitetləri ilə sıx əməkdaşlıq yaranıb. Ot-Alzas Universitetində Nizami Gəncəvi və Məhsəti Gəncəvi mərkəzlərinin açılışlarında universitetin nümayəndə heyəti də iştirak etmişdir. Onu da qeyd edək ki, Fransanın Azərbaycan milli-mənəvi dəyərlərinə olan hörmətinin qarşılığında bu ölkənin Azərbaycandakı səfirliyinin və Ot-Alzas Universitetinin birgə təşəbbüsü ilə Gəncə Dövlət Universitetinin 5 saylı tədris binasında Aleksandr Dümanın şərəfinə Mədəniyyət Mərkəzi yaradılmışdır.

Artıq 15 ildir ki, GDU Strasburq Universiteti ilə sıx əməkdaşlıq edir. Seçilən tələbələr orada magistratura dərəcəsi alır, universitetin fransız dili kafedrasının müəllimləri isə uzunmüddətli pedaqoji təcrübə ke-

çirlər. Bakıda fəaliyyət göstərən Fransa-Azərbaycan Universiteti ilə sıx əməkdaşlığın nəticəsidir ki, vaxtaşırı olaraq Fransadan gənc pedaqoqlar dəvət edirlər. Təqdirəlayiq haldır ki, universitetin fransız dili kafedrasının 3 əməkdaşı Azərbaycan və Fransa əlaqələrinin inkişafında, fransız dilinin təbliğində göstərdikləri xidmətlərə görə bu ölkənin hökuməti tərəfindən “Akademik Palma” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

GDU beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi edir

Xarici ölkələrin ali məktəbləri ilə əlaqələr gücləndikcə universitetdə ən müxtəlif beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsinə də böyük maraq yaranır. Ötən ilin mayında Rusiya, Türkiyə, Fransa, Ukrayna, Gürcüstan və İspaniyadan olan 150 nəfərə yaxın qonağın iştirakı ilə keçirilən beynəlxalq konfransın sorağı hər yere yayıldı.

GDU-nun AMEA-nın Gəncə Alim və Mütəxəssislər Şurası ilə birgə keçirdiyi beynəlxalq elmi konfrans da öz səmərəliliyinə və aktuallığına görə seçilmişdir.

UNEC-in rektoru, professor Ədalət Muradovla GDU-nun rektoru, professor Yusif Yusibovun imzaladıkları əməkdaşlıq müqaviləsinə əsasən universitetlərin arasında müəllim və tələbə mübadiləsinin həyata keçirilməsi, birgə ikili diplom proqramlarının reallaşdırılması, elmi-tədqiqat işlərinin görülməsi və elmi konfransların təşkilinə nəzərdə tutulur. Elektron universitet modeli, informasiya texnologiyaları sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, antiplagiat sahəsində təcrübə mübadiləsinin aparılması, distant təhsil də müqavilədə nəzərdə tutulmuşdur.

Gəncə Dövlət Universiteti Bakı şəhərində keçirilən Beynəlxalq təhsil və karyera sərəhsində ən yaxşı təqdimata görə I yeri layiq görülmüş.

Universitetimizdə təhsilin səviyyəsinə təsir edən ən mühüm amillərdən biri də həm müəllimlərin, həm də tələbə və magistrantların elmi-tədqiqat işlərində fəal iştirakıdır. Təkcə bu il GDU əməkdaşlarının respublikanın nüfuzlu elmi nəşrlərində 350-yə yaxın, xarici ölkələrin elmi nəşrlərində isə 60-dək elmi məqaləsi dərc edil-

mişdir, onlarla dərslər vəsaiti, metodik vəsait və monoqrafiyaları çap olunmuşdur. Universitetimizdə elmi konfrans və simpoziumlar keçirilməsi də ənənə halını almışdır.

II tədris binasının həyatında Gəncə şəhərində analoqu olmayan yüksək keyfiyyətli ot örtüyünə malik mini-futbol stadionu yaradılmış, stadionun dövrəsində qaçış zolağı, basketbol meydançası da tam hazır vəziyyətə salınmış tələbələrə ixtiyarına verilməmişdir.

İKT təminatı

Universitet yeni informasiya texnologiyaları ilə müvafiq şəkildə təmin edilmiş, “ağıllı lövhələr”, ağıllı lövhələr, surətçoxaldan, digər texniki vasitələr alınmış, bütün kafedralar, şöbə və dekanlıqlar və struktur bölmələri kompüterlərlə təchiz olunmuş, tədris binaları arasında fiberoptik kabellərlə “Gigabit ethernet” texnologiyası vasitəsilə lokal şəbəkə yonulmuş, yüksək sürətli internetə çıxış təmin edilmişdir. Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin dəstəyi ilə Aztelekom tərəfindən korpuslara fiberoptik kabelin çəkilişi uğurla başa çatdırılmışdır. Fasiləsiz işləyən internet xətti professor-müəllim heyəti və tələbələrə operativ informasiya mübadiləsinə təmin edir.

İnnovasiyalar departamenti

Universitetdə İnnovasiyalar Departamenti yaradılmışdır ki, bu da “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda qarşıya qoyulan hədəflərə bağlıdır. Rektorun müvafiq əmri ilə yaradılan bu departament təkcə Gəncə Dövlət Universitetində deyil, bütövlükdə ölkəmizdə işlənilən hazırlanan və kommersiyalaşdırılacaq layihələrin tətbiqi üzrə işlər həyata keçirir. İnnovasiyalar Departamenti elm-sənaye əlaqələrinin qurulmasının ən mühüm vasitəsi kimi kommersiyalaşdırma və texnologiyaların transferi funksiyasını icra etməkdədir.

İnnovasiyalar Departamenti çox mühüm tapşırıqların icra olunması və elm-istehsalat-dövlət zəncirinin tam formalaşması üçün əlverişli zəmin yaradır. Burada həm sahibkarların təklifləri əsasında elmi-tədqiqat, təcrübə-konstruktor və tədqiqat-inkışaf layihələri icra, həm də ideya müəlliflərinin öz təklifləri əsasında innovasiya yönümlü layihələr hazırlanaraq istehsalata transfer edilə bilər.

Universitetdə laboratoriyaların yenidən qurulması və zənginləşdirilməsi istiqamətində görülən işlər onu deməyə əsas verir ki, innovasiyaların tətbiqi kor-koranə, kampaniya xətrinə aparılmır. Artıq əsas tədris binasında 2 kimya, 2 botanika, 1 zoologiya laboratoriyası yaradılmış, burada müasir avadanlıqlar quraşdırılmışdır.

Bu günlərdə qeyri-üzvi sistemlərin fiziki-kimyəvi tədqiqatı ilə bağlı elmi-tədqiqat laboratoriyasının təntənəli açılışı olmuşdur.

IELTS Test Mərkəzi

GRBS və Gəncə Dövlət Universiteti arasında əməkdaşlığa əsasən, universitetdə 2016-cı ildən rəsmi IELTS Test Mərkəzi fəaliyyətə başlamışdır, hər ay universitetdə həm rəsmi IELTS imtahanı, həm də sınaq imtahanları keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Təhsilini xaricdə davam etdirmək istəyən hər bir şəxs bu imtahanlarda iştirak etməklə, istəyini gerçəkləşdirə bilər. IELTS nəticələri Avropa, Amerika, Yaxın Şərqi və Avstraliyanın öndə gedən ali təhsil müəssisələrində tanınır.

Təqaüd proqramı

Bundan başqa, Təhsil Nazirliyi ilə Alman Akademik Mübadilə Xidməti arasında Azərbaycan tələbələrini Almaniya təhsili üzrə təqaüd proqramı ilə bağlı sənəd əsasında 6 ildir ki, Gəncə Dövlət Universitetində yay kursları imtahanları keçirilir. Bu vaxtdakı GDU-nun 13 tələbəsi təşkilatın təqaüdü qazanaraq Almaniya ixtisasatırma kurslarına qatılmışdır.

Təqaüdü tələbələrə bir daha qazandırmaq və elektron sənədləşmə işlərində yaranmış problemləri aradan qaldırmaq məqsədi ilə DA-AD rəhbəri Ştefani Dufauks, akademik müşaviri Rəna Hüseynova ilə birgə 16-17 fevral 2017-ci il tarixdə Gəncə Dövlət Universitetində olmuş və təlimlər keçirmişlər.

20 tələbənin qatıldığı inşa imtahanı zamanı Gəncə Dövlət Universitetindən 3 tələbə B1 və A2 səviyyəsini qazanaraq Almaniyanın müxtəlif şəhərlərində 1 aylıq kurs keçmək üçün Almaniya təşkilatının təqaüdüna layiq görülmüş.

Artıq İstanbul Universitetinin YÖS imtahanı səhifəsində yerləşən imtahan mərkəzləri siyahısına Azərbaycanın Gəncə şəhərinin də adı əlavə edilmişdir. Belə ki, rektorlar, professor Yusif Yusibov və professor Mahmut Ak həm Gəncə Dövlət Universitetində, həm də İstanbul Universitetində keçirilən görüşlər zamanı YÖS imtahan mərkəzinin Gəncə şəhərində GDU nəzdində də təşkil edilməsi ilə bağlı ortaq qərarə gəlmişlər. Artıq bu məsələ ilə bağlı işlərə başlanmış və bir çox məsələlər öz həllini tapmışdır.

Bundan başqa, Gəncə Dövlət Universitetində “dövlət qulluğuna hazırlıq proqramı” çərçivəsində ödənişsiz kurslar təşkil olunub. Kurslar dövlət qulluğu orqanlarında çalışan, professional təcrübəyə malik müəllimlər tərəfindən aparılır. 3 ay müddətində davam edən bu kurslar zamanı tələbələr qanunvericilik, informasiya texnologiyaları və məntiq üzrə biliklərini artırır, sınaqlarda iştirak edirlər.

Qeyd edək ki, universitetdə ödənişsiz magistraturaya hazırlıq kursları fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda ödənişsiz xarici dil kurslarının açılması da nəzərdə tutulur. Əlbəttə, bu uğurun qazanılmasında müəllim heyətinin gərgin əməyi xüsusilə qeyd edilə bilər. 555 nəfər müəllim heyətindən 17 nəfəri elmlər doktoru, professor, 151 nəfəri dosent, 303 nəfər fəlsəfə doktoru, baş müəllim və 84 nəfəri isə müəllimdir. Professor-müəllim heyətindən 2 nəfəri “Əməkdar elm xadimi”, 8 nəfəri “Əməkdar müəllim”, 1 nəfəri “Əməkdar rəssam”, 5 nəfər “Əməkdar ali məktəp işçisi” fəxri adını daşıyır. 7 nəfər isə “Tərəqqi” medalı ilə təltif olunub.

Bunun nəticəsidir ki, Prezident İlham Əliyev 27 noyabr 2017-ci il tarixli Sərəncamı ilə Gəncə Dövlət Universitetinin rektoru, professor Yusif Yusibov təhsilin inkişafındakı xidmətlərinə görə “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu” ilə təltif edilib.

Bundan əlavə, universitetin bir qrup əməkdaşına təhsilin inkişafındakı xidmətlərinə görə Təhsil Nazirliyinin Fəxri formaları təqdim edilib.

Hazırda GDU-da aparılan məqsədyönlü işlər nəticəsində neqativ halların qarşısı alınmış, tədrisin keyfiyyəti, əmək intizamı yüksəlməmiş, universitetdə obyektivlik və şəffaflıq bərqərar olmuşdur. Universitetin rektorluğu, müəllim və tələbə ictimai təşkilatları çalışırlar ki, universitetdə hər bir kəsin əməyi öz layiqli qiymətini alsın. Onlar müəllimlərin də, tələbələrə də mülhəziz və təkliflərinə diqqət və qayğı ilə yanaşırlar.

1 nömrəli Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzində Novruz şənliyi

Təhsil Nazirliyinin 1 nömrəli Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzində Novruz bayramı münasibəti ilə şənlik keçirilib.

Tədbirin keçirilməsində məqsəd Azərbaycanda yaşayan çoxsaylı xalqların nümayəndələrinə milli adət-ənənələrimizi, mədəniyyət və incəsənətimizi, xalq folklorumuzu, mətbəximizi tanımaq, məktəbdənkənar dərnek üzvlərinin asudə vaxtının səmərəli təşkil olunmasından ibarət olub.

Tədbirdə Novruz bayramının milli bayramlar kimi qeyd olunduğu İran, Əfqanıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Qırğızistan, Türkmənistan, Pakistan, Qazaxıstan, Misir, Dubai, Hindistan, Qətər və Türkiyədən nümayəndələr də iştirak edib.

Tədbir zamanı mərkəzin həyətidə milli adət-ənənələrimizi özündə əks etdirən dekorasiyalar, Novruz bayramına həsr edilmiş rəsm və əl işlərindən ibarət sərgi nümayiş olunub.

Qonaqlar mərkəzin dərnek üzvlərinin iştirakı ilə bir-birindən maraqlı səhnələrə, oyunlara, rəqslərə tamaşa edib, uşaqların ifasında musiqi, şeir, mövsüm və mərasim nəğmələrini dinləyiblər.

Şənlikdə Dədə Qorqud, Novruz personajları Bahar qızı, Kosa və Keçəl, Azərbaycan nağıl qəhrəmanları iştirak edib, Novruz tonqalı alovlandırılıb.

Sağlam qidalanma - sağlam gələcək...

Uşaqların qidalanma məsələsi diqqət mərkəzindədir

Samirə KƏRİMOVA

Gələcəyimiz olan uşaqların hərtərəfli yetişməsi, sağlam və savadlı vətəndaş kimi formalaşdırılması cəmiyyət olaraq qarşımızda duran ən vacib məsələlərdəndir. Sağlam qidalanma elə sağlam gələcəyin təməlidir. Son illərdə ölkəmizdə qida təhlükəsizliyinə nəzarət işini təkmilləşdirmək, bu sahədə şəffaflığı daha da artırmaq, müvafiq qaydalara daha dəqiq əməl olunmasını təmin etmək məqsədilə sistemli işlər görülür. Bu gün dünyanın bütün sivil ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanda da qida məhsulları istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi sahəsində və "tarladan süfrüyədək" prinsipi əsasında məhsulun daşdığı risk səviyyəsinə uyğun olaraq, istehsalın bütün mərhələlərinə nəzarət həyata keçirilir.

Bu baxımdan gələcəyimiz olan uşaqların necə qidalanması məsələsi daha çox gündəmə gəlir. Ailədə bu məsələyə valideynlər birbaşa nəzarət etsə də, məktəbəqədər müəssisələrdə, ümumi təhsil müəssisələrində və ali məktəblərdə uşaq, yeniyetmə və gənclərin düzgün qidalanmasına necə nəzarət olunduğu maraqlıdır. Məsələnin aktuallığını nəzərə alaraq, daha geniş kontingenti əhatə edən sahə kimi ümumi təhsil müəssisələrində bu istiqamətdə mövcud olan vəziyyətlə maraqlandıq.

Vəziyyətlə yarımdən tanış olmaq üçün paytaxtın bir neçə ümumi təhsil müəssisəsində olduq, bu sahəyə nəzarət edən rəsmi qurumların fəaliyyətinin müvafiq istiqamətlərinə dair məlumatlar aldıq.

"Ümumi təhsil müəssisələrinin bufet və yeməxanalarında işə xidməti Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Təhsil müəssisəsində işə və tibb xidmətinin təşkili Qaydası və Normalarının təsdiq edilməsi haqqında" Qərarına, "Təhsil müəssisələrində təhsil və tərbiyə alanların qidalanması üzrə Dövlət Standartı"na və "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativlərinin təsdiq edilməsi haqqında" Qərarına uyğun qaydalara əsasən aparılır və daim nəzarətdə saxlanılır", - deyərək Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən bildirdilər.

"Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 28.2. bəndinə əsasən təhsil müəssisələrində işə xidməti təhsil müəssisəsi ilə işə xidməti göstərən hüquqi və fiziki şəxslər arasında bağlanan müqavilə əsasında həyata keçirilir. Bu işdə uzun müddət düzgün qidalanma necə nəzarət olunduğu maraqlıdır. Məsələnin aktuallığını nəzərə alaraq, daha geniş kontingenti əhatə edən sahə kimi ümumi təhsil müəssisələrində bu istiqamətdə mövcud olan vəziyyətlə maraqlandıq.

"Ümumi təhsil müəssisələrinin bufet və yeməxanalarında işə xidməti Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Təhsil müəssisəsində işə və tibb xidmətinin təşkili Qaydası və Normalarının təsdiq edilməsi haqqında" Qərarına, "Təhsil müəssisələrində təhsil və tərbiyə alanların qidalanması üzrə Dövlət Standartı"na və "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativlərinin təsdiq edilməsi haqqında" Qərarına uyğun qaydalara əsasən aparılır və daim nəzarətdə saxlanılır", - deyərək Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən bildirdilər.

Məktəbdə satış qadağan olunmuş hər hansı məhsulun bufetdə olmamasına ciddi nəzarət edilir. Odu ki, ümumi təhsil müəssisələrinin bufet və yeməxanalarında satış qadağan olunmuş məhsullara təsadüf edilmir. Bu məsələdə müvafiq qaydaların tələbləri əsas götürülməklə, məktəbyaşlı uşaqların qidalanma təhlükəsizliyi və məktəbə olan inamın möhkəmləndirilməsi əsas

amili diqqət mərkəzindədir.

Bəzən səhv təəssürat yaradılır ki, tort, paxlava, qoğal, şirniyyatlar, pizza, döner, cipsi, meyvə suları, kolbasa, bulka, suxarı, su kimi məhsulların ümumi təhsil müəssisələrinin bufetlərində satışı qadağandır. Əslində bu, belə deyil. "Təhsil müəssisələrində təhsil və tərbiyə alanların qidalanması üzrə dövlət standartı"nda icazə verilməyən məhsulların siyahısına bu qidalar daxil edilməyib. Həmçinin, bufetdə satılan məhsulların hər birinin müvafiq uyğunluq sertifikatı mövcuddur. Məktəblərdə yalnız tərkibində krem olan tort, döner, kola, enerji içkiləri, cipsi və digər qidaların satılması yasaqdır.

Bir məsələni də nəzərə çatdırmaq ki, məktəb bufetlərinə verilən qidalar və yeməklər bütün məktəblərdə eyni deyil. Bir sıra məktəblərdə şagird və müəllimlərə istisna ilə yeməklər də təklif olunur. Məktəb bufetinin sahəsi və maddi-texniki bazası imkan verdiyi halda istisna ilə yeməklər verilən təhsil müəssisələrinin sayı artırıla bilər.

Düzgün qidalanma və sanitariya-gigiyenik qaydalarla bağlı məktəblərin arasında müvafiq maarifləndirmə və təbliğat işləri də diqqət mərkəzində saxlanılır. Paytaxt məktəblərində bu istiqamətdə davamlı proqram və layihələr reallaşdırılır, seminar, aylıq, görüş və müzakirələr keçirilir.

Bu kimi proqram və layihələrin əsas məqsədi gənc nəslin sağlam böyüməsi, onların zərərli vərdislərdən qorunması, ekoloji sağlam qidadan istifadə vərdislərinin aşılanması üçün uşaq və yeniyetmələr arasında sağlam həyat tərzi ilə bağlı maarifləndirmə işlərini genişləndirməkdir ibarətdir.

Həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində məktəblərə videoçarxlar nümayiş olunur, kitabçalar paylanılır, onları maraqlandıran suallara cavablandırılır.

Son illərdə ölkəmizdə dövlət tərəfindən yeni inşa olunmuş və ya əsaslı təmir edilmiş 3000-dən artıq ümumi təhsil müəssisəsində işə xidməti səviyyəsi də yüksəlib, məktəblilər daha rahat və müvafiq standartlara uyğun şəraitlə təmin olub. Bu prosesin sürəti və coğrafi əhatəsi nikbinlik üçün əsas verir...

Sadalanmalar deməyə imkan ki, yaxın gələcəkdə ümumi təhsil müəssisələrində işə xidmətinin təşkili ilə bağlı qarşıda duran hədəflərə və standartlara çatmaq mümkündür olacaq. Bu, təkcə qidalanma məsələsi deyil, eyni zamanda keyfiyyətli təhsil, səmərəli məktəb mühiti və ümumilikdə, sağlam gələcək üçün önəmlidir.

Novruz gəlir, yaz gəlir

İnternet məktəbində uşaqların bayram şənliyi

Rəşad ZİYADOV

Artıq doğma Vətənimizin hər yerində Novruz böyük sevincə, şən əhvali-ruhiyyə ilə qarşılanır. Hər yerdə səliqə-sahnam yaradılır, təmizlik işləri aparılır, evlərdə səmənəni göyüldürür, paxlava, şəkərbura bişirilir, xonçalar bəzədilir. Milli bayramımız, baharın müjdəçisi Novruzu uşaqlar daha çox sevir və gəlişini səbirsizliklə gözləyirlər. Hər il bu əziz bayram münasibətilə təhsil müəssisələrində də bir-birindən maraqlı, yaddaqalan mərasimlər təşkil olunur. Bu il də Novruzun gəlişini uşaqlar böyük sevincə qarşılayırlar. Martın 13-də Təhsil Nazirliyinin təşkilatlığı ilə Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün 6 nömrəli Respublika Xüsusi internet məktəbində keçirilən Novruz şənliyində də uşaqlar sevincli anlar yaşadılar.

Məktəbin geniş və zövqlə bəzədilmiş dəhlizində "Köhnə və yeni Bakı" dekorasiyaları, qədim xalq sənəti nümunələri və dekorativ sənət, rəsm və toxuculuq dərnişinliyi üzvlərinin əl işlərindən ibarət sərgi, təhsil ocağının fəaliyyətinin bəzi məqamlarını əks etdirən stendlər, nağıllarımızın personajlarının maketlərindən ibarət güşələr, Novruzun rəmzləri olan səmənilər, xonçalar var idi.

Zövqlə hazırlanmış akt zalında təşkil olunan mərasimdə məktəbin pedaqoji və şagird heyətinin üzvləri ilə yanaşı, Təhsil Nazirliyinin, Xəzər Rayon İcra Hakimiyyətinin, YAP-ın Xəzər rayon təşkilatının əməkdaşları və KİV nümayəndələri, çoxlu sayda qonaq, habelə valideynlər vardı. Meydanda dairəvi düzülüş stolların üstünə növbə-növ bayram şirniyyatı, səmənilər qoyulmuşdu. İnternet məktəbinin şagirdləri yerə salınmış xalqların üstündə oturub müxtəlif adda bayram şirniyyatları hazırlayırdılar. Əvvəlcə məktəbin dram dərnəyinin üzvlərinin iştirakı ilə "Keçəl saqqalı və Kosa saçı" adlı tamaşa nümayiş olundu. Bütün Novruz şənlikləri kimi bu mərasimdə də ən şən anlar Keçəllə Kosa saqqalı oldu. Sonra məktəbin istedadlı uşaqlarının ifasında bədii proqram nümayiş olundu. Proqramın bütün nömrələri, xüsusən də bahar qızın meydana gəlişi, fəslin şənliyi, səliqə-sahnam, Keçəllə-Kosanın məzəli dialoqu, ayrı-ayrı şagirdlərin ifaları, idman nömrələri bayram iştirakçılarında xoş ovqat yaratmaqla yanaşı sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların sevincinə sevinc qatdı.

Uşaqların bu sevincli günündə iştirak edən, onlara xoş sözlərini və

arzularını çatdıran şair Vahid Əziz qonaqları və tədbirin digər iştirakçılarını salamlayıb, bayram münasibəti ilə onları təbrik etdi. Novruz bayramının xalqımızın həyatındakı rolundan danışan şair bildirdi ki, hər gəlişi ilə yeni, sevimli olan bu müqəddəs bayramımız xalqımızın milli sərvətidir. Bu günlər qədim Odlar Yurdunun bütün bölgələrində Novruz böyük təntənə ilə qeyd edilir, hər addımda bayram əhvali-ruhiyyəsi hiss olunur.

Növbə ilə səhnədə yer alan, bacarıqları qədər uşaqlara sevgi dolu xoş anlar yaşadan incəsənət nümayəndələri də ifaları və çıxışları ilə şənliyi daha da yaddaqalan və maraqlı etdi.

Şagirdlər Novruz bayramı haqqında nə bilirlər?

Maraqlıdır, görəsən internet məktəbinin şagirdləri Novruz bayramı haqda nə qədər məlumatlıdır? Şənlik zamanı onların bir neçəsi ilə söhbət edib fikirlərini öyrənməyə çalışdıq.

Novruz adət-ənənələri haqqında məlumat verən internet məktəbinin VI "b" sinif şagirdi Elvin Məhəmmədov bayram axşamlarında hər bir ailədə şadlıq, xoş sözlər danışıldığını söylədi və qeyd etdi ki, bu bayramda süfrələr bəzədilir, yeddi cür team bişirilir, subay qızlar bir yerə yığılır, fala baxır və qapı pusurlar.

Məktəbin VI "b" sinif şagirdi Fəridə Dünayalievə Novruz bayramını bütün bayramlardan çox sevdiyini dedi. Bildirdi ki, bu bayram xalqımıza zərərli dövründən qaytarıb, xalqımıza həmin dövrlərdə oda, suya, torpağa sitayiş edib və onları hər şeydən üstün tutub. Novruz bayramında süfrələrə şəkərbura, paxlava, qoğal, yeddi rəngə boyanmış yumurtalar, səmənə düzülür.

II "b" sinif şagirdi Təmayə Aydəmirzadə isə çərşənbələr haqqında məlumat verərək dedi ki, bayramda dörd çərşənbə var: su çərşənbəsi, od çərşənbəsi, yel çərşənbəsi və torpaq çərşənbəsi. Hər bir çərşənbə öz xarakterik xüsusiyyətləri ilə həyatımıza yenilik, xoş əhvali-ruhiyyə gətirir.

II "b" sinif şagirdi Hüseyn Əliyevin ən çox sevdiyi adət isə bayram tonqallarının yandırılmasıdır. Bu vaxt Kosa və Keçəl də tonqal başına gəlişi bayramı daha da maraqlı yaddaqalan edir.

Sonra məktəbin VIII sinif şagirdi Bəxtiyar Salayev bizə Novruz bayramı haqqında məlumat verərək papaq atmaqdan çox xoş gəldiyindən söhbət açdı. Dedi ki, elə

çərşənbə axşamı qonşu uşaqlarla başqa məhəlləyə papaq atmağa getmişdim, onlar mənə bir evin qapısını göstərdilər ki, burada yaşayan papaqların içini ağzına kimi doldururlar. Mən də inanıb həmin evin pəncərəsindən içəri papaq atdım. Müəyyən vaxt gözlədim, lakin papaqdan xəbər çıxmadı. Heç demə, ev yiyəsi evdə yox imiş. Bu anda dostlarım mənə baxıb gülgülə dedilər ki, biz də papaqsız qalmışıq. İndi sən də düşdün bizim vəziyyətimizə, gəlin gedək tonqal üstündən hoppanmağa!!!

Nəhayət, məktəbin digər şagirdləri, şənliyin kosası Elxan Xəmədi və keçəl Mərhəmət Xasıyev Novruz bayramının adətlərindən və ən sevimli işləri isə yumurta bəzəmək və səmənə cücərtmək olduğunu bildirdilər.

Nəticədə məktəblilərlə aparılan söhbətlərdən şad olduq və biz də onların bayramlarını təbrik edib şadlıqla ayrıldıq.

6 nömrəli Respublika Xüsusi internet məktəbi

İnternet məktəbi haqqında bizi maraqlandıran məlumatları öyrənmək üçün direktor müavini Kərim Dadaşovla söhbət etdik. Öyrəndik ki, 1979-cu ildə yaradılan internet məktəbi 2005-ci ildən ümumi orta təhsil təmin edən təhsil müəssisəsi kimi fəaliyyət göstərir. İnternet məktəbi 2014-cü ildə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə əsaslı təmir olunub və müasir tələblərə cavab verən avadanlıqla təchiz edilmişdir. Müəssisədə 154 şagird təhsil alır, onlardan 69 nəfəri burada gələcək təhsil üçün təhziyəti ilə 60 nəfərdən ibarət pedaqoji heyət məşğul olur.

İnternet məktəbində "Xalçaçılıq texnologiyası" fənni tədris edilir. Şagirdlər ümumi təhsil almaqla yanaşı xalçaçılıq sənətinə də yiyələnirlər. Təhsil müəssisəsində şahmat dərnəyi də fəaliyyət göstərir. Məktəbin şagirdlərindən ibarət futbol komandası mütəmadi olaraq respublika daxilində keçirilən idman yarışlarında iştirak edir. İnternet məktəbi 2016-2017-ci tədris ilindən "Sağlam təhsil-sağlam millət" layihəsinə cəlb edilmişdir.

K.Dadaşov bizimlə söhbətində qeyd etdi ki, məktəbdə nitq qüsurlu uşaqlar çoxluq təşkil edir. Həmin uşaqlar xostəliklərinə uyğun şöbələr üzrə müalicə olunurlar. Məsələn, loqonevroz, kəkələmə və s. üzrə bölünürlər. Uşaqların qüsurları burada düzəldəndən sonra doqquzuncu sinifdən onlar təhsillərini ali məktəb və yaxud da kolleclərdə davam etdirirlər.

Kim sevirsə idmanı...

← Övvəli səh.1

Rüstəm QARAXANLI

İdmançıların sinif və məktəb yoldaşları, qohumları və ailə üzvləri onlara stadionlarda və ya ekran qarşısında azarkeşlik edirlər.

Yeniyyətlər və məktəb mövzusunda istənilən ABŞ filmi yadınıza salın, ən azı bir dəfə də olsa idman yarışlarını əks etdirən səhnəni xatırlayacaqsınız. Həmin filmə mütləq hansısa məktəb komandası, yaxud idmançı məktəbli barədə bir süjet var. ABŞ-da fiziki tərbiyə dərslərinin böyük bir hissəsi yarış və komanda oyunu üzərində qurulub. Birinci sinifdən uşaqların məktəbdaxili və məktəblərarası yarışlara qatılmaq imkanları var. Uşaq idman növünü özü seçir.

Ayn-ayrı ştatlarda idman kütləvi şəkildə dua oxunması ilə başlayır. Dərsin əvvəlinə təsadüf edən isinmə hərəkətləri kifayət qədər uzun çəkir. Uşaqları qaçmağa məcbur edirlər, sonra sıra topla komanda hərəkətlərinə gəlir. Amerikalı pedaqoqların fikrincə bu, ən azı 3 məqsədə nail olmağa köməklik göstərir: əzələlər isinir, əvvəlki dərslərdə yığılmış enerji istifadə olunur, uşaqlar komanda halında qərar qəbul edib işləməyə öyrənirlər.

Dərsin ikinci hissəsi fitnessə həsr olunur. Uşaqlar iki qrupa bölünür və müxtəlif hərəkətlər edirlər: kimisi topla oynayır, kimisi isə qaçır. Müəllimlərin fikrincə, uşaq özü hansı hərəkətlərin onun ürəyincə olduğunu, hansına orqanizminin tab gətirdiyini müəyyən edir.

Dərsin sonuncu hissəsi isə oyna-həsr olunur. Amerikada söhbət əsas etibarilə basketbol və voleyboldan gedir.

Bəzi məktəblərdə fiziki tərbiyə dərslərini xüsusi bölmələr əvəzləyir. Uşaq özü müəyyən edir hansı

Yaxud dünyanın müxtəlif ölkələrində fiziki tərbiyə dərsləri necə təşkil olunur

bölməyə və günün hansı saatına yazılsın. Əksəriyyət dərslərinin ten ortasına yazılır ki, "oturaq dərslər"lərdən istirahət edə bilsin.

1986-cı ildən etibarən ABŞ məktəblərində "Prezident çağırışı" adlı xüsusi proqram fəaliyyət göstərir. Qızlar üçün yalnız amerikalı futbolu komandası olmur. Fiziki tərbiyədən yüksək qiyməti olan məktəbli üçün kolleccə daxil olma prosesinə başlayırlar. Oxucu inanmaya

görə, "ağırçəkəllilər" klublarına normaldan 23 kq artıq çəkisi olan uşaqlar və böyüklər daxil ola bilərlər. Belə klubların yaradıcıları hesab edirlər ki, kök uşaqlar üçün hamının gətirdiyi su hovuzu, yaxud məşq zalına getmək o qədər də asan deyil və bir çox halda psixoloji maneədir. Ona görə də xüsusi missiyalı klublar çox populyardır.

Bir məktəbdə 10 fiziki tərbiyə müəllimi

Yaponiyada sağlam vətəndaş formalaşdırmaq dövlətin ən önndə gələn vəzifələrindəndir və milli ideyanın bir hissəsidir. Ona görə də bu ölkədə uşaqların sağlamlığına hələ məktəb illərindən diqqət yetirməyə başlayırlar. Oxucu inanmaya

tafetlər, hərəkətli yarışlar və s. Tamaşaçılar 5-6 saat ərzində yarışları izləməlidirlər. Bu yarışlar uşaq bağçasından başlayır, sonra məktəbdə, sonra isə universitetlərdə keçirilir. Həmin 5-6 saat ərzində valideynlər bir-birləri ilə tanış olur, müxtəlif mövzularda söhbətlər aparır, uşaqlarına azarkeşlik edirlər. Bütün bunlar kiçik yaponu mürəkkəb və rəqabətli Yaponiya reallığına hazırlayan sistemin bir parçasıdır: nizam-intizam, zəhmətsevərlik, komanda və nəticə.

1-6-cı siniflərdə uşaqlar həftədə ən azı 3 saat fiziki tərbiyə dərslərində olmalıdırlar. İbtidai siniflərdə keçilən fiziki tərbiyə dərsləri bunlardır: ümumi fiziki hazırlıq, gimnastika, üzgüçülük, yüngül atletika, topla oyunlar, rəqs. Yuxarı siniflərdə məktəblilərin 40%-i həftədə 9 saat idmanla məşğul olur. Qalan 60% isə ən azı 3 saat. Bu, məcburi minimumdur.

Beysbol üzrə Məktəb Liqası yerli telekanallar vasitəsilə yayılır. Region qalibləri ölkənin ən iri stadionu - "Kosien" də bir neçə gün ölkə birinciliyi uğrunda mübarizə aparırlar. "Kosien" hər bir məktəblinin ən böyük arzusudur.

Məktəbdə reqbi

Böyük Britaniyada 3 fənn məcburi xarakter daşıyır: ingilis dili, riyaziyyat və fiziki tərbiyə. Ənənəvi fiziki tərbiyədən əlavə, hər uşağa fərqli idman növlərindən məşğələlər təklif olunur. Bütün məktəblərdə hovuz, futbol, basketbol, kriket və qolf sahələri fəaliyyət göstərir. Məktəbli istədiyi halda iki və daha çox idman növü ilə məşğul ola bilər. Bəzi məktəblərdə qızlar üçün balet dərsləri məcburidir.

Orta məktəblərdə "Fiziki tərbiyə həyata hazırlıq kimi" adlı proqram fəaliyyət göstərir. ABŞ-da olduğu kimi Britaniyada da dərslərdən kənar və məktəblərarası yarışlara, təbiət səfərlərinə ciddi diqqət yetirilir. Təşkilati işlərə dair məsuliyyət xüsusi orqan - "Məktəb idmanı Milli Şura"nın üzərinə düşür.

Britaniya məktəblərində futbol və reqbi ən sevimli idman növləridir. Ancaq yoqa, atçılıq, su idman növlərinə də maraq böyükdür. Elə məktəblər var ki, öz atlarına malikdir. Məktəblərdə idman dərsləri proqramı fərdidir. Fiziki tərbiyə dərsləri əsas etibarilə gündüz, həftədə 2-3 dəfə saat yarım davam edir. Şənbə-bazar günlərində məktəblər arasında yarışlar keçirilir.

Velosipedlə məktəb

Avropanın müxtəlif ölkələrində təhsil sistemində fiziki tərbiyə dərslərinə münasibət demək olar eynidir. Həftə ərzində orta hesabla 2-4 saat fiziki tərbiyə dərslərinə ayrılır. Ancaq işin təşkili və bəzi detallarda fərqlər var. Məsələn, Fransada dərslər arasında iki saatlıq fasilə olur. Bu müddət ərzində məktəblilər müxtəlif idman növləri ilə məşğul olurlar. Bundan əlavə, məcburi fiziki tərbiyə dərsləri var. Fiziki mədəniyyət uşaq bağçalarından başlayır. Həftə ərzində ən azı 4-6 saat! Uşaqlar 4 yaşından qaçmağı, tullanmağı, suda dayanmağı öyrənirlər. Fransada stadion və idman zalları çoxdur. Ancaq onların bəzisi çox vaxt boş olur və istifadəsiz qalır. Hər şey səhərdən, qəsbədən və nəhayət, məktəbin özündən asılıdır. Harda ki idman bölmələri var, dərslərdən kənar idman yarışları keçiri-

Avropanın müxtəlif ölkələrinin təhsil sistemində idman dərslərinə münasibət demək olar eynidir. Həftə ərzində orta hesabla 2-4 saat bədən tərbiyəsi dərslərinə ayrılır. Ancaq işin təşkili və bəzi detallarda fərqlər var. Məsələn, Fransada dərslər arasında iki saatlıq fasilə olur. Bu müddət ərzində məktəblilər müxtəlif idman növləri ilə məşğul olurlar.

sində ciddi güzəştlər mövcuddur. Hər bir kollec istəyir ki, yaxşı idmançı olsun. Ona görə də bu təhsil ocaqları arasında məktəbi yenidən bitirmiş idmançı gənc uğrunda ciddi mübarizə gedir. Sanki komandalar Messini və ya Neymanı transfer etmək istəyirlər.

Amerikada həmçinin çəkisi artıq olan uşaqlar və böyüklər üçün xüsusi qruplar fəaliyyət göstərir. Bu klublara yalnız çəkisi artıq olan şəxslər daxil ola bilərlər. Məsələn, Çikaqoda tətbiq edilən standartlara

bilər, ancaq Yaponiyada fiziki tərbiyə müəlliminin aylıq məvacibi bir zavod direktorunun əməkhaqqına bərabərdir. Məktəbdə 8-10 idman növündən dərslər keçilir, hər növün öz müəllimi var. İdman müəllimi tək fiziki tərbiyə üzrə rəhbər deyil, onun tibbi təhsili və savadı da olmalıdır. Güman ki, dünyanın heç bir yerində Yaponiyada olduğu qədər uşağın fiziki sağlamlığına diqqət yetirilmir. Artıq birinci sinifdə uşaq tibbi müayinədən keçir, onun anatomic xüsusiyyətləri, hansı növ fiziki yükün öhdəsindən gələ biləcəyi öyrənilir. Əgər uşağın sağlamlığı ilə bağlı hər hansı qüsurlar aşkarlanarsa, fiziki tərbiyə müəllimi məktəb başa çatana qədər həmin şagirdi nəzarətdə saxlayır. Müəllim bu uşaq üçün xüsusi növ idman hərəkətləri və qida proqramı hazırlayır. Əsas məqsəd öz orqanizmini tanıyan, hərəkət və qida mədəniyyətinə sahib vətəndaş hazırlamaqdır.

Yaponlar da komanda oyunlarını sevirlər, ən aşağı siniflərdə ciu-citsu, sumo, karate, cüdo qrupları fəaliyyət göstərir. Yaponlar arasında idman klubları mədəniyyəti çox inkişaf etdirib. Bir çoxları ömürləri boyu yalnız bir kluba sadiq qalırlar. Belə məktəb klublarına yaponlar "bukatsu" deyirlər. Hər bir klubun daxili ierarxiyası və mərasimləri var. Klubun başında duran şəxs struktur formalaşdırır. Məsələn, təsərrüfat məsələlərinə baxan şəxs toplaqların, bayraqların, bitaların vəziyyətinə cavabdehdir. Mühasibatçılığa cavabdeh şəxs aydındır ki, pul məsələləri ilə məşğul olur. Soruşub bilərsiniz ki, söhbət hansı puldan gedir? Məsələ burasındadır ki, Yaponiyada valideynlər həmin idman klublarına könüllü ianələr köçürür, sponsorluq edirlər. Bu yolla məktəblilər cəmiyyətin sosiallaşması və strukturlaşması prosesinə qoşulmuş olurlar. "Bukatsu"da sət nizam-intizam hökm sürür. Məsələn, ping-ponq qrupunda birinci il uşaqlar yalnız zəlin təmizliyinə cavabdeh olur, kənar uçuş toplaqları daşıyır və heç bir idmanla məşğul olmur.

Yaponiyada "undokay" adlı idman yarışları çox populyardır. Bizim dilə tərcümədə bu, "idman görüşü" mənasını verir. "Undokay" uzun sürən yarışlardan ibarətdir: kimisi müxtəlif məsafələrə qaçır, kimisi torbanın içinə girib tullanır, es-

İdmançı tələbə mükafatlandırılıb

Bakı Mühəndislik Universitetinin iqtisadiyyat və idarəetmə fakültəsinin "Mühasibat uçotu və audit" ixtisasında təhsil alan İlkin Bəhramov kikkboxinq idman növü üzrə son bir ildə 8 dəfə respublika, 2 dəfə beynəlxalq səviyyəli yarışların qalibi olub. O, eyni zamanda dünya və Avrasiya çempionatlarının qalibi olmaqla yanaşı həmin çempionatların kəmərinə də sahib çıxıb.

Universitetin rektoru, professor Havar Məmmədov nailiyyətləri münasibətilə İlkin Bəhramovu və onun valideynini qəbul edib. Prezident İlham Əliyevin gənclərə və idmana qayğısından, Azərbaycanın dünyada idman ölkəsi kimi tanınmasından danışan rektor qeyd edib ki, Bakı Mühəndislik Universitetində tələbələrin yüksək səviyyədə təhsil almaları ilə yanaşı idman, incəsənət və sosial fəaliyyətlərlə də məşğul olmaları üçün hər cür şərait yaradılıb.

İlkin Bəhramovun valideyni Ülvi Bəhramov universitetdə yüksək səviyyəli təhsil mühitinə və övladının beynəlxalq yarışlarda iştirakına şərait yaradılmasına görə professor Havar Məmmədova təşəkkür edib.

Sonda rektor Havar Məmmədov İlkin Bəhramova uğurları münasibətilə universitetin Fəxri fərmanını və mükafatını təqdim edib.

Stolüstü tennis üzrə yarış keçirilib

Məktəblilərdən ibarət komandalar arasında stolüstü tennis üzrə yarış keçirilib. Yarış Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyindəki 238 nömrəli tam orta məktəbdə təşkil olunub. Nizami rayonu üzrə ümumi təhsil məktəblərinin şagirdlərindən ibarət komandalardan iştirak etdiyi yarış olimpiya sistemi üzrə keçirilib. Yarışın nəticələrinə əsasən, 238, 145 və 227 nömrəli tam orta məktəblərin komandaları müvafiq olaraq I, II, III yerləri tutublar. Qalib komandalardan üzvləri müvafiq dərəcəli diplom və medalla təltif edilib.

Yeniyyətme karateçilərimizin növbəti medalı sevinci

Karate üzrə 14-15 yaşlı yeniyyətlərdən ibarət milli komandamızın üzvlərindən son Avropa çempionatının mükafatçıları Polina Hurenko (47 kq) və Mədinə Sadiqova (48 kq), eləcə də Elmür Aşurov (55 kq) ötən həftəsonu müxtəlif yarışlarda fəxri kürsüyə qalxıblar. AZƏRTAC xəbər verir ki, P.Hurenko Bratislavada 38-ci Slovakiya Qran-Prisinin qızıl medalına sahib olub. M.Sadiqova və E.Aşurov isə İstanbulda 31-ci "Boğazıçığı" beynəlxalq turnirinin bürünc medallarını qazanıblar.

lir, orada idman qurğuları tam gücü ilə fəaliyyətdədir. Ancaq bütün məktəblərdə tədris proqramına uyğun olaraq fiziki tərbiyə dərsləri məcburidir.

İtaliyada məhəllə və küçə futbolu çox populyardır. Uşaqlar və valideynlər tez-tez məhəllələr arasında yarışlar təşkil edirlər və bu oyunlar barədə məlumatlar yerli mətbuatda dərc olunur. 13 illik təhsil prosesində fiziki tərbiyə dərsləri italyanlar üçün çox vacibdir. Bu dərslərdə fiziki cəhətdən məhdud imkanlı uşaqlar da iştirak edirlər. Onlar üçün fərdi məşğələlər təşkil olunur. Hollandiya, Fransa, Belçika, Finlandiyada uşaqların məktəbə və velosipedlə gəlmələri adi haldır. Buna görə də velodrom bu ölkələrdə çox məşhurdur.

Dünya şöhrətli azərbaycanlı

İlk dəfə Şərqi dünyasında gözəllik mücəssəməsinin ilahi qüdrətini musiqi ecəzi ilə yüksəklərə qaldıran dahi bəstəkar

Vidadi BƏŞİROV,

Azərbaycan Dillər Universitetinin pedaqogika kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

Azərbaycan xalqının dünya mədəniyyətinə bəxş etdiyi görkəmli sənətkarlar arasında dahi bəstəkar, böyük mütəfəkkir, yenilməz istedad sahibləri çox olmuşdur. Xalqımız bu cəhanşümlü sənət bəhədlərinin ölməz ideya və yaradıcı fütühatı ilə həmişə fəxr etmiş, onların əbədiyaşarlıq ünvanını öz qəlblərinə həkk etmişdir. Dahi bəstəkar Qara Qarayev də ötən əsrin birinci qərinasında musiqi dünyasına qədəm qoyan, öz dünyagörüşü və ecəzkar sənət qüdrəti ilə fərqlənən dünya şöhrətli müqtədir yaradıcı şəxsiyyət olaraq Azərbaycan xalqının milli və ümumbəşəri dəyərlərini musiqi dili ilə dünya arenasına sonsuz sənətkar qüdrəti ilə çıxararaq misilsiz yaradıcı fəaliyyət nümunəsi göstərmişdir. O, coşqun ilhamına, azərbaycanlılıq şövqünə həmişə böyük dəstək vermiş, öz şəxsi əməyi sayəsində Azərbaycan mədəniyyətinin musiqi irsini yeni məzmun ideyaları, bəşəri tərəqqi inciləri ilə yenilənmiş modern istiqamətlərlə zənginləşdirərək özünə əbədiyaşarlıq nümunəsi qazandırmışdır.

Onun musiqi yaradıcılığının başlıca mövzuları insan və zaman, xeyir və şər, mənəvilik və müasirlik motivləri ilə təlqin olunan əsərləri qısa bir müddət ərzində ona böyük şöhrət gətirmişdir. Milli-mənəvi dəyərlərimizlə ümumbəşəri idealları üzvi vəhdətini əks etdirən opera, balet, simfoniya janrında canlandırılan səhnə əsərləri dünyanın bir çox ölkələrində uğurla tamaşaya qoyularaq Azərbaycan klassik musiqi mədəniyyətinin beynəlxalq miqyasda tanınmasında mühüm rol oynamışdır.

Onun yaratdığı əsərlərin ekran həyatı da uğurlu olmuşdur. Azərbaycan kino tarixində mühüm mərhələ təşkil edən kino sənətimizin qızıl fonduna həmişəlik daxil olmuş “Bir məhəlləli iki oğlan”, “Onun böyük ürəyi”, “Uzaq sahillərdə”, “Yenilməz batalyon” filmlərinə yazılan musiqilər əbədiyaşarlıq nümunəsi qazanmış, dillər əzbərinə çevrilmişdir.

Azərbaycan musiqisinin iftixarı olan böyük sənətkarın həyat məramnaməsinin zəngin çalarları tarixən təşəkkül tapmış milli opera sənəti sahəsində uğurla inkişaf etdirilən “Leyli və Məcnun”, “Nərgiz”, “Koroglu” kimi yaradıcı çəmənlərdən boy almış öz həmkarı gənc bəstəkar Cövdet Hacıyevlə birlikdə bəstələdikləri “Vətən” (1945) adlı operada öz bədii estetik, mənəvi-və

Yaxşı bəstəkar olmağın metodik üsullarını, melodik frazalarını mənimsətməklə yanaşı, dinlənən və yaxud ifa olunan musiqi əsərlərinin məzmununa ona yaxın digər incəsənət nümunələri ilə qarşılıqlı surətdə qavranılması yollarına bələdlik imkanlarını da aşılayırdı. Əsl həqiqətdə isə o, insan, yaxşı insan konsepsiyasına böyük dəyər verirdi, aforistik deyimləri ilə xələflərinə yeni ənənə və müasirlik tendensiyaları ilə çalışmağı tövsiyə edirdi.

təpərvərlik nümunəsi olaraq meydana gəlmişdir. Ağır müharibə illərinin səhna təcəssümü olan bu nadir sənət incisi ilə yaradıcılığı daha geniş rəvnaq tapmışdır.

Görkəmli sənətkarın bu janr vasitəsilə dünya xalqlarının azad və demokratik düşüncə tərzini, milli mücadilə tarixini ümumiləşdirən “Zoriflik” (1972) monodraması ona dünya şöhrəti bəxş etmişdir. Bu musiqi ecəzi böyük fransız yazıçısı Anri Barbüstin əsərləri əsasında qadın səsi və kamera orkestri üçün nəzərdə tutulmuş bitkin bir əsər kimi yaddaşlara hoparaq ümumbəşəri dəyərlərə xidmət edən sənət nümunəsinə çevrilmişdir.

Bəstəkarın sənət palitrasında öz orijinallığı, novatorluğu və tarixiliyi baxımından fərqlənən, onun yaradıcılıq dünyasının əsas leymotivinə çevrilən balet janrındakı müstəsna xidmətləri də əbədiyaşarlıq nümunəsi olmuş, dünya xalqlarının həmrəylik manifesti üçün bəstəkarı ümumxalq məhəbbəti qazandırmışdır.

Bu janrın bədii-estetik, ədəbi-fəlsəfi, humanist-bəşəri çalarlarını yüksək sənətkarlıq kredosu ilə əks etdirməyin metodoloji prinsiplərini, elmi-nəzəri qanunauyğunluqlarını müasir düşüncə və təkəkkür baxımından araya-ərsəyə gətirən müəllif konsepsiyasının əsasında insan-təbiət və incəsənət vəhdəti ilə yoxrulmuş harmonik musiqi mənəviyyətinin parlaq və cəhanşümlü cazibəsi dayanır.

Xüsusən, Azərbaycanın böyük mütəfəkkiri, görkəmli şairi, dahi şəxsiyyəti olan Nizami Gəncəvinin “Xəmsə”sinə daxil olan məşhur “Yeddi gözəl” poeması əsasında bəstələnən eyniadlı baletini (1952) ilə dünya şöhrəti zirvəsinə ucalan Qara Qarayev ilk dəfə Şərqi dünyasında gözəllik mücəssəməsinin ilahi qüdrətini musiqi ecəzi ilə yüksəklərə qaldırdı.

Xələlik və humanizm prinsiplərini özündə ehtiva edən “Yeddi gözəl” baletinin ana xəttini təşkil edən rəqs-musiqi maneraları, emosional-estetik halətlər dinamikasi, insan (qadın) gözəlliyində təcəssüm tapan mənəvi yetkinlik zirvəsinin fəth olunan duyumları sanki, bəşər xislətinin insanlıq yolunda birgə addımlayan zəngin musiqi çalarlarından nəşət taparaq, cəhanşümlü sənət

abidəsi kimi xatirələrə parlaq iz salmışdır.

Dahi bəstəkar 1958-ci ildə tamamladığı “İldırım yollarla” baleti isə demək olar ki, dünya xalqlarının böyük dəyər verdiyi parlaq sənət incisidir. Yaradıcılıq şövqünün əsl peşəkar ustalığını zamanın tələbatı ilə çulğalaşdıran böyük sənətkar məhz, belə fakt və hadisələri zəngin faktoloji materiallar, professional qayğı və həssaslıq yolu ilə əxz edərək, bu janrda dünya musiqi mədəniyyətinə yeni bir işıq, özəmət dolu ciddi həyatı məzmun kəsb edən, çox mürəkkəb simfonik və xoreoqrafik düşüncədən könlü bağlayan siyasi lirika və bədii üslub harmoniyası ilə təqdim olunan möhtəşəm səhnə əsəri yaratmaqla dünya musiqi arenasına öz parlaq töhfəsini verdi. Əsərin leymotivi Cənubi Afrika yazıçısı Piter Avrahamsının romanı əsasında yazıldığından onun yayılma aralı, təsir dolayları da üsyankar musiqi ladları vasitəsi ilə müəllifinə ümumdünya şöhrəti qazandırmışdır.

Xüsusən, musiqi və ideya-siyasi təbii mənəviyyəti baxımından milli azadlıq, müstəqillik, azad fikirlilik kimi bəşəri keyfiyyətlərin qavranılması yolunda gənc nəslə örnək olan vətənpərvərlik və beynəlmilətçilik hisslərinin formalaşmasına bu baletin təsiri öz zamanında da, bu gün də aktuallığını itirməmiş, xalq təkəkkürün-

dən, bəşər mədəniyyətindən süzülüb gələn bu sənət incisində Qara Qarayevin poetik və musiqi dahiliyi, onun ağılı, dərin həyatsevərliyi, bənzərsiz yaradıcılıq çəməni öz əksini tapmışdır. Böyük sənətkar “İldırım yollarla” dünya xalqları ilə tomas tapmağın həqiqətlərini məhz, ciddi musiqinin inşasında görürdü. O, birmənalı olaraq, musiqisindəki milli kaloriti, bəşəri siqleti multikultural prinsiplər, humanist keyfiyyətlər zəminində hasilə götürərək, dövrün, zamanın, həyatın nəbzini düzgün tutan mürəkkəb janrlı musiqi əsərləri ilə bir daha özünün sənət kəhkanasına milliliklə beynəlmilətçiliyin vəhdətini bəxş etmişdir.

Tam ısrarla demək olar ki, “yaxşı musiqi milli olmaqla bərabər yalnız bir xalqa məxsus olmur və belə əsərlərə bəşəri musiqi əsərləri deyilir”.

Böyük sənətkarın musiqi əsərlərinin təsviri, həm də təhlili ilə əlaqədar digər janrlarda bəstələdiyi analoqu olmayan yaradıcılıq əlamətdən də uğurla söz açmaq olar. Bu cəhətdən bəstəkarın orkestr ifaçılığı üçün bəstələdiyi “Leyli və Məcnun” simfonik poeması (1942) “Yeddi gözəl” simfonik süitəsi (1949), “Don Kixot” simfonik qravürləri (1960), “Azərbaycan”, “Vyətnam” süitaları, habelə, Azərbaycan musiqisinə dodekafoniya yazı üsulunun gətirilməsi ilə əlamətdar sayılan “Üçüncü simfoniya”sı (1965) klassik musiqi ifaçılığının ölməz sənət inciləri kimi böyük musiqi və teatr salonlarında tamaşaçılar tərəfindən yüksək rəğbətə qarşılanmışdır.

Bir sözlə, bəstəkarın nəslə və estrada orkestri üçün əsərləri, kinofilmlər, teatr tamaşaları üçün yazmış olduğu musiqi nümunələrini də buraya əlavə etsək, onun nə qədər möhtəşəm yaradıcılıq manerası ilə çalışdığını şahidi olarıq.

Bəstəkarın vokal-simfonik əsərləri, mahmı yaradıcılığı üzrə tematik melodiyaları, öz dərin köklərini zəngin xalq ruhundan, bəşəri arzu və istəklərdən aldığından məhz, bu janrların hər birində o, iradi-mənəvi say göstərərək yaradıcılığının bütün mərhələlərində (“Könlü mahnis”, “Sevinc mahnis” kantatalarını, yüksək bəşəri siqletə səslənən “Dostluq” himni kimi məşhur vokal simfonik əsərləri vasitəsilə) musiqinin

Qara Qarayev - 100

məzmununu, onun insanlar arasında yerini müəyyənləşdirmiş, bir daha yüngül və ciddi musiqi arasında keçilməz sərhəddin olmadığını da xatırlatmışdır.

Məhz, ona görə də pedaqoji proses təcrübəsində onun böyük rolunu nəzərə almaq mümkün deyildir.

Ustad müəllim, məhsuldar alim

O, ustad müəllim, məhsuldar alim, böyük pedaqoq olması ilə də fəxrət hissi keçirirdi. Öz tələbələrini sənət yolundakı uğurları ilə qürurlanırdı.

Yaxşı bəstəkar olmağın metodik üsullarını, melodik frazalarını mənimsətməklə yanaşı, dinlənən və yaxud ifa olunan musiqi əsərlərinin məzmununa ona yaxın digər incəsənət nümunələri ilə qarşılıqlı surətdə qavranılması yollarına bələdlik imkanlarını da aşılayırdı. Əsl həqiqətdə isə o, insan, yaxşı insan konsepsiyasına böyük dəyər verirdi, aforistik deyimləri ilə xələflərinə yeni ənənə və müasirlik tendensiyaları ilə çalışmağı tövsiyə edirdi.

Onun pedaqoji fəaliyyətinin sönməz şölesi bu gün də sevimli tələbələrini xoş və həssas xatirələrində yaşayır. O, həm də ictimai xadim olaraq ölkənin mədəni-sosial həyatında aktiv iştirak edir, özünün yüksək təşkilatçılıq manerası ilə ümumxalq və ümumdövlət səviyyəli tədbirlərin keçirilməsinə güclü tökan verirdi. Hər şeydən öncə isə o, yer üzünün əşrəfi sayılan insana-insanlara üz tutaraq deyirdi: “Əgər insanların həyatı onların gördüyü işlərə uyğun uzansaydı - insanların xoşbəxtliyi naminə, həyatın yaxşılaşması naminə, tərəqqinin xeyrinə, yaxşılığın xeyrinə - bu ədalətli iş olardı”.

Dahi bəstəkar memuar və ensiklopedik nəşrlərdə

Qara Qarayevin həyat və yaradıcılıq xronikası haqqında yazılan memuarlarda, ensiklopedik nəşrlərdə xeyli sayda zəngin məlumat var. Onun sənət qüdrətinə verilən təfərrüatlı rəylər sırasında Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın “Qara Qarayev həyat və yaradıcılığı Azərbaycan musiqi mədəniyyəti Dövlət muzeyinin Materiallarında” (Bax: Bakı, “Şərqi-Qərb” “Mətbəə və Neşriyyat evi”, 2011) adlı kitabda dərc olunmuş “Hörmətli oxucular!” adlı müraicət təriqli məqalə xüsusi yer tutur. Bu məqalədə dünya şöhrətli dahi bəstəkarın bitkin ömür salnamesi çox aydın və lakonik mühakimələrlə belə ümumiləşdirilir: “Azərbaycan xalqının bəşər tarixinə bəxş etdiyi nadir şəxsiyyətlərdən biri, dünya mədəniyyətini öz dəyərləri ilə zənginləşdirmiş dahi bəstəkar, dövlət mükafatları laureatı akademik Qara Qarayevdir. Qara Qarayev yaradıcılığı Azərbaycan musiqi sənəti tarixinin özünəməxsus və parlaq səhifəsini təşkil edir. Mədəni irsimizin qorunmasında, inkişaf etdirilməsində, təbliğində, dünya miqyasında tanınmasında bəstəkarın xidmətləri danılmazdır. O, klassik və müasir musiqini uğurla sintez etmiş, öz bəstəkarlıq məktəbini yaratmış, istedadlı davamçılar yetişdirmiş, Azərbaycan bəstəkarlıq sənətini daha yüksək səviyyəyə qaldırmışdır. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycan musiqisi yarıım əsrə yaxın bir müddətdə məhz onun adı ilə bağlı olmuş, onun təsiri ilə inkişaf etmişdir.”

Musiqi xəzinəmizin qızıl fonduna çevrilən sədəv əsərləri bu gün də öz təsir diapazonunu saxlayır. Onun bəstələdiyi “Yeddi gözəl” və “İldırım yollarla” baletləri, “Leyli və Məcnun” simfonik poeması, “Vətən” operası, milli musiqi irsimizin yeni səhifələrini açmış “Coşqun qaskoniyalı” adlı musiqili sənət janrı Azərbaycan və dünya musiqisinin qiymətli gövhərlərindəndir.

Bu gün 100 yaşlı Qara Qarayevin yubiley təntənəsinə xalqımız və dövlətimiz təqdirli bir hədisə kimi dəyərliyədir. Onun dünya musiqi çəlgəsinə hopmuş bir çox filmlərə yazdığı musiqi parçaları, kantataları, romans və mahnılarında ipə-sapa düzülən əsl sənət inciləri öz ifadəsini tapmışdır.

Bu gün də Qara Qarayevin bənzərsiz musiqi dünyasındakı zər fəşəqli sənət incilərinə çevrilərək dinlənir. Bu incilərdə Vətənə, xalqa, doğma təbiətə, müqəddəs bəşəri amallara, məhəbbət kimi gözəl insani keyfiyyətlər tərənnümü olunur. Azərbaycanın və dünyanın musiqi saltənətinə yeni səhifələr açır, onun yaradıcılığında duyca-zövq almağı, bu tərənlərdən fəlsəfi mənə və ümumbəşəri duyğular əxz etməyi hər kəs üçün müqəddəs amala çevirir.

Onun adı Güldanə, soyadı isə Pənəhovadır. Yaşı az olmasına baxmayaraq o, yaradıcılıq potensialı ilə məşğul olduğu rəsm dərəcəsinə həmyaşlıqlarından çox fərqlənir. Bu yaşda rəssamlıq sənəti sahəsində qazanmış kifayət qədər uğurlar barədə onun öz dilindən eşitdiklərimiz əminlik yaradır ki, əsl istedad özünü elə erkən yaşlarında büruzə verir... Mənim 10 yaşım var. Bakıdakı 160 nömrəli Klassik Gimnaziyasının IV sinfində təhsil alıram. Dərs əlaçısıyam. Məktəbimizdə keçirilən bütün tədbirlərdə fəal iştirak edirəm. 5 yaşından 3 nömrəli Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin rəsm dərəcəsinin üzvüyəm. Müəllimim Nərimin Abdullayevadan rəngkarlıq sənətinin sirlərini dərinləndirərək öyrənməyə çalışıram. Rəsm çəkərkən çox sərbəst oluram, fantaziyaçıdan məharətlə istifadə edirəm. Artıq 50-yə yaxın rəsm əsərlərim mövcuddur.

“Gələcəkdə peşəkar rəssam olacağam”

Sifai SƏFƏROVA

İsti rənglərdən daha çox istifadə edirəm. Təbiət vurğunuyam. Gəzintiyə çıxmazdan əvvəl həmişə hansı tablounu yaradacağımı ölçüb-biçirəm. Dağ, ağac, dağ-dərə mənərəsi gördükdə fırçamı əlimə alıb qaralama edirəm ki, sonra onu canlı tabloya çevirə bilim. “Meşədə”, “Bulaq başında”, “Dağlar”, “Gəzinti”, “Təbiətin qoynunda”, “Yaz fəslində”, “Novruz atributları”, “Balıqlar” və sair rəsmlərimi çəkərkən rəngli boyalara daha çox üstünlük verirəm. Canlı təbiəti təsvir edərkən parlaq rənglərin effekti daha yaxşı olur. Bu illər ərzində respublika və beynəlxalq rəsm yarışmalarında iştirak edərək çoxlu sayda diplom və fəxri fərmanlar qazanmışam. İşlədiyim rəsmlər tamaşaçılar və müəllimlərim tərəfindən bəyənilib. Dostluqdan bəhs edən “Dostluğun sehnə” adlı rəsmini isə məktəbimizə hədiyyə etmişəm. Sonuncu dərsimiz rəssam Qustav Klimtinin “Ana və uşaq” rəsm əsərlərinə həsr olunmuşdu. Həmin rəssamın əsərlərinə baxdıqca baxmaq istəyirəm. Mən onları köçürüb evdə başımın üstündən asmışam. Hər gün bu canlı tabloların qarşısında dayanıb ana-övlad münasibətlərinin incəlikləri təzahür olunan rəsmlərin sehnə düşürəm və bu rəsmlərdəki fantaziyanı, dərin fəlsəfəni dərk etməyə çalışıram.

Arzum fərdi sərgimi keçirməkdir

Ən böyük arzum fərdi sərgimi təşkil etməkdir. Bunun üçünsə gecə-gündüz əzm-karlıqla çalışıram. İnanıram ki, yaxın vaxtlarda istəyimə nail olacağam. Çünki təvəzökarlıqdan uzaq olsa da özümü çox güvənirəm, bilirəm ki, yalnız çalışqanlıqla bunlara nail olmaq olar. Mən hər hansı bir rəsmini çəkib qurtardıqdan sonra ona tamaşaçı gözü ilə baxıram, əgər zövqümü oxsamırsa cırıb tullaıyırım, ya da rənglərində dəyişiklik edib normal hala salıram. Rəsmlərim arasında “Orkestr” adlı bir rəsmim var. Çox maraqlı bir rəsmdir. Müxtəlif millətlərin uşaqlarını öz milli geyimində birgə rəqs edən təsvir etmişəm. ATV Qalereyada keçirilən “İstedadlı gənclərimiz” sərgisində də bir-birindən rəngarəng rəsmlərim nümayiş olunub. 1 iyun - Uşaqları Beynəlxalq Müdafiə Günü - “Tolerantlığımızın gələcəyi, 6-16 yaşlı uşaqları” adlı uşaq və yeniyetmələrin yaradıcılıq sərgisində, “Mənim düşüncəm” adlı uşaq rəsm sərgi-müsabiqəsinin yekun sərgisində rəsmlərim sərgilənib. “Dostluğun sehnə” I Beynəlxalq Uşaq Rəsm Müsabiqəsində I, “Ölkəmizin adət və ənənələri” yarışmasında isə II yerləri tutmuşam.

Həyatımda ən əlamətdar gün

Əgər mənə sual versələr ki, həyatımda ən əlamətdar gün nə vaxt olub, məmnuniyyətlə 2017-ci ilin yanvarın 29-da mərkəzi-məzəl uşaqların beynəlxalq müsabiqədə nailiyyət qazandıqları günü deyərəm. Ümumiyyətlə, mərkəzimiz nailiyyətləri çoxdur. Dərnək üzvləri nəinki şəhər, respublika əhəmiyyətli tədbirlərdə, hətta beynəlxalq müsabiqə və sərgilərdə, festival və bayramlarda fəal iştirak edirlər. Yeniyetmə və gənc rəssamlar uğurlarını artırmaqda davam edirlər. Onlar ABŞ, İngiltərə, Yaponiya, Türkiyə, İordaniya, Norveç, Yunanıstan, Polşa, Çexiya, Rusiya, Ukrayna, Belarus, Sloveniya, Hindistan, Finlandiya və digər ölkələrdə keçirilən beynəlxalq rəsm müsabiqə və sərgilərdə yüksək nailiyyətlər əldə edərək qızıl, gümüş, bürünc medallar, diplom və fəxri fərmanlar qazanıblar.

Hər iki müsabiqənin qalibi oldum

Dostlarıma fəxrətlə söyləyirdim ki, beynəlxalq müsabiqələrdə qaliblərin sırasında mənim də adımdır. Belə ki, Hindistanda keçirilən beynəlxalq gənclər və uşaqların rəsm sərgisində çəkdiyim rəsmlər münisflər heyəti tərəfindən bəyənilib və

Güldanə Pənəhova:
“Bütün rəsmlərimə öz fantaziyanı əlavə edirəm”

xüsusi diploma layiq görülüb. Yaponiyada keçirilən “Planetimizi qoruyaq” adlı 18-ci beynəlxalq rəsm müsabiqəsində isə rəsmlərim I yerə və qızıl medala layiq görülüb. Bax, beləcə hər iki beynəlxalq müsabiqədə qələbə qazanaraq ikili sevinc yaşamışam.

Mükafatlandırma mərasimində

Mərasimdə çoxlu qonaqlar vardı. Onlar da qazandığımız uğurlardan söz açıb, gələcəkdə daha gözəl rəsmlər çəkməyimizi, sərgilərimizin keçirilməsini arzulayırdılar. Mərkəzin direktoru Lalə Qəfi isə mezuunları ilə qürur duyduğunu, beynəlxalq müsabiqə və festivallarda əldə etdikləri nailiyyətlərdə mərkəzin müəllimlərinin əməyinin çox olduğunu vurğuladı. Bildirdi ki, sənət yarışmasında qazanan hər bir uğur dərnək üzvlərini daha fəal olmağa, gözəl sənət əsərləri yaratmağa ruhlandırır. Qazanan hər bir uğur mərkəzin fəaliyyətinə verilən qiymət kimi dəyərləndirilir.

Vaxtımı səmərəli istifadə edirəm

Anam Azərbaycan Dillər Universitetində italyan dili üzrə tərcüməçi və müəllim işləyir. Qardaşım Rasim mənim təhsil aldığı məktəbin 1-ci sinfində oxuyur. Anamın vaxtı az olduğundan dərslərini hazırlamaqda ona köməklik edirəm. Qardaşım pianoda ifa etməyi də çox xoşlayır. ARB telekanalında “Günəş” verilişinə dəvət almışdım. Mən özüm haqda, çəkdiyim rəsmlər barədə danışmışdım. Gələcəkdə peşəkar rəssam olacağımı söz verdim. Mədəniyyət kanalında da “Dərsdən sonra” verilişində 3-4 dəfə çıxış etmişəm. Sosial şəbəkələrdən istifadə etməyirəm. Vaxtımdan səmərəli istifadə etməyə çalışıram. Məktəb kitabxanasının üzvüyəm. Çoxlu bədii ədəbiyyat oxuyuram. Sonuncu oxuduğum kitablardan biri “Balaca şahzadə”dir. İngilis dilini də öyrənirəm.

Rəsm müəllimi Nərimin Abdullayevanın dediklərindən: - Güldanə ilə 5 yaşından məşğul oluram. Hələ balaca bir qız ikən o, çalışqanlıqla ilə mənim hədsiz sevgimi qazandı. Özünə inamı artırmaq üçün mənə ona öz karandaşlarını verib deyirdim ki, bunlar sehnədir, çəkdiyim rəsmlər daha gözəl olacaq. O da bundan ilhamlanıb daha gözəl rəsmlər çəkirdi. Artıq Güldanənin 10 yaşına var. Ötən bu illər ərzində böyük uğurlara imza atıb. Bir çox sərgi və müsabiqələrin iştirakçısı və diplomantıdır. 2016-cı ildə keçirilən “Dostluğun sehnə” adlı sərgi müsabiqəsində I yerə, 2017-ci ildə isə “Vətənimin adət və ənənələri” adlı sərgi müsabiqəsində II yerə layiq görülüb.

...Bizə isə yeniyetmə rəssama gələcək fəaliyyətində bol-bol uğurlar diləmək qalır. Uğurlar isə bir-birini əvəz etməkdə, davam etməkdədir.

İngilis dilini öyrənənlər üçün dərs nümunələri

LearnEnglish

British Film Institute Top 5 British films*

Name	Plot summary	When made	Director	Main actors
<i>The Third Man</i>	Writer Holly Martins travels to Vienna and investigates the mysterious death of an old friend, Harry Lime.	1949	Carol Reed	Joseph Cotten, Alida Valli
<i>Brief Encounter</i>	When she meets a stranger in a train station, a woman realises that she is bored with her husband.	1945	David Lean	Celia Johnson, Trevor Howard
<i>Lawrence of Arabia</i>	An epic film about a controversial British military figure and his experiences during World War I.	1962	David Lean	Peter O'Toole, Omar Sharif
<i>The 39 Steps</i>	A man in London tries to help a spy. The agent is killed and the man has to run away from both the police and the killers.	1935	Alfred Hitchcock	Robert Donat, Madeleine Carroll
<i>Great Expectations</i>	An orphan becomes a gentleman with the help of someone he has never met.	1946	David Lean	John Mills, Jean Simmons

Source: http://en.wikipedia.org/wiki/BFI_Top_100_British_films

* In 1999 the British Film Institute asked 1,000 film and TV people to produce the BFI 100 list of the greatest British films of the 20th century. They had to choose 100 films that were 'culturally British'.

Activity 6

Match the name of the film to the description.

1. <i>Brief Encounter</i>	2. <i>Great Expectations</i>	3. <i>The 39 Steps</i>
4. <i>Lawrence of Arabia</i>	5. <i>The Third Man</i>	

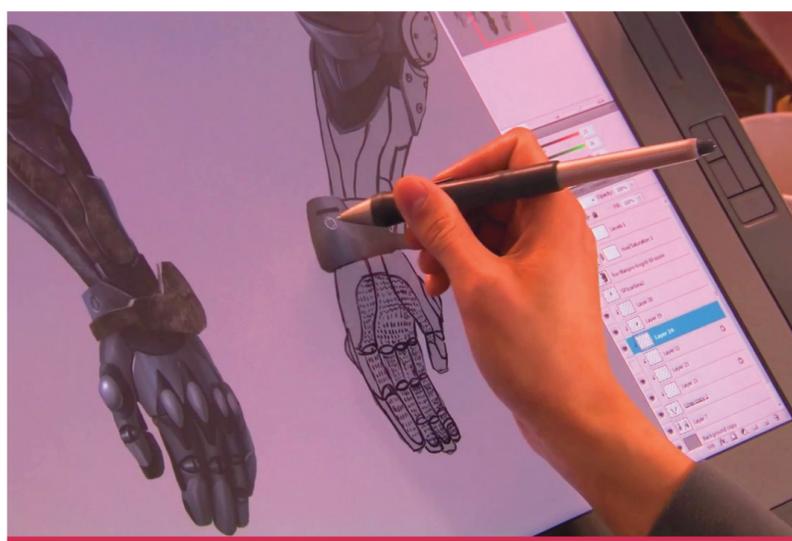
- A friend's strange death in the Austrian capital.
- A soldier fights in the desert.
- A spy's death in the British capital.
- A stranger helps a boy with no parents.
- A married woman falls in love with another man.

Activity 7

Use a word from the text to complete the sentences below. All the words describe people.

a. orphan	b. old friend	c. figure
d. stranger	e. husband	f. spy

- He asks a lot of questions. Do you think he is a
- This is Kate. We went to school together – she's a very
- My is out at the moment. Can you call back later?
- She never knew her real parents. They died when she was a baby, so she's an
- A complete said hello to me in the street yesterday. I have no idea who he was.
- He is a very respected in the local community.

British computer game design

New art forms - British street art

Useful links >

This content on video: <http://learnenglish.britishcouncil.org/en/britain-great>

British Film Institute: <http://www.bfi.org.uk/>

Answers
 Activity 6
 1. e; 2. d; 3. c; 4. b; 5. a
 Activity 7
 1. f; 2. b; 3. e; 4. a; 5. d; 6. c

To find more English language activities visit:
<http://learnenglish.britishcouncil.org>

© British Council 2013

